
**Elokylä-toimintamallin luominen
Taidetta kylille! -hankkeessa
sosiokulttuurisen innostamisen ja
palvelumuotoilun menetelmiä hyödyntäen**

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Ohjaustoiminnan koulutusohjelma

Lahdensivu, kevät 2016

Hanna Mattsson ja Auni Tuovinen

LAHDENSIVU

Ohjaustoiminnan koulutusohjelma

Pedagoginen ohjaustoiminta ja terapeutinen ohjaustoiminta

Tekijät	Hanna Mattsson ja Auni Tuovinen	Vuosi 2016
Työn nimi	Elokylä-toimintamallin luominen Taidetta kylille! -hankkeessa sosiokulttuurisen innostamisen ja palvelumuotoilun menetelmiä hyödyntäen	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli järjestää neljässä Kanta-Hämeen kylässä sosiokulttuurisesti innostavaa toimintaa ja luoda palvelumuotoilun menetelmiä hyödyntäen Taidetta kylille! -hankkeen tavoitteiden mukainen toimintamalli kylien asukaslähtöisen kulttuuritoiminnan tukemiseen. Taidetta kylille! -hankkeen pääkoordinaattori on Hämeen ammattikorkeakoulun Hyvinvointiosaamisen ohjaustoiminnan koulutusohjelma ja yhteistyökumppaneita ovat Hämeen Kylät ry sekä Hämeenlinnan Taidemuseo.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, millainen toimintamalli kylien kulttuuritoiminnan tukemiseksi voidaan luoda. Sosiokulttuurisen innostamisen kannalta tutkimusongelmana oli selvittää, kuinka sosiokulttuurinen innostaminen tukee taidelähtöisiä työpajoja ja palvelumuotoilun kannalta selvittää, kuinka palvelumuotoiluprosessia voidaan hyödyntää uuden palvelun suunnittelussa. Tutkimusmenetelminä käytettiin työpajojen osallistuvaa ja strukturoitua havainnointia, havaintopäiväkirjan kirjoittamista, kyselyä, asiantuntija-haastattelua sekä niiden analyysiä. Opinnäytetyön toiminnallisena osana järjestettiin kylissä kuusi taidetyöpajaa, kolme yhteissuunnittelutyöpajaa ja kaksi yhteyshenkilöiden yhteissuunnittelutyöpajaa.

Opinnäytetyön tuloksena syntyi Elokylä-ideavihko. Tutkimuksen tuloksena voidaan esittää, että sosiokulttuurinen innostaminen synnytti kyläläisissä yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemuksia, jotka tukivat taidetyöpajojen tavoitetta. Tutkimustuloksista voidaan päätellä, että palvelumuotoiluprosessin hyödyntäminen toimintamallin suunnittelussa syvensi asiakasymmärrystä, auttoi hallitsemaan laajaa kokonaisuutta ja mahdollisti uuden palvelun suunnittelun mahdollisimman asiakaslähtöisesti. Opinnäytetyö todentaa merkityksiä kylän ja sen yhteisön tärkeydestä asukkaille ja sitä kautta heidän identiteetilleen sekä taidelähtöisten menetelmien sopivuuden näiden merkitysten näkyväksi tekemisessä.

Avainsanat Sosiokulttuurinen innostaminen, palvelumuotoilu, taidelähtöiset menetelmät, yhteisöllisyys

Sivut 75s. + liitteet 38 s.

LAHDENSIVU

Degree Programme in Crafts and Recreation

Pedagogic Crafts and Recreation and Therapeutic Crafts and Recreation

Authors

Hanna Mattsson and Auni Tuovinen **Year** 2016

Subject of Bachelor's thesis

Creating the Elokylä model in the Taidetta kylille! project utilising sociocultural animation and service design

ABSTRACT

The purpose of this thesis was to organize socioculturally animated activity in four villages in Kanta-Häme and to create a new model based on the goals of Taidetta kylille! project in order to enhance resident-oriented cultural activities in the villages. Methods of service design were used in creating the model. The head-coordinator of Taidetta kylille! -project is the Degree Programme in Crafts and Recreation at Häme University of Applied Sciences and the collaborators are Hämeen Kylät ry and Hämeenlinna Art Museum.

The main goal was to examine what kind of model could be created to support cultural activities in villages. The goals were to examine how sociocultural animation sustains art-based workshops and how the service design process can be utilized while designing new service. Research methods used were participant and structured observation of workshops, observation diary, inquiry, interviews and analysis of all above mentioned. The thesis process included six art workshops, three co-designing workshops and two co-designing workshops for the village contact persons.

The result of the thesis is Elokylä idea booklet for supporting cultural activities in villages. The conclusion of the study was that sociocultural animation lead to a sense of community and participation, which sustained the goals of the workshops. This was apparent in the amount of interaction and conversation about common issues concerning the villages and future plans. The study also proved that utilising the service design process enabled the creation of new services in a client-centered way and helped to manage the wide project. The thesis substantiates the meaning and importance that the villages and their communities have for the residents and their identity and it proves that art-based methods are suitable for making these stories visible.

Keywords Sociocultural animation, Service design, Art-based methods, Community

Pages 75 p. + appendices 38 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	2
2.1	Taidetta kylille! -hanke	2
2.2	Hämeen Kylät ry ja Taidetta kylille! -hankkeeseen valitut kylät.....	3
2.3	Hämeenlinnan Taidemuseo	5
2.4	Hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden lisääminen kulttuurin avulla.....	7
3	OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET.....	7
3.1	Taidetta kylille! -hankkeen tavoitteet.....	8
3.2	Hämeen Kylät ry:n ja hankkeen kylien tavoitteet	8
3.3	Sosiaalipedagogisen intervention ja palvelumuotoilun tavoitteet.....	9
3.4	Keskeiset käsitteet	9
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	10
4.1	Tutkimusmenetelmät.....	11
4.2	Tutkimuskysymykset	12
4.3	Aineiston analysointimenetelmät	13
5	SOSIOKULTTUURINEN INNOSTAMINEN	13
5.1	Sosiokulttuurisen innostamisen historia.....	14
5.2	Mitä innostamisella tarkoitetaan?.....	14
5.3	Innostamisen tavoitteet.....	15
5.4	Innostamisen teoreettinen runko	16
5.5	Kulttuurinen demokratisaatio ja kulttuurinen demokratia	17
5.6	Innostajana	19
5.7	Sosiokulttuurinen innostaminen kyläyhteisöissä	20
5.8	Arviointi sosiokulttuurisessa innostamisessa	21
6	PALVELUMUOTOILUN NÄKÖKULMA	21
6.1	Palvelumuotoilun lähtökohdat ja juuret	22
6.2	Palvelumuotoilu	22
6.3	Arvo.....	24
6.4	Asiakasymmärryksen saavuttaminen palvelumuotoilussa	25
6.5	Palvelumuotoilun osat.....	27
6.6	Palvelumuotoiluprosessi.....	29
6.7	Palvelumuotoilija	29
7	TYÖPAJATOIMINNAN KUVAUS.....	30
7.1	Toiminnan kulku	30
7.2	Yhteyshenkilöiden ensimmäinen yhteissuunnittelutyöpaja	32
7.3	Yhteissuunnittelutyöpajat kylissä.....	33
7.3.1	Nummenkylän yhteissuunnittelutyöpaja	34
7.3.2	Leppäkosken yhteissuunnittelutyöpaja.....	36

7.3.3	Heinäjoen ja Mallinkaisten yhteissuunnittelutyöpaja.....	38
7.4	Nummenkylän taidetyöpajat	38
7.5	Leppäkosken taidetyöpaja ja Valoa pimeyteen -tapahtuma.....	39
7.6	Heinäjoen ja Mallinkaisten taidetyöpajat.....	43
7.7	Viimeinen yhteyshenkilöiden yhteissuunnittelutyöpaja.....	47
8	KYSELYTUTKIMUKSEN TULOKSET.....	47
8.1	Nummenkylä	48
8.2	Leppäkoski	48
8.3	Heinäjoki ja Mallinkainen.....	49
9	TOIMINNAN TULOSTEN ARVIOINTI SOSIOKULTTUURISEN INNOSTAMISEN NÄKÖKULMASTA	50
9.1	Nummenkylän taidetyöpajat	51
9.2	Leppäkosken taidetyöpajat.....	53
9.3	Heinäjoen ja Mallinkaisten taidetyöpajat.....	54
9.4	Sosiokulttuurisen innostumisen toteutuminen kylissä	56
10	PALVELUMUOTOILUPROSESSIN TARKASTELU JA ARVIOINTI	58
10.1	Määrittely	61
10.2	Tutkimus.....	61
10.3	Suunnittelu	64
10.4	Palvelutuotanto.....	67
11	PALVELUMUOTOILUPROSESSIN TULOS: ELOKYLÄ-IDEAVIHKO	67
12	TUTKIMUKSEN EETTINEN ARVIOINTI JA POHDINTA	69
12.1	Tutkimuksen arviointi ja eettisyys	69
12.2	Pohdinta.....	70
	LÄHTEET	72
Liite 1	Hankesuunnitelma	
Liite 2	Kylähaku	
Liite 3	Loppukyselylomake	
Liite 4	Havainnointilomake	
Liite 5	Laukkuohjeet	
Liite 6	Tiedotussuunnitelma	
Liite 7	Valoa Pimeyteen – mainos	
Liite 8	Elokylä-ideavihko	

1 JOHDANTO

Maaseudun kulttuuriohjelman 2010 - 2014 mukaan itseilmaisu ja kulttuurin vastaanottaminen ovat asuinviihtyvyyden sekä yksilön hyvinvoinnin kannalta merkittävässä roolissa. Kuntarakenteen ja sitä kautta palvelutarjonnan muutos korostaa lähiyhteisöjen, kuten kylien aktivointia, sillä kuntien ei ole mahdollista tarjota tasa-arvoisia kulttuuripalveluja harvaan asutuilla ja pitkien välimatkojen päässä olevilla alueilla. Kulttuuriohjelman mukaan nykyisiä resursseja tulisikin ohjata muun muassa omaehtoisen toiminnan vahvistamiseen. (Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä 2010, 28, 42 – 43.) Tämän opinnäytetyön tuloksena syntyneen Elokylä-toimintamallin on tarkoitus tukea ja helpottaa asukaslähtöisen ja omaehtoisen kulttuuritoiminnan järjestämistä kylissä.

Kulttuurin ja taiteen hyvinvointivaikutukset tunnistetaan ja tunnustetaan Suomessa myös valtiollisella tasolla. Valtion kärkihanke 4, toimenpide 2 esittää uutta toimintatapaa rakennushankkeisiin kytkeytyvän prosenttiperiaatteen rinnalle, millä sujuvoitetaan taide- ja kulttuurisisältöisten hyvinvointipalveluiden hankintaa sosiaali- ja terveyssektorille. Määrärahalla on tarkoitus tukea kuntia siinä, että ne pilotoivat uutta toimintamallia ja siten lisäävät eri taitealojen ja kulttuuripalveluiden tarjontaa ja parantavat taiteen saavutettavuutta laitoksissa. (Valtioneuvosto 2016).

Kulttuuri- ja taidelähtöisten menetelmien hyvinvointivaikutuksia yksilölle on tutkittu viime vuosina paljon. Tutkimuksien mukaan on selvää, että kulttuuri-toiminta lisää yksilön hyvinvointia ja terveyttä. Luvussa 2.4 käsittelemme tätä asiaa laajemmin. Oleellinen kysymys on, kuka näitä taide- ja kulttuurilähtöisiä palveluja ihmisille tarjoaa? Kulttuuristen hyvinvointipalveluiden organisoimisessa lukuisat toimijat ovat aktiivisia, mutta erityisen keskeisiä tahoja ovat kuntien kulttuuritoimi, kansalais- ja kansanopistot, oppilaitokset, teatterit ja seurakunnat (Jumppanen, A & Suutari, T, 2013, 7). Maamme tämän hetkessä taloudellisessa tilanteessa on ymmärrettävää, että myös kulttuuritoiminnasta leikataan määrärahoja, eikä kunnilla yksinkertaisesti ole resursseja jaettavaksi. Tässä opinnäytetyössä olemme tuottaneet toimintaa sosiokulttuurisen innostamisen lähtökohdista, jonka tarkoituksena on innostaa kyläläisiä toimimaan itse yhteisönsä hyväksi. Sosiokulttuurisen innostamisen tavoitteena on aktivoita yhteisö toimimaan itsenäisesti, jolloin ulkopuolisia toimijoita ei enää tarvita.

Kiinnostuimme opinnäytetyömme aiheesta siksi, että koemme taiteen viemisen ihmisten luokse pois taidemuseon seinien sisältä tärkeäksi, sillä jokaisella ihmisellä on oikeus saada taidekokemuksia. Lisäksi kylien elävöittäminen ja yhteisöllisyyden tukeminen on mielestämme tärkeää näinä aikoina, kun palvelut ja etenkin kulttuuripalvelut karkaavat maaseudulta ja kylistä kaupunkeihin. Halusimme opinnäytetyömme myötä kokemuksen hankkeessa työskentelystä sekä mahdollisuuden kasvattaa omia ammatillisia verkostojamme Kanta-

Hämeen alueella. Meistä on ilo tehdä opinnäytetyössämme töitä yhteisöllisyyden tukemisen ja taiteen saavutettavuuden hyväksi.

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen projekti, jossa tuotamme erilaisia taidelähtöisiä toimintoja yhdessä Kanta-Hämeen maaseudun asukkaiden kanssa heidän kyläyhteisöissään. Opinnäytetyömme tavoitteena on luoda sellaista sosiokulttuurisesti innostavaa toimintaa, joka innostaa asukkaita osallistumaan ja sitä kautta aktivoi heidän osallisuuttaan sekä yhteisöllisyyttään. Toteutetun toiminnan avulla keräämme tietoa suunnitellaksemme palvelumuotoilun menetelmiä hyödyntäen uuden toimintamallin kylien asukaslähtöiseen kulttuuri-toimintaan Taidetta kylille! -hankkeessa.

Opinnäytetyössämme toimintaa suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan kahdesta näkökulmasta, sosiokulttuurisesta innostamisesta ja palvelumuotoilusta, jotka toimivat työmme teoreettisina viitekehyksinä. Tavoitteena on suunnitella uusi palvelu eli toimintamalli ja toisaalta suunnitella ja toteuttaa sosiokulttuurisesti innostavaa toimintaa. Palvelumuotoilun keinoin suunnitellaan ja kehitetään palveluja siten, että asiakkaat eli ihmiset ovat suunnittelun keskiössä. Ihmisen keskiöön laittaminen on ominaista myös sosiokulttuuriselle innostamiselle. Näin ollen tavoitteenamme on suunnitella sosiokulttuurisesti innostavaa toimintaa hyödyntäen palvelumuotoilun menetelmiä ja toisaalta suunnitella uusi toimintamalli palvelumuotoilun keinoin syventämällä asiakasymmärrystä sosiokulttuurisen innostamisen avulla. Käytännössä palvelumuotoilun ja sosiokulttuurisen innostamisen menetelmät ovat risteytyneet ja limittäytyneet toimintamme taustavaikuttajiksi toisiaan tukien ja täydentäen. Tässä raportissa esitämme ne kuitenkin selkeyden vuoksi toisistaan erillisinä elementteinä.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Opinnäytetyömme lähtökohdat liittyvät taiteen ja kulttuurin saavutettavuuteen syrjäseuduilla. Tässä luvussa esittelemme opinnäytetyömme työelämäyhteyden, Taidetta kylille! -hankkeen, sekä muut sidosryhmät, joita ovat Hämeen Kylät ry, Hämeenlinnan Taidemuseo ja hankkeen toimintaan mukaan valitut kylät. Luvun viimeisessä osiossa kerromme lyhyesti taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksista sekä niiden yhteisöllisyyttä lisäävistä vaikutuksista.

2.1 Taidetta kylille! -hanke

Taidetta kylille! -hankkeen pääkoordinaattori on Hämeen ammattikorkeakoulun Hyvinvointiosaamisen ohjaustoiminnan koulutusohjelma ja sen päärahoittaja on Opetus- ja kulttuuriministeriö. Yhteistyökumppaneita ovat Hämeen Kylät ry sekä Hämeenlinnan Taidemuseo. Hanke edistää eri-ikäisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien yksilöiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä kylien ja yhteisöjen toimintaa ja hyvinvointia. Tärkeää on myös varmistaa ja

edistää kulttuuri- ja taidepalvelujen saavutettavuutta Kanta-Hämeen maaseudulla ja keskusta-alueiden reunamilla.

Hankkeen tehtävänä on tuottaa toimintamalli Hämeenlinnan Taidemuseon lainattavien taide- ja virikekokonaisuuksien ympärille. Toimintamallin on taitteen saavutettavuuden lisäksi tarkoitus edistää ja helpottaa taide- ja kulttuuri-toiminnan järjestämistä kylissä asukaslähtöisesti ilman ulkopuolista ohjaajaa. Toimintamallia tulee hyödyntämään Hämeen Kylät ry, jonka kautta se on kylien asukkaiden saatavilla maksuttomasti.

2.2 Hämeen Kylät ry ja Taidetta kylille! -hankkeeseen valitut kylät

Hämeen Kylät ry on Kanta-Hämeen kyläyhdistysten yhteinen yhdistys, joka toimii alueen kylä- ja asukastoiminnan edunvalvojana ja kylien yhteistyöelementinä. Hämeen Kylät ry kuuluu valtakunnalliseen kylien verkostoon ja sen kattojärjestö on Suomen Kylätoiminta ry. (Hämeen Kylät ry 2016.) Hämeen Kylät ry haluaa edistää kylälähtöistä toimintaa alueellaan sekä kannustaa kyliä omien erityispiirteiden ja voimavarojen etsimiseen ja on siksi mukana Taidetta kylille! -hankkeessa (E. Leppänen, haastattelu 10.3.2016).

Kyläasiamies Elina Leppäsen (haastattelu 10.3.2016) mukaan yhdistyksen tehtävä on lisäksi tukea kylien elinvoimaisuutta mm. auttamalla kyläsuunnitelmien tekemisessä ja toimia välikappaleena kylien sekä virallisten tahojen, kuten kuntien, välillä. Kuntien keskittämispolitiikka luo haasteita kyläasumiselle Hämeessä, sillä kunnalliset palvelut on lähes kokonaan lakkautettu kylistä. Paikoin Hämeessä on vielä kyläkouluja, mutta niistäkin suurin osa on lakkauttamisuhan alla. Leppäsen mukaan yhteisöllisyys ja toiminta omalla kylällä ovat asukkaille erityisen tärkeitä, kun palveluja ei enää ole ja hän pitää siksi Taidetta kylille! -hankkeeseen osallistumista tärkeänä.

Hankkeeseen osallistumiseksi julkistettiin kylähaku Hämeen Kylät ry:n nettisivuilla (liite 2). Hakemusten perusteella hankkeeseen valikoitui mukaan neljä kylää: Leppäkoski, Nummenkylä sekä naapurikylät Mallinkainen ja Heinäjo-ki, jotka osallistuvat toimintaan yhdessä. Kylien valintaan vaikutti Elina Leppäsen paikallistuntemus sekä hakemuksissa ilmenneet mahdollisimman erilaiset toiveet toiminnan suhteen, jotta toimintamalliin saatiin mahdollisimman laaja näkökulma. Kuvassa 1 on Kanta-Hämeen karttaan merkittynä kylien sijainnit punaisella tähdellä.

Kuva 1. Kanta-Hämeen kartta. Maanmittauslaitos. Viitattu 2.3.2016. http://www.maanmittauslaitos.fi/sites/default/files/tilaston_pohjakartta_ilman_nimistoa_a4_1.pdf

Leppäkoski sijaitsee Janakkalan kunnassa ja kylässä asuu noin 450 asukasta. Kylän palvelut ovat pikkuhiljaa hiipuneet, mutta siellä toimii edelleen noin 100 lapsen koulu. Kylän sydämessä sijaitsee Voiman talo, missä Leppäkosken kyläseura, Leppäkosken Voima, Leppäkosken Martat, Janakkalan seurakunta sekä Voiman näyttämö järjestävät erilaista toimintaa asukkaille. Turengin ja Tervakosken palveluihin Leppäkoskelta on matkaa noin 10 km ja moottoritien Tervakosken liittymään noin 6 km. (Janakkalan kunta 2016a; Kivistö sähköpostiviesti 25.10.2015.)

Nummenkylä sijaitsee läntisessä Rengossa Vanhan Härkätien varrella. Sieltä on matkaa Hämeenlinnaan noin 18 km ja monet kyläläiset käyvät siellä tai Rengon kirkonkylässä päivittäin töissä. Nummenkylän kyläyhdistys, Nummenkylä ry, perustettiin vuonna 2004. Yhdistys järjestää monenlaista toimintaa vuonna 1905 perustetulla Nummen koululla, jonka yhdistys on vuokrannut käyttöönsä kylätaloksi 20 vuodeksi. Säännöllisesti järjestettäviä tapahtumia ovat muun muassa Nummen syyskisat, Sotkalinnan lenkki, Härkätien loppiaistulet ja laskiaistapahtuma. Kyläyhdistyksen lisäksi toimintaa kylällä järjestävät Sotkalinna-Säätiö, Leskijärven suojeluyhdistys, Rengon 4-h -yhdistys ja Rengon evankelisluterilainen seurakunta, Rengon Syke sekä Vanajaveden opisto. (Häme-Wiki 2016.)

Heinäjoen kylä kuuluu Janakkalan kuntaan ja sijaitsee noin 5 kilometrin päässä Turengin keskustasta. Heinäjoen keskellä sijaitsee Heinäjoen koulu missä toimii vielä toistaiseksi ala-aste, joka on lakkauttamisuhan alla. Heinäjoella toimii Heinäjoen Kyläseura ry, joka järjestää kyläläisille erilaisia aktiviteetteja ympäri vuoden. Kylän päätapahtuma on ollut jo yli kahdenkymmenen vuoden ajan juhannuksen jälkeen järjestettävät latotanssit Mikkolan ladossa. (Janakkalan kunta 2016b.)

Mallinkainen sijaitsee Itä-Janakkalassa, n. 10 minuutin ajomatkan päässä Turengista, Heinäjoen vieressä. Mallinkaisilla toimii kyläyhdistys, joka on perustettu vuonna 1922. Kyläläisten kokoontumispaikkana toimii Mallinkaisten entinen vuonna 1903 rakennettu kansakoulu. Koululla järjestetään mm. ohjattua liikuntaa ja sieltä löytyy myös kuntosali. Perinteisiä tapahtumia Mallinkaisilla ovat muun muassa syyskuun puolivälissä järjestettävät maalaismarkkinat ja rompetori. (Janakkalan kunta 2016c.)

2.3 Hämeenlinnan Taidemuseo

Hämeenlinnan taidemuseo on sijainnut Hämeenlinnan keskustassa vuodesta 1952 lähtien (Hämeenlinnan kaupunki 2014). Amanuenssi Päivi Viherluodon mukaan (haastattelu 5.4.2016) aluetaidemuseotoiminta alkoi vuoden 1984 alussa. Taidemuseolla on näin ollen toiminnallisia ja sisällöllisiä velvoitteita koko Kanta-Hämeen maakuntaan, johon kuuluu 10 kuntaa ja se saa aluetaidemuseotoiminnan perusteella korotettua valtionapua. Hämeenlinnan taidemuseo haluaa toimia aluetaidemuseona kaikissa toimissaan kautta linjan. Tämä näkyy yhteistyönä koko maakunnan alueella, muun muassa hankeyhteistyönä, museoyhteistyönä ja asiantuntijayhteistyönä. Taidemuseo myös muun muassa tarjoaa Kanta-Hämeen alueen kouluille ja opiskelijaryhmille vapaa-pääsyn museoon opastuksineen sekä seuraa alueen ammattitaiteilijoita ja hankkii kokoelmiinsa heidän teoksiaan. Myös taidemuseon hankkeisiin osallistumista tarjotaan ensisijaisesti omaan maakuntaan.

Päivi Viherluodon mukaan (haastattelu 5.4.2016) lainattavat taide- ja virikekokonaisuudet ovat osa aluetaidemuseotoimintaa ja niillä halutaan antaa taidekokemuksen mahdollisuus niillekin, jotka eivät näyttelyihin pääse. Teoksia on käytetty muun muassa päiväkodeissa, vanhainkodeissa, musiikkiopistossa ja kehitysvammaisten parissa. Kokonaisuuksien lainaaminen on maksutonta Kanta-Hämeen alueen laitoksille, yhdistyksille ja yksityishenkilöille. Teoksiin voi tutustua tarkemmin esitteen avulla, joka löytyy Hämeenlinnan Taidemuseon internet-sivuilta (Hämeenlinnan kaupunki 2015). Kuvissa 2 ja 3 kaksi lainattavaa kokoelmaa.

Lainattavat taide- ja virikekokonaisuudet olivat kiinteä osa kylissä toteuttamamme toimintaa. Ne toimivat kylillä järjestettyjen taidetyöpajojen lähtökohtana ja niitä hyödynnettiin muun muassa tutustumisessa, työpajatyöskentelyyn virittävyydessä ja tiedonkeruussa.

Päivi Viherluoto toivoo, että yhteistyö Taidetta kylille! -hankkeen kanssa mahdollistaa uusien yleisöjen ja palvelun käyttäjäryhmien sekä toimintatapojen löytymisen lainattaville taidekokoelmille. Hämeenlinnan Taidemuseon kannalta kuvataiteen saavutettavuuden toteutuminen syrjäseuduilla on haaste. Usein kokoelmia lainataan nimenomaan laitoksiin, joten alueilla, joilla kaikki palvelut on lakkautettu, teosten käyttäminen kylätoiminnassa voisi olla osavastaus tähän haasteeseen. (P. Viherluoto, haastattelu 5.4.2016).

Kuva 2. Anne Tammisen valokuvateoksia, Vapaa tarina (Auni Tuovinen 19.1.2016)

Kuva 3. Edwina Goldstone, Neljä matkalaukullista tarinoita, Annikki (Auni Tuovinen 1.2.2016)

2.4 Hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden lisääminen kulttuurin avulla

Kulttuurin hyvinvointia edistäviä vaikutuksia on tutkittu viime vuosina paljon, muun muassa Cecilia von Brandenburgin opetusministeriölle koostamassa julkaisussa Kulttuurin ja hyvinvoinnin välisistä yhteyksistä; Näköaloja taiteen soveltavaan käyttöön (2008) on tuotu esille erilaisia hankkeita ja tutkimuksia, jotka tukevat taide- sekä kulttuurilähtöisten menetelmien lisäävän ihmisten hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä. Tutkimuksissa hyvinvoinnin lisääntyminen on usein liitoksissa sosiaalisen pääoman kasvuun, millä tarkoitetaan yleensä sosiaalisten verkostojen kasvua (Ruuskanen 2016).

Sosiaalisen pääoman kasvun yhteyttä hyvinvointiin avaa myös Markku T. Hyypä (2013, 16 – 18, 20) teoksessaan Kulttuuri pidentää ikää. Teoksessa Hyypä esittelee ranskalaisen sosiologi Pierre Bourdieun pohdintoja kulttuurisesta, taloudellisesta ja sosiaalisesta pääomasta. Käsitteet ilmentävät kulttuurin ja hyvinvoinnin välisen yhteyden taustalla olevaa teoriaa. Teokseen on koottu useita eri tutkimuksia kulttuurin ja hyvinvoinnin välisistä suhteista ja siinä esitetään muun muassa Pohjoismaisten tutkijoiden tutkimus, jossa liitettiin kulttuuriharrastukset ja ihmisen keskimääräinen elinkaari toisiinsa. Tutkimuksessa havaittiin, että kulttuuriharrastuksissa ahkerasti käyneistä henkilöistä suurempi osa kuin kulttuuritilaisuuksissa harvoin käyneistä säilyi kahdeksan vuoden ajan hengissä.

Teoksessaan Hyypä (2013, 123 – 126) tuo esiin ajatuksen, että taiteen ja kulttuurin tuottamat elämykset, eivät kuitenkaan välittömästi aiheuta hyvinvointia ja terveyttä, sillä taide-elämys voi olla kielteinenkin. Tässä yhteydessä hänen mukaansa taiteen- ja kulttuurin hyvinvointia ja terveyttä lisäävät vaikutukset ovat kytköksissä kulttuuripääomaan ja sitä kautta sosiaalisen pääoman kasvuun. Kulttuuritoiminnan sosiaalisuus, yhteisöllisyys sekä tunne yhteenkuuluvuudesta ovat tekijät jotka edistävät terveyttä.

Opinnäytetyössämme järjestettävillä taidelähtöisillä työpajoilla ja niiden ympärille muodostuvalla toiminnalla pyrimme kehittämään kyläläisten itsenäistä toimintaa sekä aloitteellisuutta sekä motivoimaan heitä osallistumaan sosiaaliseen ja kulttuuriseen toimintaan niin yksilö- kuin yhteisötasolla. Tämä luo kasvualustaa sosiaalisen pääoman kasvuun ja näin ollen edistää osallistujien yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia.

3 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on järjestää kylillä sosiokulttuurisesti innostavaa toimintaa, mikä synnyttäisi kyläläisille yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemuksia. Tavoitteena on selvittää, toteutuuko sosiokulttuurinen innostaminen kylillä toimintamme myötä. Selvitämme myös sitä, millaisia merkityksiä ja kokemuksia hankkeen toimintaan osallistuminen tuottaa sekä sitä, syn-

nyttääkö tuottamamme toiminta vuorovaikutusta toimintaan osallistuvien välillä.

Toteuttamamme toiminnan avulla on tavoitteena tuottaa tietoa, jonka pohjalta voimme suunnitella luvussa 3.1 hankkeen tavoitteissa esitellyn toimintamallin kylien asukaslähtöisen kulttuuritoiminnan tukemiseksi. Toimintamallin suunnittelussa sovelletaan palvelumuotoilun menetelmiä.

3.1 Taidetta kylille! -hankkeen tavoitteet

Taidetta kylille! -hankkeen tavoitteet ilmenevät hankesuunnitelmasta (liite 1). Pää tavoitteena on tuottaa toimintamalli, jonka avulla Kanta-Hämeen kylissä voidaan hyödyntää taide- ja kulttuuritoimintaa sekä jo olemassa olevia taide- ja virikekokonaisuuksia asukaslähtöisesti. Toimintamallin on tarkoitus sisältää toimintaa ja toimintamuotoja, jotka edistävät yhteisöllisyyttä, osallisuutta sekä hyvinvointia kylissä. Tavoitteena on, että toimintamallia voitaisiin hyödyntää myös esim. lähiökeskusten toiminnassa. Suunnittelemme toimintamallin tämän opinnäytetyön tuloksena.

Hankkeen toiminnallinen tavoite on toteuttaa kuusi kulttuuri- ja taidesisältöistä taidetyöpajaa. Työpajat on tarkoitus kohdentaa tietyn alueen asukkaille ja niiden on tarkoitus vahvistaa toimijoiden osallisuutta kylissä. Työpajoissa hyödynnetään Hämeenlinnan Taidemuseon lainattavia taide- ja virikekokonaisuuksia, joiden avulla on tarkoitus mahdollistaa taidekokemuksia sekä yksilön ja yhteisön elämäntarinan kerrontaa. Toteutamme nämä hankkeen tavoitteiden mukaiset taidetyöpajat osana tätä opinnäytetyötä ja keräämme niistä aineistoa tutkimukseemme.

3.2 Hämeen Kylät ry:n ja hankkeen kylien tavoitteet

Elina Leppäsen mukaan (haastattelu 10.3.2016) Hämeen Kylät ry:n tavoitteet toiminnalle ovat yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen sekä sukupolvien kohtaamisen mahdollistaminen kylissä. Tavoitteena on myös hyödyntää kylien tiloja monipuolisesti ja kannustaa ihmisiä järjestämään toimintaa kylissä.

Opinnäyteyössämme syntyvän toimintamallin Leppänen toivoo olevan helpokäyttöinen. Sen tulisi tukea taidetoiminnan järjestämistä kylillä ilman ulkopuolista ohjaajaa ja olla kenen tahansa kyläläisen käytettävissä. Leppäsen mielestä olisi hienoa, jos toimintamalli myös tukisi keskustelua kylien tulevaisuudesta ja voimavaroista ja näin toteuttaisi samaa tehtävää, kuin Hämeen Kylät ry.

Mukaan valittujen kylien tavoitteet erosivat hieman toisistaan. Hakemuksessa Leppäkoskelle toivottiin erityisesti lapsille ja nuorille suunnattua toimintaa sekä toimintaa, joka mahdollistaisi sukupolvien välisen kohtaamisen. Naapu-

rikylät Heinäjoki ja Mallinkainen lähettivät yhteisen hakemuksen, jossa he toivoivat toimintaa, joka vahvistaisi kylien välistä yhteistyötä. Nummenkylän hakemuksessa kylälle toivottiin erityisesti kädentaitoja sisältävää toimintaa.

3.3 Sosiaalipedagogisen intervention ja palvelumuotoilun tavoitteet

Opinnäytetyömme toisena taustateorianä toimii sosiokulttuurinen innostaminen, joka on *keino* ja *tapa* toteuttaa sosiaalipedagoginen interventio kylissä yhteisöllisyyden lisäämiseksi. Sosiaalipedagogisen intervention tavoite on lisätä vuorovaikutusta ja sitä kautta yhteisöllisyyttä kyläläisten välille sekä parantaa yksilöiden ja ryhmien elämänlaatua yhdessä ihmisten kanssa. Keskeistä sosiaalipedagogisessa toiminnassa on tasavertainen dialogi sekä toimintaan osallistuvien ihmisten mukana olo prosessin kaikissa vaiheissa. (Hämäläinen & Kurki 1997, 49.)

Palvelumuotoilussa pyritään empaattisuuden avulla syvälliseen asiakasymmärrykseen, jotta voitaisiin paremmin ymmärtää ihmisten tarpeita ja havaita sitä kautta uusia mahdollisuuksia palvelutoiminnassa. Tavoitteena on suunnitella ja toteuttaa toimivia palveluja. (Tuulaniemi, 2011, 110 – 111.) Tässä opinnäytetyössä palvelumuotoilun tavoitteena on tutkia ja havaita kyläläisten toiveita ja tarpeita toimintamallin suhteen hyödyntämällä palvelumuotoilun menetelmiä sekä soveltaa palvelumuotoiluprosessia toimintamallin luomisessa.

3.4 Keskeiset käsitteet

Sosiokulttuurinen innostaminen voidaan määritellä yhdeksi sosiaalipedagogiikan muodoksi. Sosiokulttuurinen innostaminen on työmuoto ja keino, sekä pedagogisen vaikuttamisen tekniikkaa, jossa keskiössä on yksilön tietoisuuden herääminen, kasvu omaksi itsekseen ja yhteisönsä aktiiviseksi kehittäjäksi (Hämäläinen 1999, 72). Sosiokulttuurisessa innostamisessa keskeistä on luoda toimintaa ja tilanteita, joissa mahdollistetaan ihmisten välinen vuorovaikutus ja dialogi.

Sosiaalipedagoginen interventio mahdollistaa sosiokulttuurisen innostamisen, eli ihmisten välisen vuorovaikutuksen kylissä yhteisöllisyyden lisäämiseksi. Opinnäytetyössämme taidetyöpajat ovat sosiaalipedagogista interventiota. Sosiaalipedagogisella interventiolla tarkoitetaan sosiaalipedagogisiin menetelmiin perustuvaa väliintuloa. Sosiaalipedagogisten menetelmien perusperiaate on, että ihmisten itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan (Hämäläinen & Kurki 1997, 48 – 49). Opinnäytetyössä toteutamme sosiaalipedagogista toimintaa sosiokulttuurisen innostamisen keinoin.

Palvelumuotoilu on ajattelu- ja toimintatapa, jonka avulla kehitetään olemassaolevia palveluja tai luodaan uusia palveluja. Se yhdistelee muotoilusta tuttuja toimintatapoja perinteisiin palvelun kehittämisen menetelmiin. Palvelu-

muotoilulle on tyypillistä jakaa suuria aihekokonaisuuksia pienempiin osiin helpomman hallittavuuden vuoksi ja hyödyntää palvelun kehittämisessä eri osaamisalojen yhteistyötä. (Tuulaniemi, 2011, 24 & 58.) Tässä opinnäytetyössä suunnitellun toimintamallin luomiseen hyödynnettiin palvelumuotoilun menetelmiä.

Palvelumuotoiluprosessi on prosessi, joka noudattelee luovan ongelmanratkaisun periaatteita ja jonka avulla suunnitellaan tai kehitetään palvelua. Palvelumuotoiluprosessiin osallistetaan mahdollisimman moni palveluun liittyvä taho palvelumuotoilijaosaajan johdolla. Prosessiin sisältyy yleensä asiakasymmärrys, palvelumallin ideointi, konseptointi, prototypointi ja pilotointi. (Tuulaniemi, 2011, 126 – 129.)

Taidelähtöisillä menetelmillä tarkoitamme toteutuneissa taidetyöpajoissa käytettyjä toiminnallisia menetelmiä. Kaikkien työpajojen lähtökohtana ovat Hämeenlinnan Taidemuseon lainattavat taide- ja virikekokonaisuudet, joten taidelähtöisyys työpajoissa toteutuu myös käsitteen varsinaisessa merkityksessä. Taidelähtöiset menetelmät opinnäytetyössämme ovat poikkitaiteellisia, eli niissä voi esiintyä samaan aikaan eri taiteenalojen menetelmiä. Esimerkiksi olemme yhdistäneet taidetyöpajassa kirjoittamista ja muovailua. Käyttämämme taidelähtöisiä menetelmiä voi kutsua myös osallistavan taiteen menetelmiksi, koska ne toimivat työpajoissa vuorovaikutuksen ja kommunikation lisääjinä eikä niiden merkittävin lopputulos ole välttämättä käsin koskettava. Parhaimmillaan taidelähtöiset menetelmät tuottavat yhteisiä kokemuksia ja elämyksiä, jotka toimivat vastavuoroisina oppimisen lähteinä ja auttavat jäsentämään monipuolisesti todellisuutta (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2015).

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tällä tutkimuksella selvitettiin yhteisöllisyyden ilmenemistä taidetyöpajoissa sekä palvelumuotoilun menetelmien soveltamista toimintamallin suunnittelu-prosessissa. Tutkimus suoritettiin neljässä eri kylässä yhdessätoista erillisessä hankkeen organisoimassa tilaisuudessa. Toiminta koostui kahdesta kylien yhteyshenkilöille suunnatusta yhteissuunnittelutyöpajasta, kolmesta eri kylissä suoritetusta yhteissuunnittelutyöpajasta sekä kuudesta kylissä järjestetystä taidetyöpajasta.

Tutkimukseen osallistui yhteensä 159 henkilöä, joista 40 täytti loppukyselylomakkeen (liite 3). Osallistujamäärä on laskettu hankkeen talkootuntilistojen mukaan. Tämä tarkoittaa sitä, että sama henkilö on voitu laskea kahteen kertaan, mikäli hän on osallistunut kylässään useampaan tilaisuuteen. Tutkimuksen kannalta tämän tarkemmalla osallistujamäärällä ei ole merkitystä, koska suurimman osan aineistosta olemme keränneet havainnoimalla kyläläisten toimintaa työpajojen aikana.

4.1 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyömme tutkimusstrategiana käytettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta, jossa kuvataan ja pyritään perehtymään mahdollisimman kokonaisvaltaisesti todellisen elämän ilmiöihin tai asioihin. Laadullisessa tutkimuksessa tiedonkeruun kohteena käytetään tarkoituksen mukaisesti tutkimukseen valittuja ihmisiä ja siinä hyödynnetään metodeja, joiden avulla pyritään saamaan esille tutkittujen todellinen ääni. Tutkimussuunnitelmaa toteutetaan joustavasti olosuhteiden mukaan tutkimuksen edetessä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2010, 160 & 164.) Opinnäytetyömme on laadullinen ja osin kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus. Sen pääasiallisena tiedonkeruulähteenä olivat toimintaan osallistuneet kylien asukkaat, joiden toimintaa tutkittiin heidän omassa elinympäristössään toteutetussa toiminnassa. Keräsimme aineistoa kyselyjen, osallistuvan ja strukturoidun havainnoinnin sekä asiantuntija-haastattelujen avulla.

Kyselyllä selvitimme kyläläisten toiveita tulevien taidetyöpajojen suhteen osana yhteissuunnittelutyöpajoja. Taidetyöpajojen jälkeen keräsimme loppukyselyn, jossa pyrittiin selvittämään tuottiko toiminta yhteisöllisyyden kokemuksia sekä kartoitettiin käytettyjen menetelmien toimivuutta toimintamallia varten. Hirsjärven ym. (2010, 183 – 195) mukaan kyselyn avulla voidaan kerätä laaja aineisto, sillä sen avulla tavoitetaan helposti suuri määrä ihmisiä ja siinä voidaan kysyä kerralla monia asioita. Kyselyllä kerätty tieto käsitellään yleensä kvantitatiivisesti eli määrällisesti esimerkiksi taulukon muodossa. Toisaalta kyselyn avulla saatua aineistoa pidetään yleensä melko pinnallisena. (Hirsjärvi ym. 2010, 193 – 195.) Tutkimuksessamme kyselyä hyödynnettiin havainnoinnin tukena. Kyselyllä kerätyn tiedon käsittelimme kvantitatiivisesti, eli määrällisesti taulukon muodossa.

Havainnoinnin avulla voidaan saada suoraa tietoa jonkin yksilön tai yhteisön toiminnasta tai käyttäytymisestä. Havainnointi luonnollisissa ympäristöissä välttää keinotekoisuuden, joten se sopii hyvin kvalitatiiviseen tutkimukseen. Havainnointi sopii erinomaisesti vuorovaikutuksen tutkimiseen. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija osallistuu itse tutkittavien toimintaan ja pyrkii pääsemään jollain asteella ryhmän jäseneksi. (Hirsjärvi ym. 2010, 212 – 213, 216.) Kylissä toimiessamme pyrimme ottamaan ohjaajuudestamme huolimatta osaa toimintaan omina itsenämme, eli kyseessä oli osallistuva havainnointi. Pyrimme kuuntelemaan ja keskustelemaan. Jaoimme havainnointivuoroja, jotta toinen meistä olisi tilanteessa aina aidosti läsnä ilman muistiinpanovälineitä. Osallistuvaa havainnointia helpotti molempien aito henkilökohtainen kiinnostus kylien asukkaita ja kyläelämää kohtaan.

Lisäksi käytimme strukturoitua havainnointia. Strukturoitua havainnointia hyödynnettäessä määritellään ennen tutkimustilannetta ne tutkimusongelmat joihin havainnoinnissa kiinnitetään huomiota. Havainnoinnin tueksi laaditaan luokitteluja. (Virtuaali ammattikorkeakoulu 2016.) Strukturoitua havainnointia varten laadimme taidetyöpajoihin havainnointilomakkeen (liite 4), jonka

avulla keräsimme tietoa yhteisöllisyyden toteutumisesta osallistujien välisen vuorovaikutuksen kautta. Havainnoinnissa kiinnitimme huomiota vuorovaikutuksen määrään ja siihen, tapahtuiko sitä entuudestaan tuntemattomien välillä sekä siihen oliko keskustelu oma-aloitteista vai edellyttikö se ohjaajien rohkaisua. Havainnoimme myös keskustelujen aiheita ja erityisesti sitä, koskivatko ne kyläyhteisön yhteisiä asioita ja suunniteltiinko niissä tulevaa toimintaa yhteisössä.

Valitsemamme tiedonkeruumenetelmät olivat mielestämme opinnäytetyöhömmä sopivia valintoja, koska sosiokulttuurisen innostamisen kannalta tutkimme juuri vuorovaikutusta kyläläisten välillä ja palvelumuotoilun kannalta halusimme saada tietoa ihmisten toiminnasta ja käyttäytymisestä työpajoissa.

4.2 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyömme tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa, jonka pohjalta voimme suunnitella luvussa 3.1. hankkeen tavoitteissa esitellyn toimintamallin. Näin ollen opinnäytetyömme pääkysymykseksi muotoutui seuraava:

- Millainen toimintamalli voidaan luoda tukemaan asukaslähtöistä kulttuuritoimintaa kylissä?

Opinnäytetyössämme toimintaa suunnitellaan ja tarkkaillaan kahdesta näkökulmasta, jotka ovat sosiokulttuurinen innostaminen ja palvelumuotoilu. Näiden näkökulmien tarkoitus on tuottaa sellaista tietoa mikä tukee pääkysymyksemme tavoitetta.

Sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta tutkimuskysymykseksi muotoutui:

- Kuinka sosiokulttuurinen innostaminen tukee taidelähtöisiä työpajoja?

Tavoitteena tutkimuksessa on selvittää sitä, minkälaisia merkityksiä ja kokemuksia toimintaan osallistuminen synnyttää kyläläisissä sekä synnyttääkö tuottamamme toiminta vuorovaikutusta toimintaan osallistuvien välillä.

Palvelumuotoilun näkökulmasta tutkimuskysymys on:

- Kuinka palvelumuotoiluprosessia voidaan käyttää ja soveltaa toimintamallin suunnittelussa?

Toimintamallin suunnittelussa sovelletaan Juha Tuulaniemen teoksessa Palvelumuotoilu esittämää palvelumuotoiluprosessia.

4.3 Aineiston analysointimenetelmät

Laadullisessa tutkimuksessamme aineistoa kertyi melko paljon. Aineistomme koostuu havaintopäiväkirjoista, asiantuntijahaastatteluista, kyselyvastauksista ja muista kerätyistä ja kuvatuista dokumenteista, kuten taideteoksista. Aineiston analysoimme fenomenologis-hermeneuttisesti, eli laadullisilla menetelmillä, sillä laadullisella analyysillä ja päätelmien tekemisellä pyritään ymmärryksen lisäämiseen toiminnan selittämisen sijaan (Hirsjärvi ym, 2010, 224). Tässä opinnäytetyössä pyrimme kyläläisten tarpeiden ja toiminnan syvälliseen ymmärtämiseen ja siksi fenomenologis-hermeneuttinen lähestymistapa on perusteltua.

Fenomenologisessa analyysissä tutkimuskohdetta pyritään lähestymään mahdollisimman avoimesti ilman ennako-oletuksia tai määritelmiä. Analyysi perustuu niiden kokemusten ja havaintojen pohdintaan, joita tutkimuskohteesta on saatu tutkimuksen aikana. Tutkimuskohteen lisäksi analyysi voi perustua tutkijoiden omien kokemusten ja ymmärrysprosessin tarkasteluun. (Jyväskylän yliopisto 2015a.)

Hermeneuttinen analyysi perustuu systemaattiseen tulkintojen tekemisen prosessiin. Prosessi tähtää ihmisen toiminnan, kulttuurin, tekstin tai taideteoksen merkitysten syvälliseen ymmärtämiseen. Tarkoituksena on laajentaa ymmärrystä kohteesta siten, että yksityiskohtien tulkitseminen vaikuttaa kokonaisuuden tulkintaan. (Jyväskylän yliopisto 2015b.)

Aineiston analyysi oli tulkinnallista ja se yhdisteli fenomenologisia ja hermeneuttisia menetelmiä. Fenomenologinen analyysi toteutui muun muassa siinä, kuinka teimme havaintoja, kirjoitimme kokemuksistamme päiväkirjaa ja reflektoimme kokemaamme tahoillamme sekä keskenämme keskustellen. Näin ymmärrys tutkittavia, heidän toimintaansa ja omaa toimintaamme kohtaan kasvoi ja oma toimintamme innostajina ja palvelumuotoilijoina kehittyi. Hermeneuttinen analyysi ilmeni siten, että tulkitsimme kyläläisten toimintaa työpajoissa sekä heidän taiteellisia ja kirjallisia tuotoksiaan saavuttaaksemme syvemmän ymmärryksen kylistä ja kyläläisten tarpeista, motiiveista ja tunteista.

Kyselyt analysoimme määrällisesti taulukon muodossa, mutta tulkitsimme niiden tuloksia myös fenomenologisesti havainnoinnin tukena.

5 SOSIOKULTTUURINEN INNOSTAMINEN

Tässä luvussa avaamme sosiokulttuurisen innostamisen pääperiaatteita ja siihen liittyviä keskeisimpiä käsitteitä. Lähdekirjallisuutena olemme käyttäneet ennen kaikkea Leena Kurjen teosta Sosiokulttuurinen innostaminen, mutta viittaamme myös muihin aiheeseen liittyviin kirjoituksiin ja artikkeleihin.

5.1 Sosiokulttuurisen innostamisen historia

Sosiokulttuurisen innostamisen käsitteen sekä toiminnan voidaan katsoa syntyneen toisen maailmansodan jälkeen Ranskassa. Tuolloin ranskalaiset kokivat tärkeäksi nostaa esiin ne demokraattiset arvot, jotka olivat poljettu alas natsimiehityksen aikana. Innostamisen toimijaksi tuli tuolloin **éducation populaire** -liike, jonka toiminta keskittyi lähinnä työväen kouluttamiseen sekä vapaa-aikaan. (Kurki 2000, 11.)

Muualle maailmalle innostaminen levisi vähitellen 60 – 80 -luvuilla ja varsinkin Latinalaisessa Amerikassa innostaminen sai jalansijaan myös **éducation populaire** -liikkeen kautta. Innostaminen ei tuolloin vielä ollut varsinaisesti ammatillista, mutta yhteiskuntien teollistumisen myötä tulleet muutokset ja niiden vaikutukset ihmisten arkipäivään loivat tarpeen innostamiselle. Työttömyys, vapaa-ajan lisääntyminen, kaupunkiin muutto, yksinäisyys sekä toisaalta myös kulttuuriteollisuuden kehittyminen olivat sellaisia seikkoja, jotka loivat pohjan innostamisen ammatilliselle synnylle. (Kurki 2000, 12 – 13.)

5.2 Mitä innostamisella tarkoitetaan?

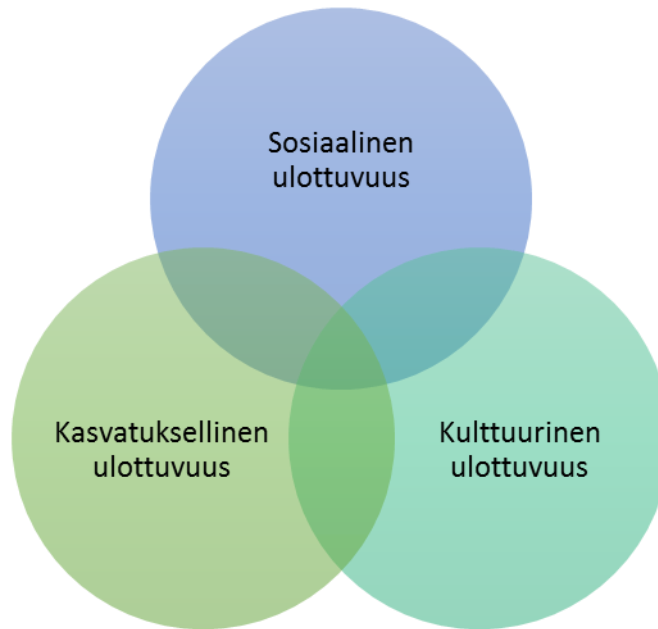
Opinnäytetyössämme toteutamme toimintaa taidetyöpajoissa sosiokulttuurisen innostamisen keinoin. Kurki (2000, 19 – 20) kuvaa innostamisen tavaksi elähdyttää ihmisen herkistymisen ja itsetoteutuksen prosessia. Innostamisella pyritään lisäämään ihmisten välistä vuorovaikutusta ja innostaminen on niiden toimenpiteiden yhdistelmä, jotka mahdollistavat sellaisia osallistumisen prosesseja, joissa ihmiset voivat toimia aktiivisesti yhteisössään. Innostaminen on toimintaa, joka mahdollistaa ihmisten keskinäisen vuorovaikutuksen yhteisössä, jossa he elävät.

Hieman samanlaisen määritelmän sosiokulttuuriselle innostamiselle antaa Argentiinalainen teoreetikko Ander-Egg (1930), joka määrittelee sosiokulttuurisen innostamisen olevan ihmisen elämänlaadun kehittymiseen liittyvien sekä osallistuvaan pedagogiikkaan pohjautuvien sosiaalisten toimintatapojen yhdistelmä. Ander-Eggin mukaan sosiokulttuurisen innostamisen lopullinen tavoite on edistää yksilön omaa osallistumista kulttuuriseen evoluutioonsa luomalla tilanteita ihmisten väliselle kommunikaatiolle ja vuorovaikutukselle. (Kurki 2000, 21.) Sosiokulttuurisesti suuntautuneen psykologian mukaan ihmisen ymmärtämisessä on tärkeää huomioida toiminnan konteksti eli se sosiaalinen ja kulttuurinen tilanne jossa ihminen elää (Verkkoveräjä 2013). Sosiokulttuurisen psykologian ihmiskäsitys pitää vahvasti sisällään ympäristön vaikutuksen yksilön toimintaan.

Opinnäytetyössä toimimme kyläläisten yhteisössä ja tuotamme heidän toiveidensa pohjalta sellaista osallistavaa toimintaa, joka mahdollistaa vuorovaikutuksen yksilöiden välillä. Hämeenlinnan taidemuseon lainattavat taide- ja virikekokonaisuudet, toimivat tässä apuvälineinä.

5.3 Innostamisen tavoitteet

Kurjen mukaan (2008, 46 – 47) innostamisen tavoitteet voidaan jakaa kolmeen eri elementtiin: kasvatukselliseen, sosiaaliseen ja kulttuuriseen (kuvio 1). Nämä osat muodostavat yhdessä kokonaisuuden, jonka avulla pyritään sekä yhteisölliseen sitoutumiseen että persoonallisten arvojen kehitykseen.

Kuvio 1. Sosiokulttuurisen innostamisen kolme ulottuvuutta (Hanna Mattsson 10.1.2016)

Kasvatuksellisen toiminnan ydin on persoona ja sillä tavoitellaan persoonallista kehittymistä, oman vastuun tiedostamista, herkistymistä ja motivaation heräämistä. Sosiaalinen ulottuvuus keskittyy yhteisöön ja ryhmään ja sitä kautta ihmisen omaan osallistumiseen siinä. Kulttuurisen toiminnan tavoitteena on luovuuden ja monipuolisen ilmaisun kehittyminen. Innostamisen tavoitteet voidaan nähdä kolmitahoisena kokonaisuutena, jonka päämäärä on niin yksilön persoonallinen kehitys yhteisössään kuin yhteisön kehitys yksilöiden vuorovaikutuksessa. Välineenä tähän kehitykseen käytetään kulttuurista toimintaa.

Toisaalta Karppinen (2008, 101–105) on sitä mieltä, että sosiokulttuurisessa innostamisessa keskeistä on toiminta, joka herkistää yksilön osallistumiseen, tiedostamisen prosessiin ja sosiaaliseen luovuuteen. Sosiokulttuurista innostamista on luontevaa soveltaa myös taito- ja taide-kasvatuksessa, jossa tavoite on innostaa ja saattaa ihminen käsillä tekemisen iloon, uteliaisuuteen ja rohkeuteen kokeilla uutta.

Viimeisen näkemyksen innostamisen tavoitteisiin antaa J. V. Merinon (1997), jonka mukaan innostamisella on kaksi päätavoitetta; herättää henkiin elämää

siellä, missä sitä ei ole sekä tukea ja saada liikkeelle niitä kykyjä jotka ovat jo olemassa. Pää tavoitteiden lisäksi Merino nimeää kolme avainkäsitettä innostamisen perusteiksi. Ensimmäinen niistä on *innostaa, antaa elämää*, minkä tavoitteena on arkipäiväinen hyvä elämänlaatu sekä persoonallisuuden, inhimillisen yhteisön ja yhteiskunnan luominen. Toinen avainkäsite on *välittää, ryhtyä välittäjäksi*. Sen tavoitteena on tuottaa aidoissa projekteissa ja yhteistyön verkoissa toimivia sosiaalisen oma-aloitteisuuden ryhmiä. Viimeinen Merinon avainkäsite on *muuttaa laadullisesti*. Sen tavoitteena on muutos koh-ti solidaarisuutta. (Kurki 2000, 23.)

Tuottamamme toiminta kylissä nojautuu pitkälti Kurjen esittämään innostamisen sosiaaliseen ulottuvuuteen, sillä tavoitteenamme on lisätä kyläläisten vuorovaikutusta toistensa kanssa. Toiminnassamme toteutuu kuitenkin myös kasvatuksellinen ja kulttuurinen ulottuvuus, koska taidetyöpajoissa mahdollistuu itsensä toteuttaminen, osallistuminen, onnistumisen kokeminen ja yhdessä oleminen, jotka takaavat ilon ja elämyksien kokemisen. Taidetyöpajoihin osallistuminen on kulttuurinen keino vahvistaa yhteisöllisyyttä ja sosiaalista pääomaa. Yhdessä tekeminen tukee yksilön osallisuutta (Opetusministeriön julkaisuja 2008:12, 8.)

Merinon nimeämät tavoitteet sosiokulttuuriselle innostamiselle toteutuvat myös opinnäytetyössämme selkeästi. Tavoitteemme eri kyläyhteisöissä, on herättää henkiin vielä olematonta toimintaa ja pyrimme työllämme vahvistamaan jo siellä mahdollisesti olemassa olevaa toimintaa.

5.4 Innostamisen teoreettinen runko

Kurki (2000, 23 – 28) esittää Merinon ajatuksia mukailevan innostamisen teoreettisen rungon, jonka kahdeksan piirteen tulisi näkyä kaikessa innostamisen toiminnassa. Teoreettinen runko avaa mielestämme hyvin sosiokulttuurisen innostamisen periaatteita ja pohjustaa hyvin opinnäytetyötämme, joten esittelemme rungon pääperiaatteet lyhyesti.

1. Innostamisen tulisi olla sellaista sosiaalista toimintaa, jolla pyritään sosiaalisen muutoksen luomiseen ja vahvistamiseen. Perusedellytys tämän toteutumiselle on saada ihmiset yhteen, jotta dialogia voisi syntyä.

2. Innostaminen on aktiiviseen ja osallistavaan pedagogiikkaan pohjautuvaa kasvatusta. Toiminta perustuu ei-ohjaaviin ja aktiivisiin pedagogisiin menetelmiin ja toiminnalla tavoitellaan tietynlaisten asenteiden ja ihmisten välisten suhteiden muutosta. Ohjaaja ei opeta, vaan vuorovaikutustilanteet ovat aina tasavertaisia subjekti-subjekti- suhteita.

3. Tavoitteena kulttuurinen demokratisaatio ja kulttuurinen demokratia.

4. Innostaminen luo ja vahvistaa niin autonomisten sosiaalisten ryhmien kuin toimivien ryhmäprosessien syntymistä. Oleellista ryhmänohjaus menetelmien luova käyttö sekä hallinta ja tavoitteena ohjaajalla on tehdä itsensä lopulta tarpeettomaksi.

5. Innostamisen tulisi koostua sellaisista sosiaalisista käytännöistä jotka tukevat aloitteellisuutta sekä osallistumista.

6. Innostaminen on sosiaalisen intervention teknologiaa: Tällä tarkoitetaan eri tekniikoiden taustalla olevaa teoriaa, jonka tehtävänä on suunnitella käytännössä sovellettavia tekniikoita.

7. Innostaminen on sellaisten voimavarojen etsimistä, jotka mahdollistavat yksilöiden ja ryhmien identiteetin vahvistumisen omassa kulttuurisessa ja sosiaalisessa kehityksessään omassa yhteisössään ja oman alueensa sisällä. Toiminnan tulee olla aina suunniteltua ja päämäärätietoista.

8. Innostaminen on yksilöllisen ja ryhmien välisen kommunikaation järjestelmä. Tärkeä piirre sosiokulttuurisessa innostamisessa on järjestää horisontaalisia vuorovaikutusverkkoja niin yksilöiden kuin eri ryhmien välille. Oleellista on siis mahdollistaa monipuolista ryhmätoimintaa, mutta edistää samalla myös verkostoitumista yhteisön ulkopuolelle.

5.5 Kulttuurinen demokratisaatio ja kulttuurinen demokratia

Sosiokulttuurisen innostamisen yhdeksi tärkeäksi tavoitteeksi määritellään kulttuurinen demokratia, joka saavutetaan kulttuurisen demokratisaation avulla. Puhuttaessa näistä käsitteistä on oleellista määritellä sanaa kulttuuri. Kurki (2000, 54 – 56) esittelee kolme erilaista näkemystä kulttuuriin, jotka hän on koostanut innostamisen teoreetikoiden käsityksistä. Nämä erilaiset ajattelutavat antavat kulttuurista kuvan, joka auttaa ymmärtämään kulttuurisen demokratisaation ja kulttuurisen demokratian käsitteitä.

Kulttuurin voi nähdä asiana, jonka voi saavuttaa vain valistuneella oppimisella ja se liittyy jonkin tietokokonaisuuden hallitsemiseen tai taiteelliseen luovuuteen. Kulttuuri nähdään jollakin tapaa ylempiarvoisten sekä harvojen ja valittujen etuoikeutena.

Toinen näkemys kuvaa kulttuurin olevan sosiaalista perintöä. Se pitää sisällään kaikki yhteisön kehityksessä muotoutuneet tavat, tiedot, uskomukset, arvot ja esineet. Kulttuuri siis ilmenee kansan elämäntyylinä ja – tapana. Tähän näkemykseen liittyy ajatus siitä, että jokainen ihminen on sivistynyt ja jokaisella yhteisöllä on oma kulttuuri.

Viimeinen Kurjen esittämä näkökulma kulttuuriin on konstruktivistinen, eli kulttuurin ajatellaan rakentuvan vanhan kulttuurin päälle. Kulttuurin ajatellaan muotoutuvan kokoajan menneisyyden tuntemisen avulla, mutta näkemyksessä korostuu perittyyn kulttuuriin sopeutuminen, ja yksilö nähdään enemmän kulttuurin tuotteena kuin luojana.

Hyyppä (2013, 16) tulkitsee UNESCON määritelmän kulttuurista seuraavasti: “Laajimmassa mielessä kulttuurin voidaan sanoa olevan erityisistä henkisistä, aineellisista, ja tunneperäisistä seikoista muodostuva kokonaisuus, joka luonnehtii koko yhteiskuntaa ja yhteisöä. Se ei sisällä pelkästään taiteita ja kirjallisuutta, vaan myös elämäntavan, ihmisenä olemisen perustan, arvojärjestelmät, traditiot ja uskomukset.”

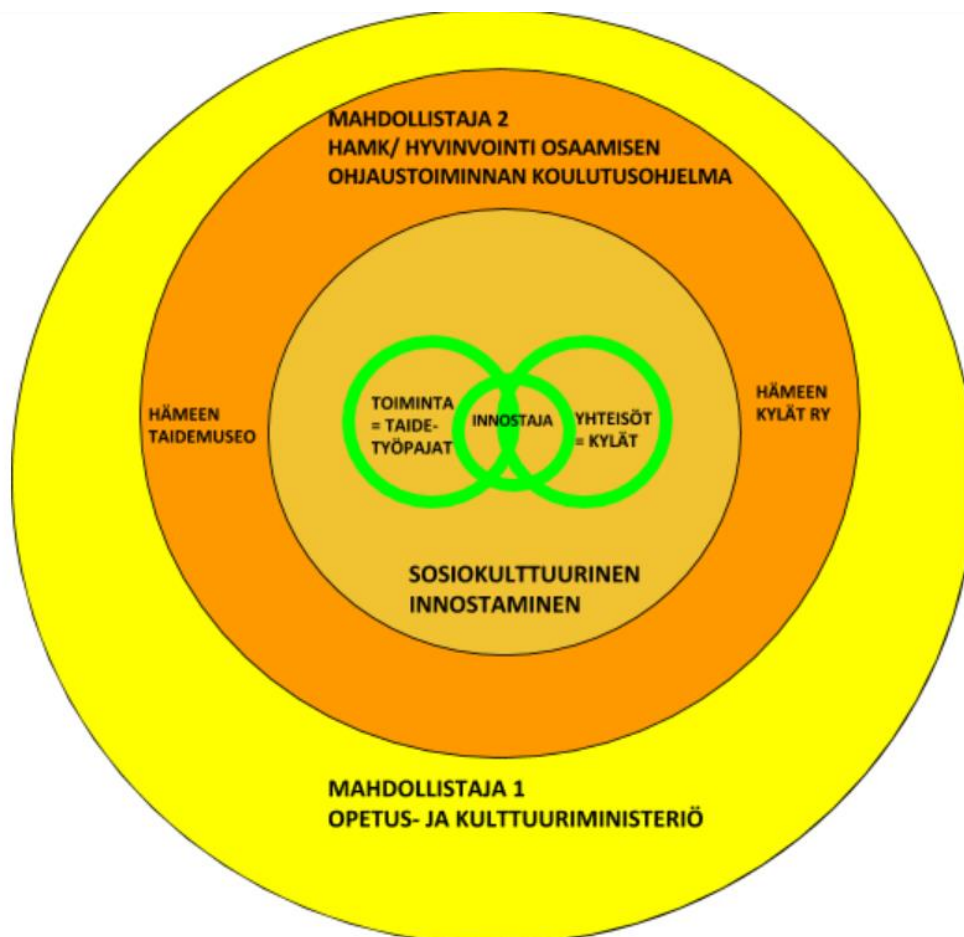
Kulttuurisen demokratisaation tavoitteena on levittää ”eliittien” kulttuurisia tuotteita ja arvoja kaikelle kansalle. Ajatuksena on tarjota kaikille mahdollisuus koulutuksesta ja sosiaalisesta asemasta huolimatta kulttuuripalveluihin. Riskinä kulttuurisessa demokratisaatiossa on ylhäältä alaspäin suuntautuva kulttuurin jakaminen sekä vähemmistökulttuurien jääminen enemmistökulttuurien jalkoihin. Kulttuurinen demokratisaatio on kuitenkin välttämätön matkalla kulttuuriseen demokratiaan, sillä sen avulla murretaan näkemys kulttuurista vain eliitille kuuluvana hyvänä ja aletaan ymmärtämään kulttuurisen moniarvoisuuden sekä alkuperäiskulttuurien merkitys ja nähdään yksilön merkitys oman kulttuurinsa kehittäjänä.

Kulttuurisessa demokratiassa ihminen nähdään kyvykkäänä ja mahdollisena oman elämänlaatunsa luojana ja aktiivisena oman yhteisönsä kehittäjänä. Kulttuurisessa demokratiassa tuetaan ihmisten monimuotoista osallistumista, yhdistysmuotoista elämää ja kulttuurista ilmaisua.

Opinnäytetyömme keskeisessä roolissa on Hämeenlinnan Taidemuseon lainattavat taide- ja virikekokonaisuudet, joiden ympärille tuottamamme toiminta rakentuu. Taidekokoelmien vieminen kyliin mahdollistaa kyläläisille taidekokemuksen sekä osallisuuden mahdollisuuden, ja näin se edistää juuri kulttuurista demokratisaatiota ja kulttuurista demokratiaa. Kylissä on myös oma paikalliskulttuurinsa ja historiansa, joiden vaaliminen on tärkeää. Kylien aktivoiminen ja ihmisten saattaminen yhteen ovat ainoita keinoja ehkäistä kylien autoitumista ja muuttamista palveluiden piiriin.

5.6 Innostajana

Sosiokulttuuriseen innostamiseen tarvitaan neljä osapuolta: välittäjänä toimiva innostaja, toiminta sekä ryhmä tai yhteisö, jonka kanssa toiminta toteutetaan. Näiden lisäksi tarvitaan vielä se taho tai organisaatio, jonka tukemana toiminta on mahdollista. (Kurki 2008, 47.) Kuviossa 2 esittelemme innostamisen osapuolet opinnäytetyössämme. Opinnäytetyössämme yhteisöiksi valikoitui hankkeen puolesta neljä kylää; Leppäkoski, Nummenkylä, Mallinkainen ja Heinäjoki. Opinnäytetyömme mahdollistajana toimii Hämeen ammattikorkeakoulu ja hankkeen rahoittaja Opetus- ja kulttuuriministeriö. Mahdollistajiksi voidaan katsoa myös Hämeen Kylät ry sekä Hämeen taidemuseo, jotka auttoivat yhteisöjen valitsemisessa sekä tarjosivat välineitä innostamiseen. Toimintana ovat kylissä järjestettävät taidetyöpajat. Innostajina työpajoissa toimimme me.

Kuvio 2. Innostamisen osapuolet (Hanna Mattsson 5.3.2016)

Hyvän innostajan ominaisuuksiksi on määritelty muun muassa itsetuntemus, psyykinen tasapaino, kypsyyden, ihmissuhteiden merkityksen ymmärrys, dip-

lomaattiset taidot, kyky johtaa johtamatta, uusien tekniikoiden omaksuminen, palvelun henki sekä persoonallinen sitoutuminen (Kurki 2000, 83 – 84). Ohjaustoiminnan artemikoulutusohjelmassa olemme saaneet opiskella ryhmänohjausmenetelmien luovaa käyttöä, missä eri kädentaito- ja ilmaisulliset menetelmät yhdistetään aina ohjaustilanteeseen ja asiakkaille sopivaksi. Kaikki opintoihimme liittyvät kurssit on toteutettu kokemuksemme mukaan tasavertaiseen dialogiin perustuen, mikä on mahdollistanut, opettanut ja antanut meille tilaisuuden kehittyä persoonamme mukaisiksi ohjaajiksi. Opinnoissa saamamme kokemus tasavertaisuudesta ja aidosti kohdatuksi tulemisesta on auttanut meitä ymmärtämään sen merkityksen ja sitä kautta haluamme ja koemme tärkeäksi viedä sitä eteenpäin. Innostajana toimiminen kyläyhteisöissä oli meille luontevaa.

5.7 Sosiokulttuurinen innostaminen kyläyhteisöissä

Sosiokulttuurisen innostamisen yhtenä tavoitteena on synnyttää aitoa yhteisöllisyyttä. Aidolla yhteisöllä tarkoitetaan sellaista yhteisöä, jonka toiminta on yhteisten intressien ja arvojen ohjaamaa, ja jossa toinen ihminen kohdataan koko olemuksellaan ja vertailematta. (Kurki, 129 – 132.)

Mönttinen (2011, 13 – 14) kuvaa opinnäytetyössään kulttuurisen osallisuuden olevan taiteen tekemisen kautta syntyvää osallisuutta ja vaikuttamista. Turvallisella yhteisöllä ja luotettavalla ohjaajalla on suuri merkitys kulttuurisen osallisuuden synnyssä. Ohjaajan merkitys korostuu taiteen tekemisen aikana, turvallinen, luotettava ja innostava ilmapiiri edistää yksilön osallisuutta. Yhteisö, eli muut toimintaan osallistuvat määrittävät myös omalta osaltaan sen, millaisena yksilö toiminnan kokee. Yksilön kulttuurinen osallisuus syntyy ja kehittyy kaiken edellä mainitun summana. Jos yksilö on kokenut tekemisen mielekkäänä, innostavana, ohjaajan kannustavana ja luotettavana ja yhteisön niin, että hän on tervetullut, on hänen helppo palata tekemisen pariin uudestaan samassa yhteisössä.

Sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta yksi tavoitteemme kylissä on kyläyhteisön elävöittäminen ja osallisuuden lisääminen. Jokaisessa hankkeeseen valitussa kylässä on muutama kyläaktiivi, mutta toiminnallamme pyrimme aktivoimaan myös ydinyhteisön ulkopuolisia kyläläisiä mukaan toimintaan. Jotta osallistumista syntyisi, tarvitaan innostamiseen herkistymistä ja motivointia. Herkistymisellä tarkoitetaan arkeen kyllästyneiden ihmisten herättelyä ja motivoinnilla ihmisen huomion kiinnittämistä sellaiseen toimintaan, jonka he kokevat mielekkääksi ja merkitykselliseksi. Lähtökohtana kylissä toteutettaville työpajoille onkin kyläläisten kanssa yhdessä suunniteltu toiminta.

5.8 Arviointi sosiokulttuurisessa innostamisessa

Sosiokulttuurisessa innostamisessa toiminnan jatkuva arviointi prosessin aikana on keskeistä ja se on osa toimintaa (Kurki 2000, 150). Opinnäytetyössämme toteutamme arviointia jokaisen työpajan jälkeen kirjoittamalla havainnointipäiväkirjaa toiminnasta. Arvioinnissa hyödynnämme von Wrightin (1992) mallia reflektiosta, joka koostuu neljästä osasta:

1. Henkilö tekee ja kokee
2. Omien kokemusten reflektio -Mitä opin? Mitä tunsin?
3. Uusien oivalluksien käsitteellistäminen ja niiden hyödyntäminen uuden tarkemman käsityksen muodostuksessa
4. Uuden teorian testaaminen ja uuden palautteen etsiminen. (Turun yliopisto 2016).

Innostamisen arvioinnin tulisi olla enemmän laadullista kuin määrällistä (Kinnunen, Penttilä, Rantala, Salonen & Tervo 2003, 33) ja informaation hankkimiseen käytämme osallistuvaa havainnointia ja keskustelua. Tavoitteena arvioinnissa on toiminnan jatkuva parantaminen. Prosessin päätyttyä keräämme osallistujilta kirjallisen palautteen kyselylomakkeessa, jota käytämme myös tutkimuksemme aineistona.

6 PALVELUMUOTOILUN NÄKÖKULMA

Palvelumuotoilu valikoitui opinnäytetyömme toiseksi näkökulmaksi siksi, että järjestämämme toiminnan pohjalta tarkoituksemme oli kerätä tietoa, jonka avulla suunnittelimme uuden palvelun, toimintamallin. Palvelumuotoiluprosessi, jonka määrittelemme tarkemmin myöhemmin tässä luvussa, tarjosi meille selkeät raamit palvelun suunnittelun ja asiakasymmärryksen saavuttamisen tueksi. Tässä luvussa perehdyimme palvelumuotoilun teoriaan ja peruskäsitteisiin sekä avaamme syitä sen hyödyntämiseen. Luvussa 10 peilaamme opinnäytetyössämme suunnitellun toimintamallin suunnitteluprosessia palvelumuotoiluprosessiin, jonka Juha Tuulaniemi (2011, 126 – 131) esittää teoksessa ”Palvelumuotoilu”.

Maaseudun kulttuuriohjelman 2010 - 2014 mukaan kaikilla Suomen kansalaisilla on oikeus kulttuuripalveluihin, sillä ne edistävät hyvinvointia ja terveyttä ja lisäävät kuntien vetovoimaisuutta. Maaseudulla tämä perusoikeus on uhatuna kuntatalouden heikentymisen vuoksi, koska maaseudulla yleisö- ja osallistujamäärät ovat usein pieniä ja kulttuuripalveluja on haastavaa suunnitella taloudellisesti kannattaviksi. Tarvitaan uusia, innovatiivisia palvelukonsepteja, jotta maaseudun kulttuurielämä säilyisi vireänä. (Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä 2010, 10.) Suunnittelemamme toimintamallin on tarkoitus tarjota innovatiivinen osaratkaisu tähän ongelmaan. Kyläasiamies Elina Leppäsen (haastattelu 10.3.2016) mukaan Kanta-Hämeen kylien asukkaille on tärkeää yhteisöllisyys, se että omalla kylällä tapahtuu ja ettei harrastuksien vuoksi

tarvitse aina lähteä kotikylältä pois. Palvelut kylissä kuitenkin vähenevät koko ajan ja siksi suunnittelemamme toimintamallin tehtävä on tukea kyläläisiä aktivoitumaan yhteisöllisyyttä lisäävän kulttuuritoiminnan järjestämisessä omaehtoisesti.

6.1 Palvelumuotoilun lähtökohdat ja juuret

Erilaisten palvelujen tarve ja käyttäminen Suomessa ja maailmalla lisääntyy jatkuvasti, koska nyky-yhteiskunta pyörii paljolti niiden varassa. Tarvitsemme palveluja paikasta toiseen siirtymiseen, maksamiseen, kommunikointiin, vapaa-aikaan ja paljon muuhun. Suomessa yksityisten ja julkisten palvelujen osuus bruttokansantuotteesta on jo yli kaksi kolmasosaa (Elinkeinoelämän keskusliitto 2016).

Perinteisesti palvelujen kehittäminen on hyödyntänyt markkinatutkimuksen keinoja, jotka liittyvät useimmiten kerättyihin asiakaspalautteisiin ja määrällisiin tietoihin, kuten myyntiin. Palvelumuotoilussa voidaan myös hyödyntää näitä tietoja, mutta työskentely lähtee ensisijaisesti liikkeelle kokonaisvaltaisemmasta asiakasymmärryksestä, jonka lähtökohtana on ymmärtää asiakkaiden inhimillisiä ja syvällisiä tarpeita, tunteita ja motiiveja. (Miettinen, Raulo & Ruuska, 2011, 13.) Koska tässä opinnäytetyössä suunniteltu toiminta kohdennettiin palvelemaan kunkin kylän yksilöllisiä tarpeita ja toiminnan pohjalta suunniteltiin uusi palvelu, oli palvelumuotoilun menetelmien käyttö mielestämme perusteltua.

Palvelumuotoilu on osaamisalana melko uusi, se sai Tuulaniemen mukaan (2011, 61 – 62) alkunsa 1990 -luvun alussa. Tuolloin palveluala kasvoi merkittävästi ja palveluihin alkoi kohdistua uudenlaisia vaatimuksia, erityisesti teknologian ja internetin nopean kehityksen vuoksi. Voimakkain vaikuttaja palvelumuotoilun synnyn ja kehityksen kannalta lienee Birgit Mager, joka aloitti KISD:ssä (Köln International School of Design) ensimmäisenä palvelumuotoilun professorina vuonna 1995. Häntä ennen palvelumuotoilun osaamisalan oli lanseerannut professori Michael Erlhoff vuonna 1991 samaisesta laitoksesta.

6.2 Palvelumuotoilu

Palvelumuotoilun avulla voidaan kehittää jo olemassa olevia palveluja, havaita palvelujen mahdollisuuksia liiketoiminnassa ja kuten tässä opinnäytetyössä, kehittää kokonaan uusia palveluja. Tuulaniemen mukaan palvelua on haastavaa määritellä yksiselitteisesti, sillä palveluja on monenlaisia. Yhteistä palveluille on yleensä se, että niillä ratkaistaan jokin asiakkaan ongelma, ne ovat prosesseja, joissa merkittävää on ihmisten välinen vuorovaikutus sekä se, että palvelun voi kokea, mutta sitä ei voi omistaa. (Tuulaniemi, 2011, 24, 58 & 59.)

Palvelumuotoilussa palvelua käyttävä ihminen on palvelun keskeisin osa. Hänen lisäksi on tärkeää osallistaa suunnitteluprosessiin kaikki ne tahot, jotka ovat mukana palvelussa, myös asiakkaalle näkymättömät palvelun tuotannon osapuolet. (Tuulaniemi, 2011, 26, 28.) Taidetta kylille! -hankkeen toimintamallia kehitellessämme suunnitteluun ja toteutukseen osallistui hankkeen projektipäällikkö Raija Paju, Hämeen Kylät ry:n kyläasiamies Elina Leppänen, datanomi Irene Lindfors sekä henkilöitä neljästä eri Kanta-Hämäläisestä kylästä.

Muotoilussa ei keskitytä pelkästään fyysisten tuotteiden tai käyttöliittymien suunnitteluun, vaan siihen liittyy vahvasti prosessi- ja menetelmäosaaminen, visualisointi sekä prototypointi. (Miettinen 2011, 26; Tuulaniemi 2011, 63.) Näitä muotoilun elementtejä hyödynnetään myös palvelumuotoilussa. Prototypioinnilla tarkoitetaan sitä, ettei asioita jätetä pelkästään idean tasolle, vaan ne luodaan konkreettisiksi malleiksi. Prototyypin ei ole tarkoitus olla valmis tuote tai palvelu vaan sen mallinnus, ajatuskokeilu. (Fulton Suri, 2008.)

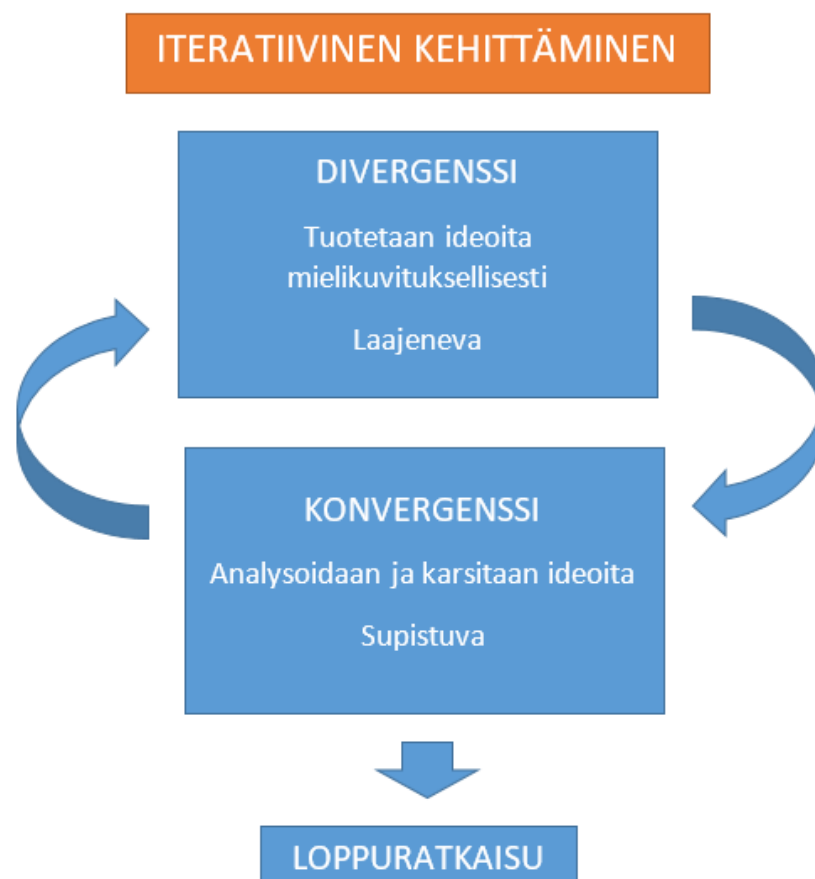
Toimimme kylissä innostajina ja palvelumuotoilijoina ja meillä oli vastuu toimintamallin suunnitteluprosessin läpiviemisestä. Visuaalisuus ilmeni työskentelyssämme muun muassa siten, että yhteissuunnittelutyöpajoissa keräsimme erilaisten visuaalisten tehtävien avulla taustatietoja kylistä, ja kyläläisten keskusteluja ja ajatuksia johdateltiin yhteisen toiminnan suunnitteluun niiden tukemana. Hyödynsimme suunnittelussa visuaalisia välineitä, kuten mindmappia, taulukoita, luonnostelua sekä empatiakarttaa, jonka tarkoitus esitellään myöhemmin tässä luvussa.

Palvelumuotoilija Minna Koskelo (2016) kehottaa altistamaan palvelujen prototyypit ihmisille mahdollisimman pian, eli viemään ne jo aikaisessa vaiheessa testiin mahdollisimman autenttiseen ympäristöön. Näin saadaan käyttäjiltä aitoja reaktioita. Kyläläisten toiveiden perusteella toteutimme kylissä kuusi taidetyöpajaa, jotka olivat sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta sosiiaalipedagogista interventiota. Palvelumuotoilun näkökulmasta katsottuna taidetyöpajat olivat prototyyppejä, joilla testattiin toimintamallin toimintamuotoja sekä lainattavien taidekokoelmien hyödyntämistä toiminnan lähtökohtana. Näistä tilanteista ja reaktioista keräsimme asiakastietoa toimintamallia varten.

Muotoilussa hyödynnetään inkrementaalista ja iteratiivista kehitystapaa. Inkrementaalisuudella tarkoitetaan sitä, että laajoja asiakokonaisuuksia pilkotaan pienempiin osa-alueisiin, kuten me jaoimme toimintamallin suunnitteluprosessin osiin Juha Tuulaniemen esittämän palvelumuotoiluprosessin mukaisesti. Iterointi puolestaan tarkoittaa toistoa, jolloin suunnitteluongelmaan kehitetään nopeasti ratkaisun ensimmäinen versio testattavaksi ja tätä ratkaisua kehitetään toistuvasti iteroiden, kunnes saavutetaan jonkinlainen loppuratkaisu. (Tuulaniemi, 2011, 112.)

Iteratiivisessa kehittämisessä (ks. kuvio 3) toistetaan divergenssiä ja konvergenssiä. Divergenssi on ideoiden tuottamista mielikuvituksellisesti ja vapaasti

yhdistellen, kun taas konvergenssi on analyysiä ja karsintaa, joka perustuu analyttiseen päättelyyn ja tietoon. Konvergenssijattelulla siis arvioidaan divergenssijattelussa tuotetut ideat. (Tuulaniemi, 2011, 113.) Hyödynsimme kaikessa suunnittelussa iteratiivista kehittämistä. Pyrimme suunnittelutyössä kyläläisten kanssa ja keskenämme divergenssijattelun mukaisesti tukemaan rönsyilevää ja mielikuvituksellista ideointia. Syntyneistä ideoista me palvelumuotoilijoina jatkojalostimme konvergenssijattelun avulla käyttöön ne ideat, jotka olivat resurssien puolesta toteutettavissa ja testasimme näitä prototyyppinä taidetyöpajoissa sekä yhteissuunnittelutyöpajoissa. Työpajan jälkeen saatoimme jatkokehittää ja reflektoida ideoita jälleen vapaammin ja lopulta jälleen konvergenssijattelun mukaisesti soveltaa niitä käytettäväksi seuraavissa työpajoissa tai toimintamallissa.

Kuvio 3. Iteratiivinen kehittäminen (Auni Tuovinen 3.4.2016)

6.3 Arvo

Minna Koskelon mukaan yksi tärkeimmistä syistä palvelumuotoilun hyödyntämiseen on arvonmuodostuksen paradigman muutos, eli muutos siinä ajattelutavassa, mistä tuotteen tai palvelun arvo muodostuu. Aiemmin ajateltiin, että arvo on tuotteessa itsessään ja se saadaan itselle fyysisessä muodossa rahaa

vastaan. Palvelumuotoilun kannalta ajateltuna tuotteen tai palvelun arvo muodostuu käyttötilanteessa ja siihen vaikuttaa itse tuotteen tai palvelun lisäksi siinä mukana olevat ihmiset, vuorovaikutus sekä ympäristö. Näin ollen kaikenlaiset tuotteet voidaan nähdä palveluina. (Koskelo 2016.)

Arvo on hyödyn ja hinnan välinen suhde, mutta hinta ei välttämättä tarkoita rahallista arvoa. Jos palvelun käyttäjä kokee, että palvelu ratkaisee hänen ongelmansa tai hän saavuttaa sillä jotain on hän saanut arvoa. Arvo on siis hyvin suhteellinen käsite eikä palvelun absoluuttista arvoa voida määritellä. (Tuulaniemi, 2011, 30 – 32.)

Tässä opinnäytetyössä suunnittelemamme toimintamalli on käyttäjilleen maksuton, yleishyödyllinen palvelu, jonka avulla palvelun käyttäjä voi suunnitella ja toteuttaa taidelähtöistä toimintaa kotikylässään. Toimintamallin käyttäjälle arvo voi henkilöstä riippuen muodostua seuraavista elementeistä tai osasta niistä:

- helppokäyttöisyys
- helppo saavutettavuus Hämeen kylien internet-sivuilta
- tekemisen helpottaminen, kaikkea toimintaa ei tarvitse keksiä itse
- palvelun maksuttomuus
- mahdollisuus edistää kotikylän yhteisöllisyyttä ja kulttuuri-toimintaa.

6.4 Asiakasymmärryksen saavuttaminen palvelumuotoilussa

Palvelumuotoilussa voidaan käyttää monenlaisia työtapoja ja menetelmiä asiakasymmärryksen saavuttamiseksi. Kukin palvelumuotoilija valitsee suunnittelun tukena käytettävät menetelmät tapauskohtaisesti ja niitä kehitetään jatkuvasti lisää. Tässä luvussa esitellään ne palvelumuotoilun työtavat, joita käytettiin tätä opinnäytetyötä tehdessä.

Asiakasymmärrys tarkoittaa asiakkaan arvonmuodostuksen ymmärtämistä. Palvelumuotoilussa pyritään proaktiivisuuteen eli ennakointiin tutkimalla asiakkaan todellisia, jopa piileviä tarpeita. Syvällisen käsityksen saaminen asiakkaan tarpeista on haastavaa, sillä kysymällä suoraan saadaan vastauksia, jotka perustuvat asiakkaan omaan kokemusmaailmaan. Asiakas ei välttämättä osaa kertoa toiveitaan palvelusta, jota ei ole vielä olemassa. Siksi palvelumuotoilussa tutkitaan ja havainnoidaan ihmisen toimintaa potentiaalisissa palvelun käyttötilanteissa, pyrittäessä tunnistamaan piileviä tarpeita. (Tuulaniemi, 2011, 67 – 73.) Tätä opinnäytetyötä tehdessämme teimme tätä tutkimusta yhteissuunnittelu- ja taidetyöpajoissa.

Yhteissuunnittelu on palvelumuotoilun työtapana, jossa palvelun loppukäyttäjät osallistetaan palvelun suunnitteluun. Palvelumuotoilun ammattilaisilla on tälle

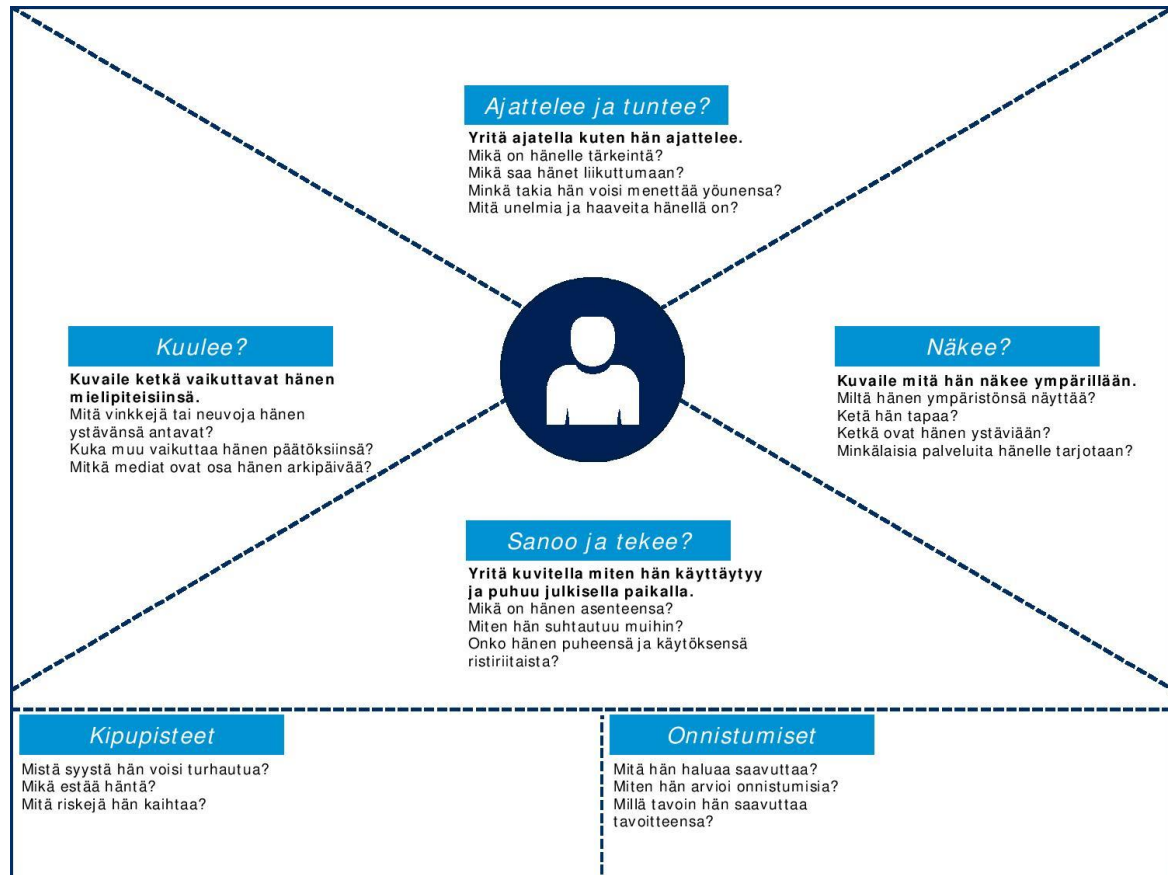
työtavalle eri termejä, kuten yhteiskehittäminen, yhteisluominen ja yhteissuunnittelu. Tässä pinnäytetyössä käytämme termiä yhteissuunnittelu.

Yhteissuunnittelussa palvelun käyttäjille ja muille siinä mukana oleville ihmisille pyritään antamaan keinoja ja välineitä itseilmaisuuksiin, luovan ongelmanratkaisukyvyn vahvistamiseen, yhteistyöhön ja kommunikointiin. Usein tässä hyödynnetään luovia menetelmiä. Palvelumuotoilija pyrkii yhteissuunnittelun aikana havainnoimaan ja huomioimaan mahdollisimman laajasti palveluun liittyviä asioita ja näkökantoja, näin voidaan löytää ongelmia ja ratkaisuja, joita palvelun suunnittelija ei yksin löytäisi. Yhteissuunnittelun tuloksena syntyy yleensä erilaisia teemoja ja ideoita, joita palvelumuotoilija jatkokehittää iteratiivisesti. Näitä teemoja ja ideoita kutsutaan “design drivereiksi” eli suunnitteluvetureiksi. (Mattelmäki & Vaajakallio, 2011 77 – 82; Tuulaniemi, 2011, 117 – 118.) Nämä suunnitteluveturit olivat kylissä erilaisia, mutta joitain kaikille yhteisiäkin oli, kuten sukupolvien välinen kohtaaminen ja kyläläisten aktivoiminen.

Saavuttaaksemme parhaan mahdollisen asiakasymmärryksen järjestimme prosessin eri vaiheissa useita yhteissuunnittelutyöpajoja. Hyödynsimme työpaajoissa ryhmäkeskustelua, osallistuvaa havainnointia, kyselyä ja kontekstikartoitusmenetelmää. Kontekstikartoitusmenetelmässä voidaan käyttää esimerkiksi kuvallista ilmaisua, pienoismalleja, askartelua tai tarinointia käyttäjätiedon hankkimiseksi. Siinä pyritään erilaisten tehtävien avulla havaitsemaan ilmaisuja ja kuvauksia käyttäjien kokemuksille. Tehtävän lopuksi osallistujat kuvailevat tekemäänsä tehtävää ryhmäkeskustelussa. (Heikkinen, 2012.) Me käytimme kontekstikartoituksen osana piirtämistä, kollaasimaisen yhteistaide-teoksen tekemistä, tarinointia sekä lattiakarttoja, joissa ihmiset asettuivat seisomaan kuvitteelliselle janelle kuvaamaan mielipidettään kysytyyn asiaan.

Asiakasprofiloinnin avulla pyritään syventämään käsitystä tietyistä ihmisryhmistä. Suunnitteluprosessin aikana on tärkeää tehdä huomioita yksittäisistä käyttäjistä, mutta lopullisen palvelun toimivuuden kannalta on olennaisempaa havainnoida suurempien ryhmien toimintatapoja, sillä niiden pohjalta voidaan suunnitella lopullista palvelua. (Tuulaniemi, 2011, 154 – 155.) Yksilöiden toiminnan pohjalta tehdään siis yleistys tietystä “heimosta”. Käytimme asiakasprofiloinnin apuna empatiakarttaa (ks. kuva 4), jolla jäsenetään visuaalisesti havainnoimalla saatua tietoa asiakkaista (Innokylä, 2015). Empatiakartassa on esitetty apukysymyksiä, joiden tukemana syvennetään empatiaa palvelun käyttäjää kohtaan. Luvussa 10 sijoitamme palvelun, eli toimintamallin loppukäyttäjän empatiakarttaan.

Elokylä toimintamallin luominen Taidetta kylille! –hankkeessa sosiokulttuurisen innostamisen ja palvelumuotoilun menetelmiä hyödyntäen

Kuva 4. Empatiakartta (Innokylä n.d.)

6.5 Palvelumuotoilun osat

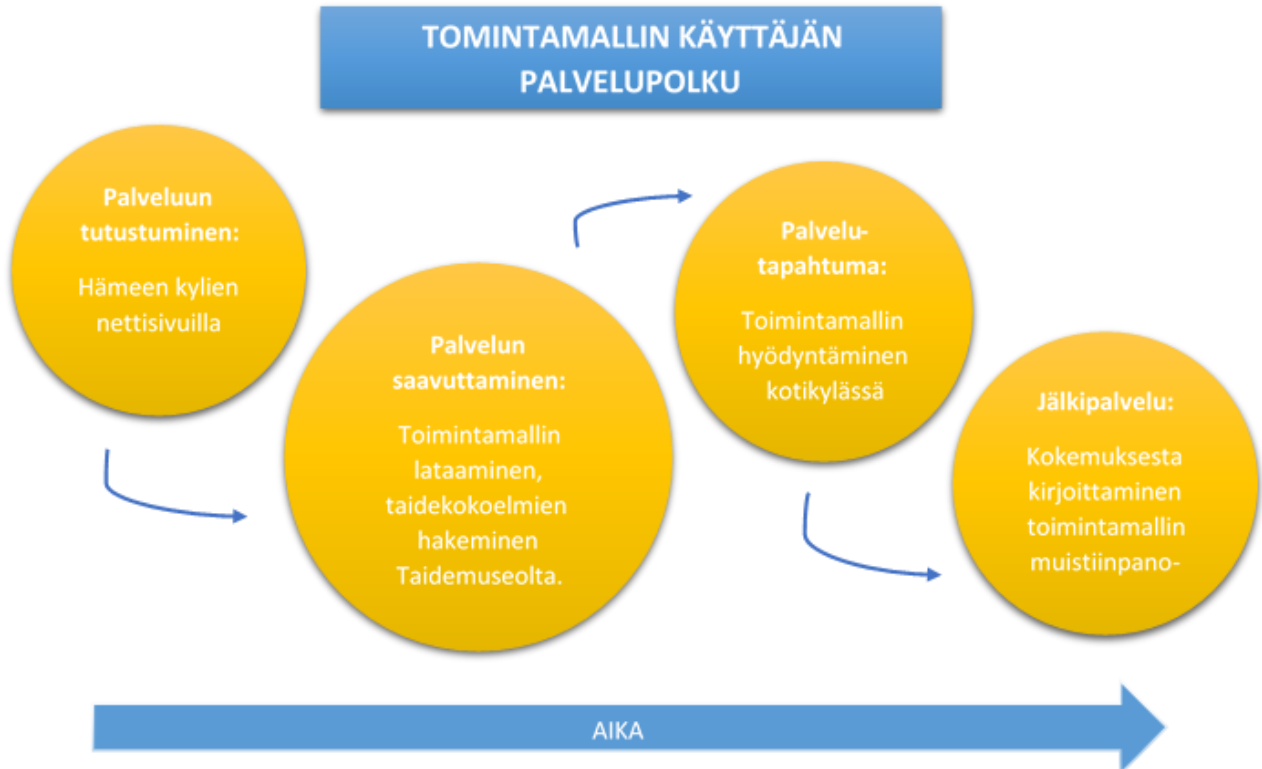
Palvelupaketti on palvelumuotoilun peruskäsite, jossa kuvataan ne elementit, joista palvelu koostuu. Palvelupaketti jakautuu kahteen osaan: ydinpalveluun ja liitännäispalveluihin. Ydinpalvelu on palvelupaketin keskeinen palvelu ja liitännäispalvelut tukevat sen käyttöä. Liitännäispalvelut jaetaan avustaviin palveluihin, jotka ovat välttämättömiä ydinpalvelun käytön kannalta ja tukipalveluihin, jotka lisäävät palvelun arvoa ja tekevät sen käytöstä miellyttävämpää. (Koivisto, 2011, 43 – 44.) Tässä tapauksessa ydinpalvelua on toimintamalli. Liitännäispalveluista avustavaa palvelua on Hämeen Kylien internet-sivut, josta asiakas saa toimintamallin käyttöönsä ja tukipalvelua Hämeenlinnan Taidemuseon lainattavien taide- ja virikekokonaisuuksien lainauspalvelu. (Kuvio 4)

Elokylä toimintamallin luominen Taidetta kylille! –hankkeessa sosiokulttuurisen innostamisen ja palvelumuotoilun menetelmiä hyödyntäen

Kuvio 4. Palvelupaketti. (Auni Tuovinen 10.3.2016)

Palvelupolku on kuvaus koko palvelukokonaisuudesta, jossa esitetään asiakkaan liikkuminen palvelun aika-akselilla. Palvelupolku jaetaan vaiheisiin, eli palvelutuokioihin, jotka koostuvat useista eri palvelun kontaktipisteistä, joita ovat ympäristö, ihmiset, esineet ja toimintatavat. (Tuulaniemi, 2011, 80 – 81). Toimintamallin käyttäjän palvelupolulla kontaktipisteitä ovat Hämeen kylien internetsivujen käyttöliittymä, toimintamallin visuaalinen ilme ja käyttöliittymä, Hämeenlinnan taidemuseo työntekijöineen sekä lainattavat taidekokoelmat ja niiden pakkaukset. Tässä työssä kehitettiin näistä kontaktipisteistä vain toimintamallia, muut jo olemassa olevat kontaktipisteet ovat resursseja, jotka huomioiden palvelu suunniteltiin. Kuviossa 5 havainnollistetaan toimintamallin käyttäjän palvelupolku ja sen sisältämät neljä palvelutuokiota.

Kuvio 5. Toimintamallin käyttäjän palvelupolku (Auni Tuovinen 10.3.2016)

6.6 Palvelumuotoiluprosessi

Tuulaniemi (2011, 126) kuvaa prosessia sarjaksi toistuvia toimintoja, jotka etenevät loogisesti. Palvelun luominen on aina uuden luomista, eikä siksi ole mahdollista kehittää prosessia, jota voitaisiin hyödyntää täysin sellaisenaan mitä hyvänsä palvelua suunniteltaessa. Eri toimijat ovat esittäneet erilaisia palvelumuotoiluprosesseja, mutta niiden pääperiaatteet ovat keskenään samanlaisia. Tarkoitus on, että palvelumuotoiluprosessia sovelletaan palvelujen kehittämisessä tapauskohtaisesti ja prosessin muoto riippuu aina toteuttajan taustasta ja henkilökohtaisista näkemyksistä.

Palvelumuotoiluprosessissa palvelumuotoilijana toimiva henkilö toimii koordinaattorina kaikkien osapuolten välillä. Prosessissa on keskeistä käyttäjien havainnointi ja profilointi, yhteissuunnittelu, ideoiden ja ratkaisujen visualisointi ja prototypointi, empatia käyttäjiä kohtaan sekä visuaalinen työskentely prosessin aikana. (Miettinen, 2011, 32 – 34.)

Tätä opinnäytetyötä tehdessä olemme hyödyntäneet soveltaen Juha Tuulaniemen teoksessa “Palvelumuotoilu” esittämää viisiosaista palvelumuotoiluprosessia, jonka vaiheet ovat määrittely, tutkimus, suunnittelu, palvelutuotanto ja arviointi (Tuulaniemi, 2011, 128). Osa palvelutuotantovaihetta sekä arviointivaihe rajautuvat tämän opinnäytetyön ulkopuolelle. Toteuttamamme palvelumuotoiluprosessi esitellään tarkemmin toiminnan kuvauksen jälkeen luvussa 10.

6.7 Palvelumuotoilija

Palvelumuotoilijana toimivan henkilön tulee hallita tässä luvussa aiemmin esiteltyjä muotoiluajattelun menetelmiä, mutta myös menetelmäosaaminen ja käytännön kenttätötaidot. Tuulaniemen mukaan palvelumuotoilu ei ole ainoastaan muotoilijoiden työtä, vaan se tarjoaa yleisiä reunaehtoja, työkaluja ja menetelmiä palvelujen kehittämiseen ja suunnitteluprosessiin voi osallistua ihmisiä hyvin monilta eri aloilta. Palvelumuotoilijalle tärkeitä ominaisuuksia ovat ryhmätyö- ja kommunikointitaidot, taitava prosessin ohjaaminen ja mahdollistajana toimiminen, suunnittelukokemus, kyky hahmottaa kokonaisuuksia ja yksinkertaistaa sekä kiinnostus ihmisiä ja liiketoimintaa kohtaan. (Miettinen, 2011, 38; Tuulaniemi, 2011, 69 – 70).

Ohjaustoiminnan koulutusohjelmassa opiskellessamme sekä työtehtävissämme olemme kehittäneet näitä taitoja. Erityisesti asiakaslähtöisyys, mahdollistaminen, prosessien ohjaaminen ja ryhmätötaidot ovat vahvuuksiamme. Liike-elämän maailma on meille vieraampi ja se yleensä liittyy kiinteästi palvelumuotoiluun, mutta suunnitellessamme maksutonta palvelua ei palvelun arvoa mitata rahassa, joten liiketoiminta-ajattelu rajautuu tämän työn ulkopuolelle. Katsomme, että meillä on hyvät valmiudet toimia palvelumuotoilijoina tässä suunnitteluprosessissa.

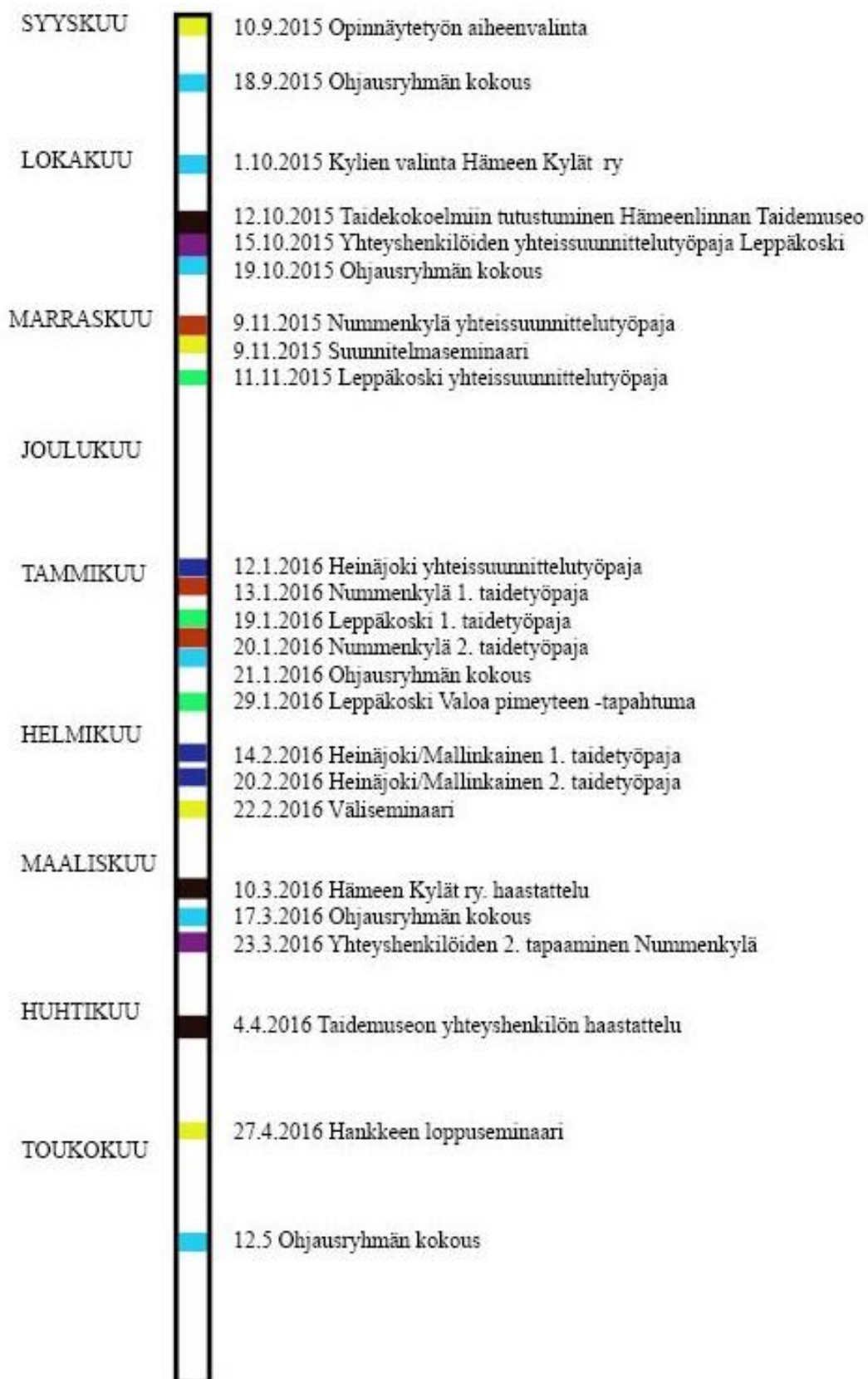
7 TYÖPAJATOIMINNAN KUVAUS

Tässä luvussa esitämme toiminnan kulun ajallisesti aikajanan avulla sekä kuvaamme kylissä toteutetun toiminnan. Toimintaa arvioidaan sosiokulttuurisen innostamisen ja palvelumuotoilun näkökulmista luvuissa 9 ja 10.

Toiminta koostui kahdesta kylien yhteyshenkilöille järjestetystä yhteissuunnittelutyöpajasta, kolmesta kylissä suoritetusta yhteissuunnittelutyöpajasta ja kuudesta taidetyöpajasta.

7.1 Toiminnan kulku

Toiminta alkoi syyskuussa 2015 ja päättyi huhtikuussa 2016. Kuviossa 6 esitellään, kuinka toiminta eteni.

Kuvio 6. Toiminnan eteneminen (Hanna Mattsson 28.3.2016)

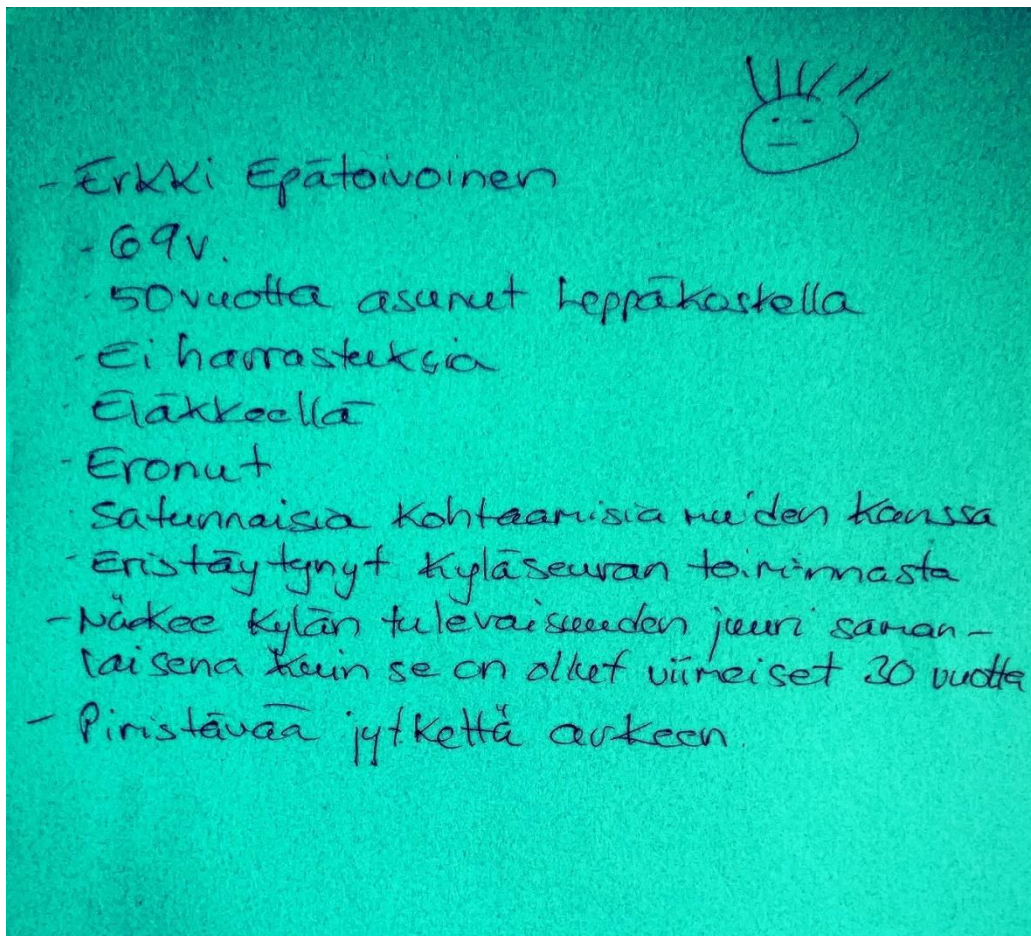
Ennen toimintaa kylissä järjestimme kylien yhteyshenkilöille yhteissuunnittelutyöpajan, jonka tarkoituksena oli kerätä tietoa kylien erityispiirteistä ja asukkaista taidetyöpajoja varten. Jokaisessa kylässä järjestettiin ennen taidetyöpajoja kaikille kylän asukkaille avoimet yhteissuunnittelutyöpajat, joissa kerätyn tiedon avulla suunnittelimme jokaiseen kylään erikseen kohdennetut taidetyöpajat. Taidetyöpajojen päätteeksi keräsimme kylistä kyselylomakkeen avulla palautetta. Viimeisessä taidetyöpajojen jälkeisessä yhteyshenkilöiden yhteissuunnittelutyöpajassa kartoitettiin toiveita ja tarpeita toimintamallia varten sekä jaettiin yhteyshenkilöiden kesken kylillä tapahtunutta toimintaa

7.2 Yhteyshenkilöiden ensimmäinen yhteissuunnittelutyöpaja

Ensimmäinen yhteyshenkilöiden yhteissuunnittelutyöpaja järjestettiin 15.10.2015 Leppäkoscalla. Paikalle kutsuttiin kaikkien mukaan valittujen kylien yhteyshenkilöt, joita saapui paikalle yhdeksän. Lisäksi tilaisuuteen osallistui hankkeen projektipäällikkö. Tapaamisen tarkoitus oli informoida yhteyshenkilöitä hankkeesta, kartoittaa kylien yhteyshenkilöiden odotuksia ja toiveita toiminnan suhteen, selvittää kylissä parhaiten toimivat tiedotuskanavat sekä mahdollistaa kylien keskinäistä verkostoitumista. Mukaan tilaisuuteen otimme ”Poika joka unelmoi”-taidekokoelman, jonka pohjalta hyödynnettiin kontekstikartoitusmenetelmää. Kontekstikartoitusmenetelmässä osallistujat piirsivät oman näkemyksensä mukaisen kyläläisen, jonka toivoivat osallistuvan taidetyöpajaan ja kirjoittivat kuvan ohien hänestä jotain (ks. kuva 5 ja kuva 6).

Kuva 5. Kylän yhteyshenkilön kontekstikartoituksen tuotos (Hanna Mattsson 15.10.2015)

Kuva 6. Kylän yhteyshenkilön kontekstikartoituksen tuotos (Hanna Mattsson 15.10.2015)

Yhteyshenkilöiden yhteissuunnittelutyöpajan tuloksena saimme uutta tietoa kylästä ja niissä jo toteutettavasta kylätoiminnasta, kyläyhteyshenkilöiden toiveista tulevalle toiminnalle sekä tarvittavat tiedot tiedotussuunnitelman (liite 6) tekoa varten.

7.3 Yhteissuunnittelutyöpajat kylissä

Jokaisessa kylässä järjestettiin ennen taidetyöpajoja kaikille kylän asukkaille avoimet yhteissuunnittelutyöpajat, joiden tarkoituksena oli suunnitella ja ideoida yhdessä tulevia taidetyöpajoja, informoida kyläläisiä hankkeesta sekä motivoida kyläläisiä mukaan toimintaan. Heinäjoen ja Mallinkaisten väelle järjestettiin yhteinen yhteissuunnittelutyöpaja. Kaikissa kylissä yhteissuunnittelutyöpajan toteutusrunko oli sama ja sitä sovellettiin ja kehitettiin toiminnan kuluessa.

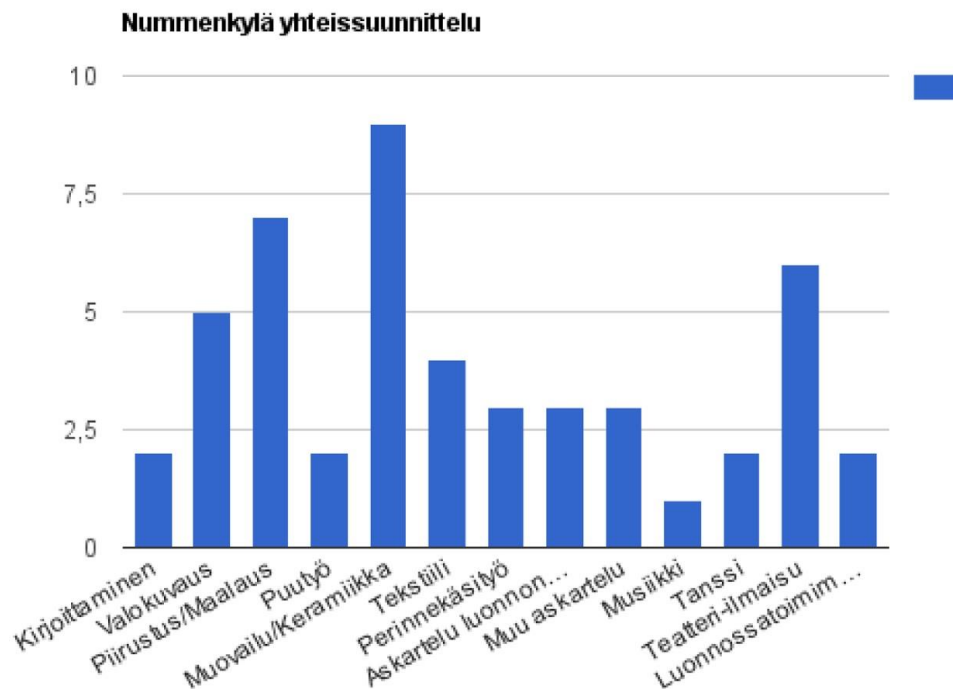
Aloitimme tilaisuudet esittelemällä itsemme ja kertomalla hankkeesta. Seuraavaksi pidimme pienen toiminnallisen ryhmäyttämisharjoituksen, jonka jälkeen jaoin kyläläiset pienryhmiin. Pienryhmissä he saivat tutustua Taide-museon lainattaviin taide- ja virikekokonaisuuksiin. Jokaisen kokoelman ohessa oli kirjallinen keskusteluohje, jonka avulla siihen oli helppo tutustua. Tämän jälkeen ryhmät vuorollaan esittelivät muille teokset, joihin olivat tutustuneet ja niistä keskusteltiin vielä yhteisesti.

Kokoelmiin tutustumisen jälkeen esitimme erilaisia ehdotuksia taidetyöpajoissa mahdollisesti käytettävistä menetelmistä, joihin kyläläiset vastasivat lattiakartalla liikkumalla tilassa kuvitteellisen janan mukaan. Lopuksi työsitimme kyläläisten kanssa yhteistaideteoksena banderollia, joka käsitteli kylän voimavaroja. Nummenkylässä ja Leppäkoskella keräsimme lisäksi kyselyn, jolla kartoitettiin kyläläisten toiveita.

Mukaan valitut taidekokoelmat olivat Nummenkylässä ja Leppäkoskella Edwina Goldstonen Nikkari-Esko, Salla Laurinollin Hetkiä ja Anssi taulun Ihmisen osan. Heinäjoen ja Mallinkaisten yhteisessä tilaisuudessa mukana olivat Salla Laurinollin Hetkiä, Anne Tammisen Vapaa tarina sekä Edwina Goldstonen Poika joka unelmoi.

7.3.1 Nummenkylän yhteissuunnittelutyöpaja

Nummenkylän yhteissuunnittelutyöpaja järjestettiin 9.11.2015 Nummenkylän kylätalolla (kuva 7). Paikalle saapui 21 kyläläistä. Nummenkylän yhteissuunnittelutyöpajassa kerätystä kyselystä tulokseksi saatiin suosituimmat menetelmät: muovailu (9), piirustus (7), teatteri (6) ja valokuvaus (5). (Kuvio 7.)

Kuvio 7. Nummenkylän yhteissuunnittelu (Hanna Mattsson 15.11.2015)

Nummenkylän yhteissuunnittelutyöpajassa haastavaa oli osallistujien suuri määrä, joka oli tiedotuksen kannalta hyvä asia, mutta yhteisen suunnittelun kannalta vaativaa. Kaikki eivät mahtuneet saman pöydän ääreen tekemään yhteistaideteosta, vaan ihmiset jakaantuivat ympäri kylätaloa. Tilaisuudessa selkeimpänä ideana tulevalle toiminnalle nousi kylän bussipysäkkien koristelu ja kunnostus. Sitä ei kuitenkaan voitu toteuttaa kyläseuran resurssipuutteen vuoksi. Meille välittynyt yleinen ajatus oli, että ”kunhan olisi *jotain* tekemistä”.

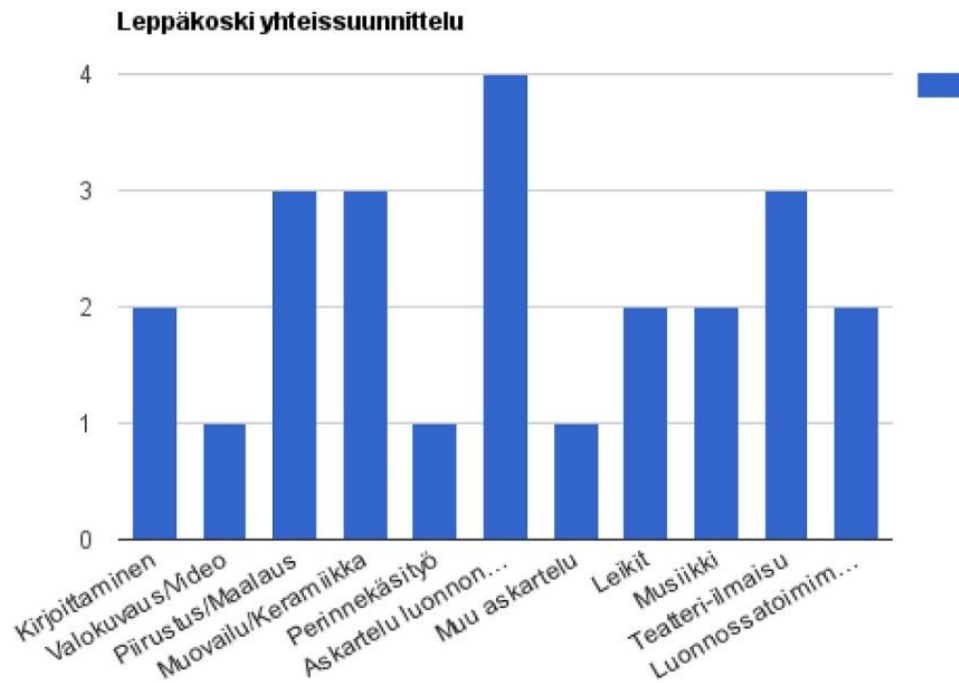
Päädyimme toteuttamaan Nummenkylät taidetyöpajat kyselylomakkeista saadun tiedon pohjalta, koska tilaisuudessa ei kyläläisiltä itseltään tullut bussipysäkkien lisäksi muita konkreettisia ideoita. Edwina Goldstonen nukkelaukujen pohjalta suunnittelimme toteutettavaksi kylän oman laukun, jonka työsti piti sisällään muovailua, skrappäämistä sekä kirjoittamista valokuvan pohjalta.

Kuva 7. Yhteistaideteoksen tekemistä Nummenkylän yhteissuunnittelutyöpajassa (Auni Tuovinen 9.11.2015)

7.3.2 Leppäkosken yhteissuunnittelutyöpaja

Leppäkosken yhteissuunnittelutyöpaja (kuva 8) järjestettiin 11.11.2015 Leppäkosken voiman talolla. Paikalla oli kymmenen kyläläistä, joista kahdeksan vastasi kyselyyn. Yhteistaideteosta tehdessä kyläläiset saivat idean kylätapahtuman toteuttamisesta Valo-teemalla. Idea syntyi keskustelussa, jossa pohdittiin Leppäkoskentien vaarallisuutta pimeään vuodeen aikaan. Kaikki mukana olleet innostuivat ideasta ja sitoutuivat tapahtuman toteutukseen. Leppäkosken ensimmäisessä taidetyöpajassa päätettiin tehdä valoon liittyviä teoksia, joista koostettaisiin näyttely tapahtumaan. Kyselyssä (kuvio 8) eniten ääniä sai askartelu luonnonmateriaaleista (4), mutta tulos jätettiin huomiotta, koska kyläläisten nimeämien ideoiden toteuttaminen tuntui olennaisemmalta.

Kuvio 8. Leppäkosken yhteissuunnittelu (Hanna Mattsson 15.11.2015)

Kuva 8. Yhteistaideteoksen tekemistä Leppäkosken yhteissuunnittelutyöpajassa (Hanna Mattsson 11.11.2015)

7.3.3 Heinäjoen ja Mallinkaisten yhteissuunnittelutyöpaja

Heinäjoen ja Mallinkaisten yhteissuunnittelutyöpaja järjestettiin 12.1.2016 Heinäjoen koululla. Paikalle saapui neljä henkilöä, kaksi kustakin kylästä.

Vähäisen osallistujamäärän vuoksi emme jakaneet osallistujia ryhmiin vaan päädyimme tutustumaan taidekokoelmiin yhdessä koko porukan kesken. Taidekokoelmien pohjalta syntyi niin hedelmällinen keskustelu, että emme myöskään alkaneet tekemään yhteistaideteosta vaan annoimme keskustelun jatkua sellaisenaan.

Taidekokoelmiin tutustumisen aikana kyläläiset alkoivat jo spontaanisti ideoidaan tulevaa toimintaa ja taidetyöpajojen teema syntyi keskustelun lomassa. Kyläläiset pohtivat suhdettaan taiteeseen ja uskoivat, että se mielletään heidän kotiseudullaan hieman vaikeasti lähestyttäväksi. Näin syntyi ajatus “taidepelättimistä”, jotka saivat inspiraationsa perinteisistä linnunpelättimistä. Taidetyöpajojen toivottiin olevan koko kylälle, mutta erityisesti lapsiperheille suunnattuja. Heinäjoen ja Mallinkaisten väeltä emme keränneet kyselylomakkeella toiveita taidetyöpajoissa käytettävistä menetelmistä, koska se olisi ollut tarpeetonta.

7.4 Nummenkylän taidetyöpajat

Nummenkylän ensimmäinen taidetyöpaja järjestettiin 13.1.2016 Nummenkylän koululla. Paikalle saapui kahdeksan naista, iältään 40–70-vuotiaita.

Ensimmäisen taidetyöpajan ennakko-ohjeena oli tuoda mukana itselle merkityksellinen ja jotenkin kylään liittyvä valokuva. Kaikilla osallistujilla oli kuvia mukana. Toiminta alkoi tutustumalla pienryhmissä Edwina Goldstonen nukke-laukkuihin. Laukuissa oli ohjeet joiden avulla pienryhmät tutustuivat kokoelmiin yhdessä keskustellen. Tämän jälkeen teoksista keskusteltiin myös yhteisesti.

Laukkuihin tutustumisen jälkeen kerroimme, että taidetyöpajoissa tarkoituksena olisi työstää Nummenkylälle oma laukku, joka kertoo Nummenkylän tarinaa. Kokoonnuimme piiriin ja jokainen esitteli mukaan ottamansa valokuvan. Kuvien esittelyn jälkeen tehtiin valokuvan pohjalta kirjoitusharjoitus (kuva 9), jossa jatkettiin lauseita liittyen kotikylän merkityksellisyyteen. Tekstien ääneen lukeminen oli vapaaehtoista, mutta jokainen teksti päädyttiin lukemaan ääneen. Sitten siirryimme yhteisen työpöydän ääreen ja jokainen muovaili valitsemansa kuvan ja kirjoittamansa tekstin pohjalta pienen esineen, joka laitettiin kylän yhteiseen laukkuun. Lopuksi kukin esitteli vielä omin sanoin muovailemansa esineen.

Kuva 9. Kirjoittamista valokuvan pohjalta Nummenkylän työpajassa (Auni Tuovinen 13.1.2016)

Nummenkylän toinen työpaja oli seuraavalla viikolla 20.1.2016. Paikalle saapuivat samat henkilöt kuin edelliselläkin kerralla. Jatkoimme kylän oman laukun työstöä tekemällä laukkuun kansion, johon jokainen skräppäsi oman sivun (kuva 10). Sivuun liitettiin edellisellä kerralla mukana ollut kuva ja kirjoitustehtävän tuloksena syntyneitä tekstiä, jota sai vielä muokata. Lopuksi tehtiin yhdessä skräppäämällä “Nummenkylä 20-vuoden kuluttua” -sivu.

7.5 Leppäkosken taidetyöpaja ja Valoa pimeyteen -tapahtuma

Leppäkosken ensimmäinen taidetyöpaja järjestettiin 19.1.2016 Leppäkosken Voiman talolla. Paikalle saapui kymmenen henkilöä, ja kummatkin sukupuolet olivat edustettuina. Osallistujien ikähaarukka oli kouluikäisestä ikäihmiseen. Taidetyöpajan aiheena oli valmistaa paperilyhtyjä joista tehtiin näyttely seuraavalla viikolla pidettävään Valoa pimeyteen -tapahtumaan. Taidekokoelmista mukana olivat Edwina Goldstonen Annikki, Anssi Taulun Ihmisen osa sekä Anne Tammisen Vapaa tarina.

Toiminta alkoi tutustumalla pareittain taidekokoelmiin kirjallisten ohjeiden avulla (kuva 10). Kokoelmaan tutustumisen jälkeen parit haastattelivat toisiansa tekemämme haastattelupohjan avulla. Tämän jälkeen osallistujat tekivät paristaan muotokuvan. Tehtävänä oli haastattelun pohjalta syntyneen mielikuvan maalaaminen tai piirtäminen paperille, josta taiteltiin lopulta lyhty. Valmiisiin lyhtyihin liitettiin vielä jokin fraasi tai tekstinpätkä haastattelusta kuvatekstiksi tulevaan näyttelyyn (kuva 11).

Kuva 10. Leppäkosken taidetyöpajaan osallistujat Anne Tammisen Vapaa tarina -taidekokoelmaan tutustumassa (Auni Tuovinen 19.1.2016)

Kuva 11. Muotokuvalyhdyt Leppäkosken taidetyöpajassa (Auni Tuovinen 19.1.2016)

Leppäkosken toinen taidetyöpaja muotoutui Valoa pimeyteen - kulttuuritapahtumaksi, joka järjestettiin Voiman talolla perjantaina 29.1.2016 (kuva 13). Hankkeen osallistujalistojen mukaan paikalla oli 64 henkilöä, mutta kaikki paikalla olijat eivät kirjoittaneet nimeään listaan eli osallistujamäärä oli uskoaksemme todellisuudessa suurempi. Ikäjakauma tapahtumassa oli vauvasta vaariin ja kummatkin sukupuolet olivat edustettuina. Kyläläiset jakoivat ennen tapahtumaa tiedotteita suoraan kotitalouksiin noin 250 kappaletta.

Kuva 12. Työpajatunnelmaa Valoa pimeyteen -tapahtumassa (Raija Paju 29.1.2016)

Tapahtumassa oli viisi työpajaa, joista kyläläiset itse suunnittelivat ja ohjasivat kolme ja me kaksi. Työpajat olivat: Satu- ja muovailupaja lapsille, vesivärimaalaus-paja, sarjakuvapaja, metallitölkkipaja sekä paperilyhtypaja. Lisäksi kyläläiset järjestivät tapahtumaan buffetin, käytetyn tavaran vaihtopöydän, runonlausuntaa sekä käsitöiden myyntinäyttelyä. Lainattavista taidekokoelmista sekä edellisessä työpajassa valmistetuista lyhty-muotokuvista tehtiin tapahtumaan näyttely, johon sai tutustua omatoimisesti (kuva 13).

Kuva 13. Ihmisiä tutustumassa taidenäyttelyyn Valoa pimeyteen - tapahtumassa (Raija Paju 29.1.2016)

7.6 Heinäjoen ja Mallinkaisten taidetyöpajat

Heinäjoen ja Mallinkaisten ensimmäinen taidetyöpaja pidettiin Heinäjoen koululla 14.2.2016. Tiedotussuunnitelmassa (liite 6) määriteltyjen tiedotuskanavien lisäksi kyläläiset jakoivat tiedotteita suoraan kotitalouksiin sekä Heinäjoen ja Tanttalan koulujen oppilaille noin 150 kappaletta. Paikalle saapui 16 osallistujaa, joista lapsia oli seitsemän. Kummatkin sukupuolet olivat edustettuina.

Koska yhteissuunnittelutilaisuuksista saadun tiedon mukaan Heinäjoelle ja Mallinkaisille oli toivottu toimintaa erityisesti lapsiperheille, valitsimme taidetokokoelmiksi Päivi Kauhasen Löytöjä Vanajaveden rannoilta sekä Mildred Lehtisen Palapeli 1 ja 2.

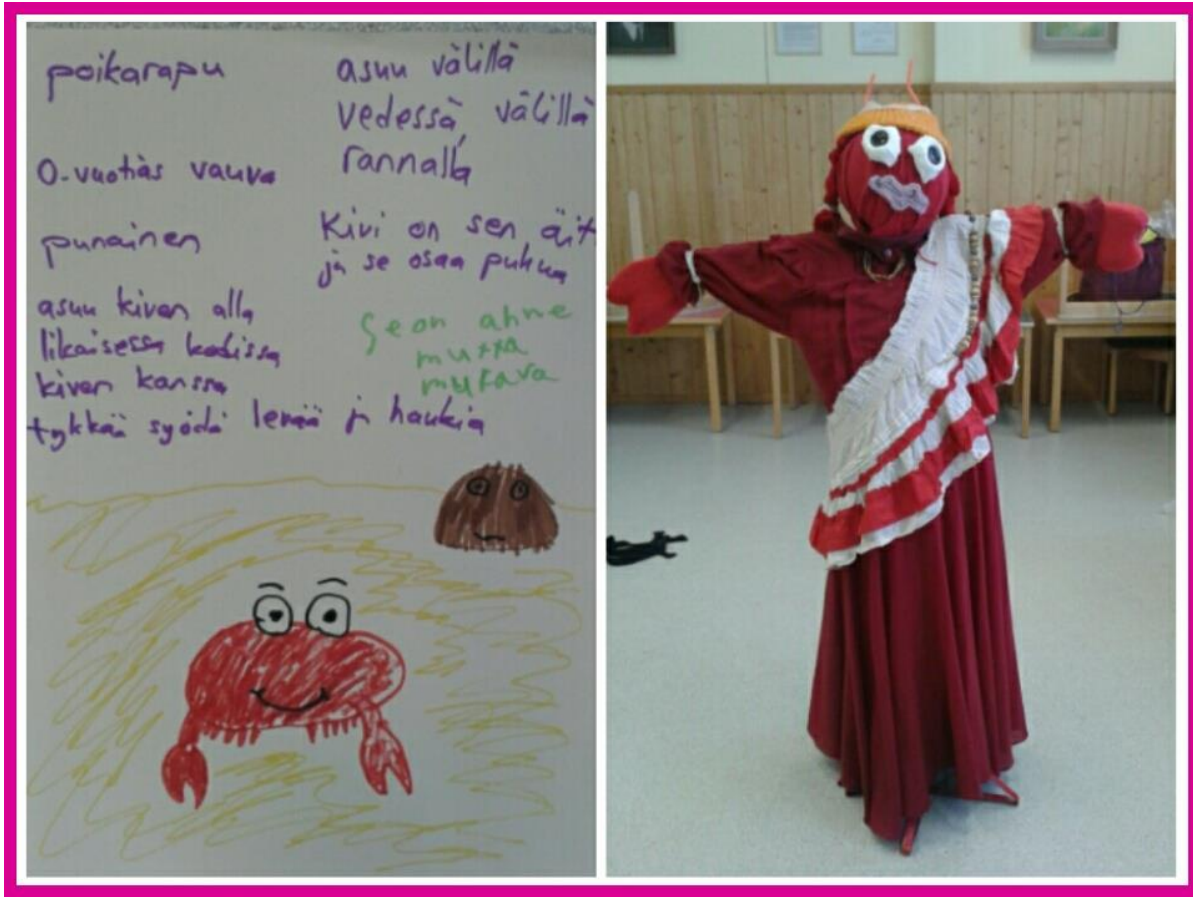
Olimme suunnitelmissamme varautuneet hieman isompaan osallistujamäärään, etenkin lapsien osalta, joten jouduimme tekemään työpajan ohjelmaan viime hetken muutoksen. Alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen emme jakaneet kaikkia osallistujia pienryhmiin vaan otimme lapset yhtenä ryhmänä Päivi Kauhasen Löytöjä Vanajaveden rannoilta -kokoelman äärelle johon lapset tutustuivat ohjatusti kanssamme (kuva 14).

Kuva 14. Lapset ohjaajien kanssa tutustumassa Päivi Kauhasen Löytöjä Vanajaveden rannoilta -virikekokonaisuuteen Heinäjoella (Raija Paju 14.2.2016)

Taidekokoelman pohjalta lapset suunnittelivat yhdessä kaksi hahmoa taidepelättimille, joita aloimme seuraavaksi työstämään yhdessä kaikkien osallistujien kesken kierrätysmateriaaleista. Hahmot olivat Hauki ja Rapu, jotka saatiin työpajassa melkein valmiiksi (kuva 15 ja kuva 16).

Elokylä toimintamallin luominen Taidetta kylille! –hankkeessa sosiokulttuurisen innostamisen ja palvelumuotoilun menetelmiä hyödyntäen

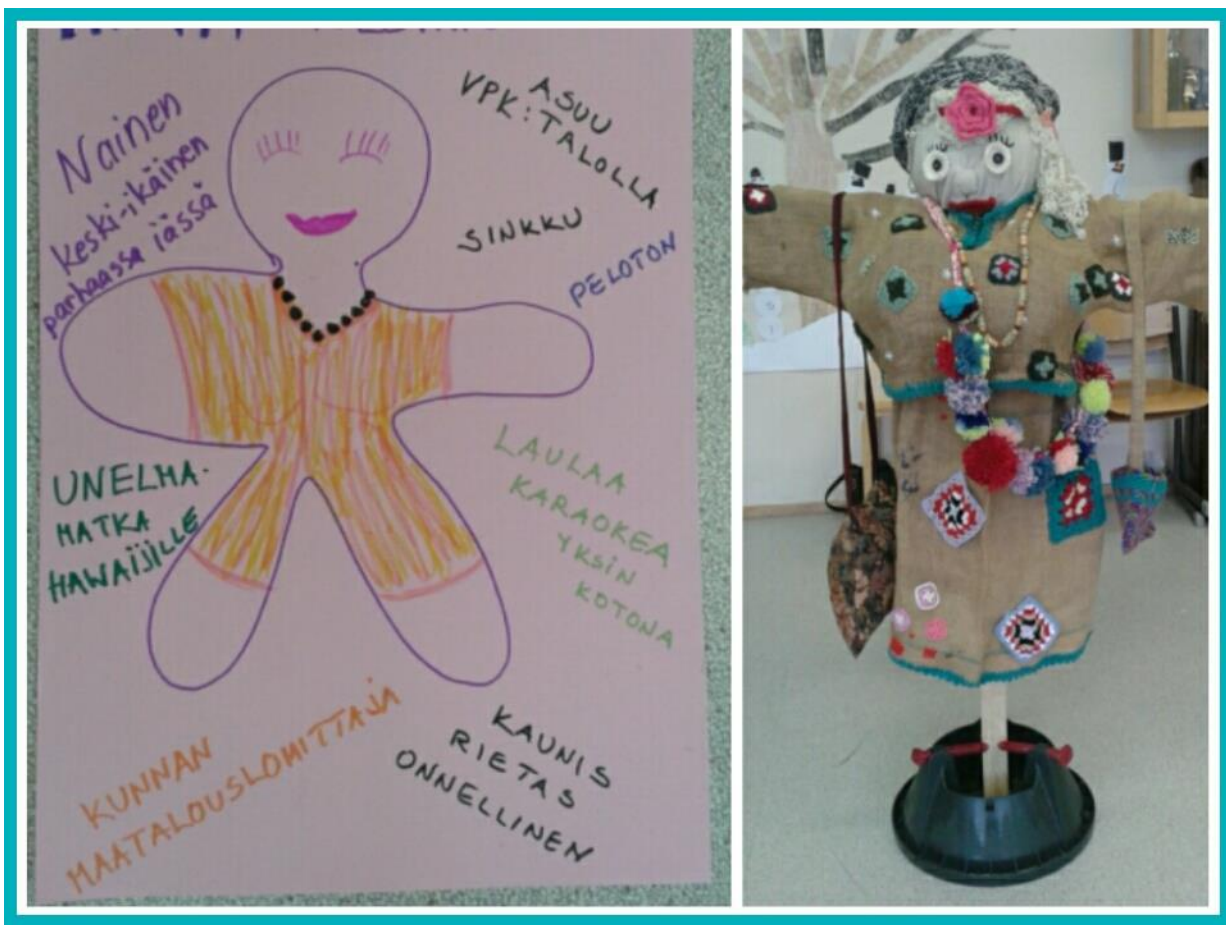
Kuva 15. Rapu -taidepelätin (Auni Tuovinen 20.2.2016)

Kuva 16. Hauki -taidepelätin (Auni Tuovinen 20.2.2016)

Toinen taidetyöpaja pidettiin 20.2.2016 Mallinkaisten vanhalla koululla. Paikalle saapui yhdeksän osallistujaa, joista viisi oli aikuisia naisia ja neljä oli lapsia. Osa osallistujista oli ollut paikalla edellisessä työpajassa ja osa oli uusia.

Työpajassa jatkettiin edellisellä kerralla aloitettujen taidepelättimien tekoa ja tehtiin kaksi uutta. Työpajan aikuiset suunnittelivat oman keskustelunsa pohjalta nämä kaksi uutta taidepelätin-hahmoa, jotka olivat kuvitteellisia paikallisia naishenkilöitä nimiltään Daria Mahtava sekä Miita Maaseudun tulevaisuus (kuva 17 ja kuva 18).

Kuva 17. Miita Maaseudun tulevaisuus -taidepelätin (Auni Tuovinen 20.2.2016)

Elokylä toimintamallin luominen Taidetta kylille! –hankkeessa sosiokulttuurisen innostamisen ja palvelumuotoilun menetelmiä hyödyntäen

Kuva 18. Darja Mahtava -taidepelätin (Auni Tuovinen 20.2.2016)

7.7 Viimeinen yhteyshenkilöiden yhteissuunnittelutyöpaja

Taidetyöpajojen jälkeen järjestimme vielä yhden yhteissuunnittelutyöpajan, jossa keskityttiin toimintamallin suunnitteluun. Työpajaan osallistui meidän lisäksi kyläasiamies Elina Leppänen, hankkeen projektipäällikkö Raija Paju sekä neljä kylien yhteyshenkilöä. Tilaisuuden alussa kylien yhteyshenkilöt kertoivat toisilleen kokemuksistaan hankkeessa ja sen jälkeen toimintamallia yhteissuunniteltiin kahdessa pienryhmässä, joissa molemmissa keskustelua ohjasi toinen meistä. Pienryhmissä tuotettiin kooste hyvän toimintamallin ominaisuuksista, koosteet esiteltiin ja niistä keskusteltiin yhteisesti.

8 KYSELYTUTKIMUKSEN TULOKSET

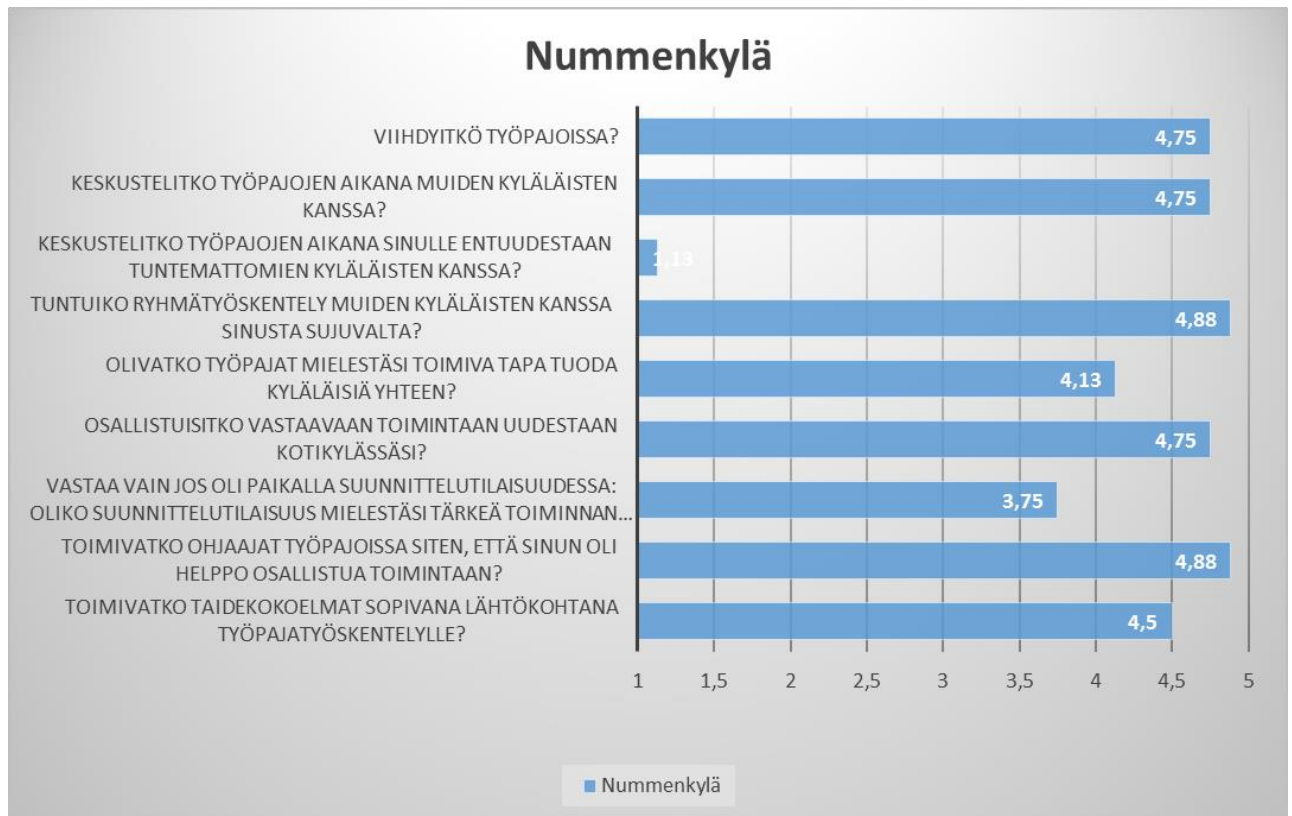
Tässä luvussa esittelemme kyselytutkimuksen tulokset, jonka jälkeen arvioimme erillisissä luvuissa toimintaa ja tuloksia sosiokulttuurisen innostamisen sekä palvelumuotoilun näkökulmasta.

Elokylä toimintamallin luominen Taidetta kylille! –hankkeessa sosiokulttuurisen innostamisen ja palvelumuotoilun menetelmiä hyödyntäen

Kyselylomakkeet olivat joka kylässä hieman erilaiset, mutta niiden perusrakenne oli sama. Kyselyllä kartoitettiin tietoa liittyen työpajojen sujuvuuteen ja miellyttävyyteen, yhteisöllisyyden ja vuorovaikutuksen kokemuksiin sekä lainattavien taidekokoelmien kiinnostavuuteen ja hyödyntämiseen. Arviointias- teikko oli 1-5, jossa 1 arvo oli “ei lainkaan” ja 5 “Erittäin paljon”. Numero 3 tarkoitti “en osaa sanoa”, mikä on huomioitu keskiarvoja laskettaessa, jättämällä arvo pois laskuista.

8.1 Nummenkylä

Nummenkylässä loppukyselyyn vastasi kahdeksan henkilöä. Vastauksista (kuvio 9) ilmeni, että toiminta oli koettu kaiken kaikkiaan mielekkäänä. Seitsemään kysymykseen kahdeksasta vastausten keskiarvo ylitti arvon 4. Matalimmat arvot saivat kysymykset, joissa mitattiin keskustelua tuntemattomien kanssa sekä suunnittelutilaisuuden merkitystä toiminnan kannalta.

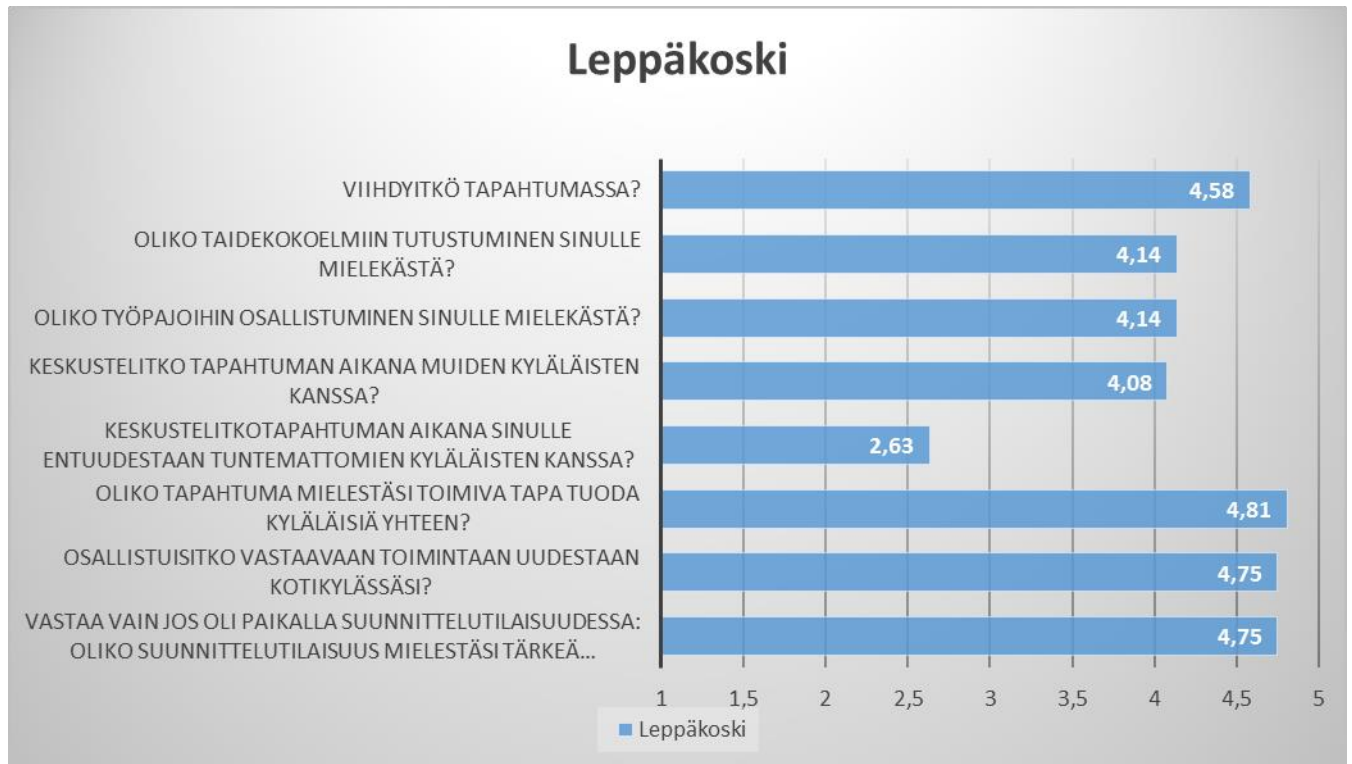
Kuvio 9. Nummenkylän loppukysely. (Hanna Mattsson 24.1.2016)

8.2 Leppäkoski

Leppäkosken loppukyselyyn vastasi 25 henkilöä. Leppäkosken vastauksien vastaajat olivat Valoa pimeyteen -tapahtuman osallistujia. Vastauksista ilmeni (kuvio 10), että tapahtuma, työpajat ja taidekokoelmiin tutustuminen oli koet-

Elokylä toimintamallin luominen Taidetta kylille! –hankkeessa sosiokulttuurisen innostamisen ja palvelumuotoilun menetelmiä hyödyntäen

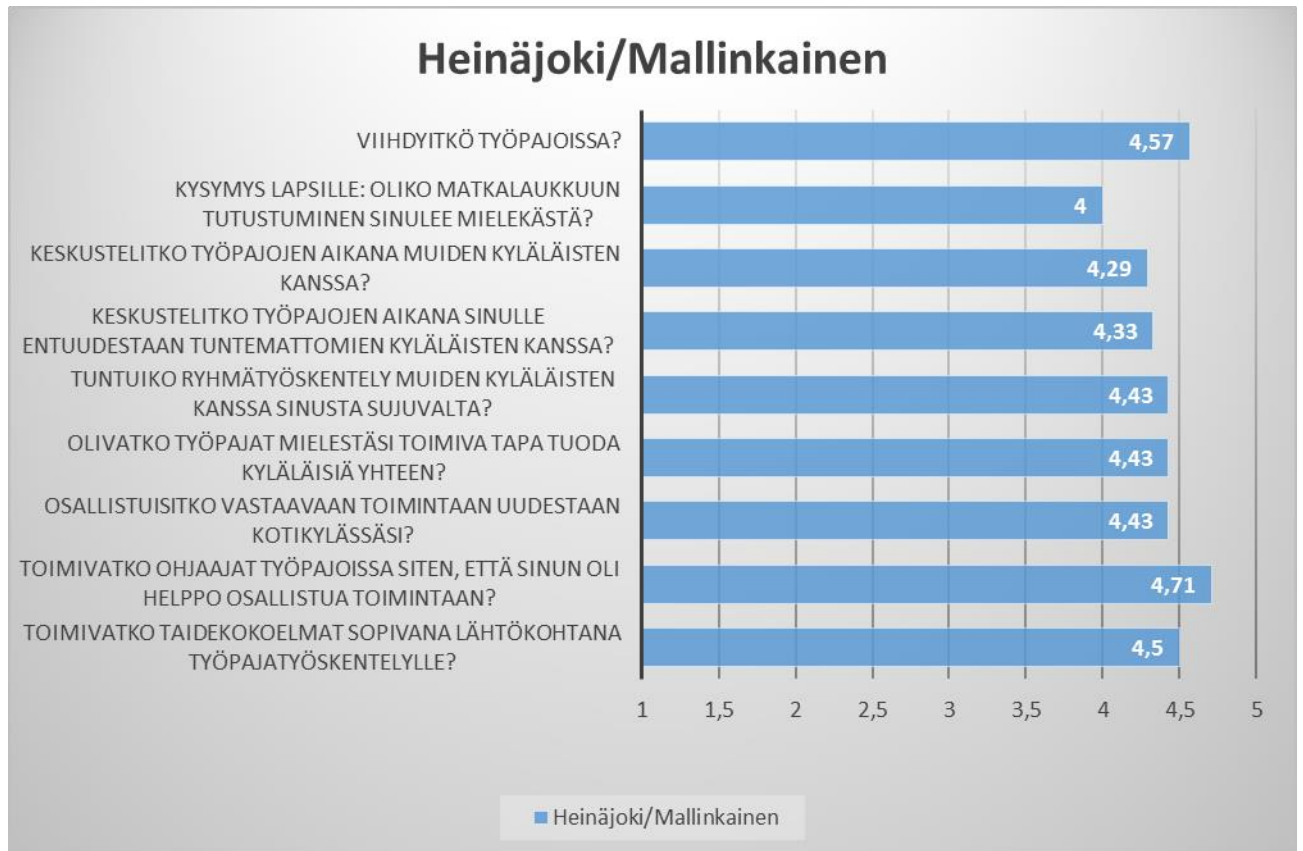
tu mielekkäänä. Vain yhdessä kysymyksessä kahdeksasta keskiarvo jäi alle neljän. Tässä kysymyksessä tiedusteltiin keskustelua entuudestaan tuntemattomien ihmisten kanssa ja sen arvoksi tuli 2,63.

Kuvio 10. Leppäkosken loppukysely (Hanna Mattsson 6.2.2016)

8.3 Heinäjoki ja Mallinkainen

Heinäjoen ja Mallinkaisten loppukyselyyn vastasi 7 henkilöä. Loppukysely kerättiin Mallinkaisten taidetyöpajassa 20.2.2016. Koska Heinäjoen ja Mallinkaisten taidetyöpaja oli erityisesti suunnattu lapsiperheille, oli kyselyyn liitetty yksi kysymys lapsille. Heinäjoen ja Mallinkaisten vastauksista ilmeni, että toiminta oli koettu mielekkäänä (kuvio 11). Kaikkien vastauksien keskiarvo oli joko 4 tai sen yli.

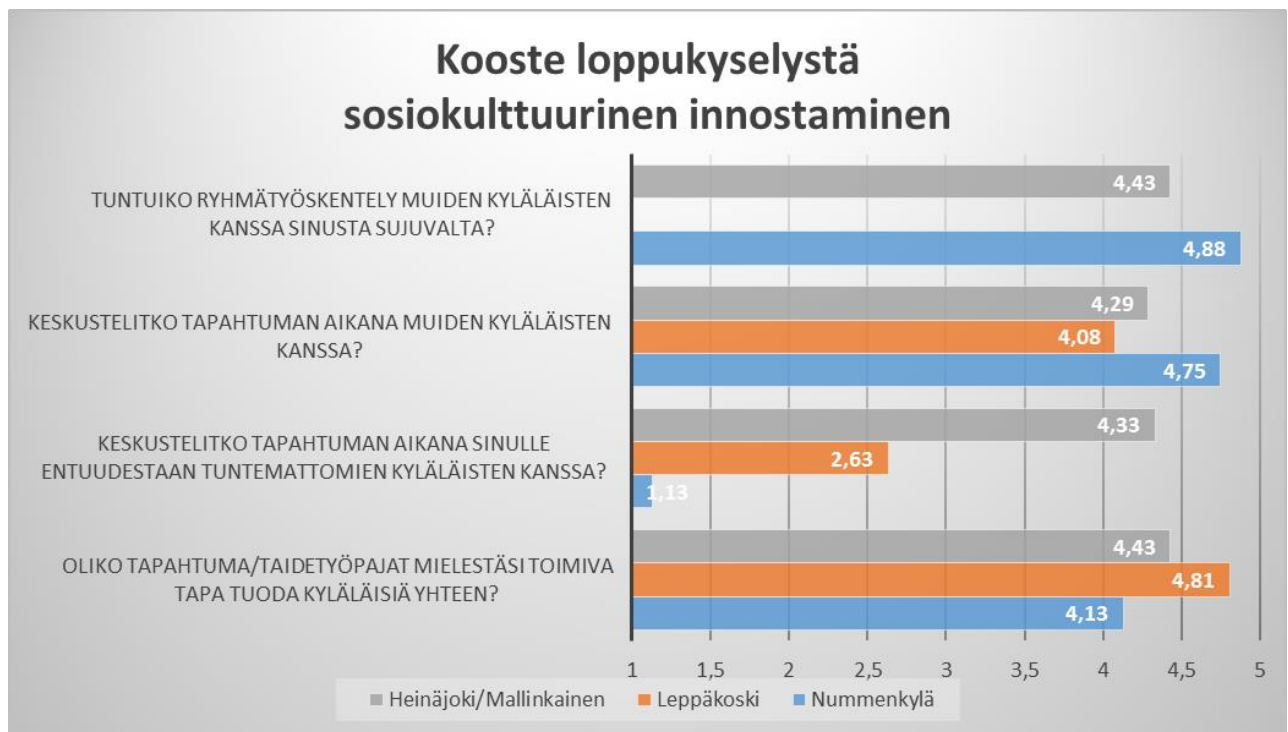

Kuvio 11. Heinäjoen ja Mallinkaisten loppukysely (Hanna Mattsson 23.2.2016)

9 TOIMINNAN TULOSTEN ARVIOINTI SOSIOKULTTUURISEN INNOSTAMISEN NÄKÖKULMASTA

Tässä luvussa arvioimme saatuja tutkimustuloksia sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta ja saadun tiedon valossa vastaamme alussa esitettyyn tutkimuskysymykseen: *Kuinka sosiokulttuurinen innostaminen tukee taidelähtöisiä työpajoja?* Tavoitteena tutkimuksessa oli selvittää sitä, minkälaisia merkityksiä ja kokemuksia toimintaan osallistuminen synnyttää kyläläisissä sekä synnyttääkö tuottamamme toiminta vuorovaikutusta toimintaan osallistuvien välillä.

Arvioinnin pohjana käytämme taidetyöpajoissa tekemiämme havaintoja, jotka olemme koostaneet havainnointipäiväkirjaan sekä loppukyselyjen innostamiseen kohdennettuja kysymyksiä, joissa kartoitettiin dialogia ja vuorovaikutusta sekä yhteisöllisyyttä (kuvio 12).

Kuvio 12. Loppukyselyn sosiokulttuurista innostamista mitanneet vastaukset. (Hanna Mattsson 1.3.2016)

9.1 Nummenkylän taidetyöpajat

Nummenkylässä taidetyöpajoihin osallistui kahdeksan henkilöä. Henkilöt olivat toisilleen entuudestaan tuttuja ja osallistuvat aktiivisesti aina kylällä järjestettäviin tapahtumiin. Taidetyöpajoissa keskustelua oli paljon ja henkilöt puhuivat kylän yhteisistä asioista sekä pohtivat kylän tulevaisuutta.

Innostamisen tavoitteena oli mahdollistaa dialogia yhteisöllisyyden lisäämiseksi. Tämä toteutui Nummenkylässä pienessä ryhmässä hyvin. Toiminnan aikana saatiin näkyväksi se kuinka tärkeä kylä ja sen yhteisö osallistujalle oli. Kirjoitustehtävässä pureuduttiin syvälle henkilöiden kokemukseen yhteisön merkityksestä. Kaikki osallistujat nimesivät tehtävän aikana tärkeimmiksi asioiksi kotikylässään yhteisöllisyyden, ihmiset ja luonnon.

Otteita teksteistä:

”Nummenkylä merkitsee minulle rakasta kotikylää, jossa olen syntynyt kasvanut ja käynyt koulua. Asunut koko ikäni!”

“Nummenkylä on tosi ystävällinen minulle, koska täällä asuu hyviä ihmisiä.”
“Nummenkylä merkitsee minulle kotia, yhteisöä ja ystäviä.”

Kokemusten ja merkityksien jakaminen ääneen toisille oli antoisaa mutta se koettiin myös vaikeaksi. Todellisen tunteen ja minän näkyväksi tekemällä, tekijä asettaa itsensä haavoittuvaan tilaan toisten edessä. Tila on kuitenkin ehkä edellytys luottamuksen syntymiselle ja sitä kautta se vahvistaa osallistujien välistä yhteyttä ja yhteisöllisyyttä. Näin ainakin havaintojemme mukaan Nummenkylässä kävi. Toiminnan aikana osallistujat kannustivat toisiaan ääneen lukemisessa ja jakoivat kokemuksiaan tasavertaisesti.

Kyselylomakkeen ja havaintojemme mukaan Nummenkylässä ei tapahtunut keskustelua tuntemattomien kanssa. Tämä johtui siitä, että kaikki taidetyöpajoihin osallistujat tunsivat toisensa entuudestaan. Tässä kohtaa herää kysymys miksi niin moni yhteissuunnittelutyöpajassa mukana olleista jäi pois taidetyöpajoista? Pohdintojemme mukaan syy poissaoloihin saattoi olla epäselvä tiedote, henkilökohtaiset esteet tai yhteissuunnittelutilaus, jonka perusteella kiinnostus ei herännyt. Syyn selvittämisen joudumme kuitenkin rajaamaan opinnäytetyömme ulkopuolelle.

Taidetyöpajassa syntyneet tuotokset kuvastivat Nummenkylää ja sen merkitystä tekijöilleen. Tehtävänantona oli ottaa mukaan kuva, joka on itselle tärkeä mutta liittyy jotenkin kylään. Kuva olisi siis voinut olla vaikka omalta pihalta. Merkittävää oli, että seitsemän kahdeksasta kuvasi sivullaan jotakin Nummenkylällä järjestettyä tapahtumaa ja tuotoksesta syntyi sattuman kappalla kylän tapahtumien leikekirja (Kuva 19).

Kuva 19. Nummenkylän skräppäystöitä (Hanna Mattsson 20.1.2016)

9.2 Leppäkosken taidetyöpajat

Leppäkoskella toiminta koostui kahdesta taidetyöpajasta, joista toinen muotoutui Valoa pimeyteen -tapahtumaksi. Taidetyöpajassa havainnoimme vuorovaikutusta ja dialogia, tapahtumassa toimimme työpajaohjaajina, joten siellä arviointimme perustuu enemmän kyselylomakkeen vastauksiin kuin havaintoihin.

Ensimmäisessä taidetyöpajassa teimme taidekokoelmiin tutustumisen pohjalta parihaastattelun. Haastattelua käytettiin paperilyhdyn valmistuksen innoittajana. Vuorovaikutusta ja dialogia syntyi paljon, niin haastattelu-tehtävässä kuin paperilyhtyjen teon lomassa. Kyläläiset keskustelivat erityisesti tulevasta tapahtumasta ja siihen liittyvistä käytännön asioista. Keskustelun aiheena oli myös kylän historia ja osa muisteli lapsuuttaan jakaen näin henkilöhistoriaansa muille. Lisäksi keskusteluissa nousi esille kylän ja sen ympäristön tärkeä

merkitys asukkailleen. Leppäkoskenjoki oli monelle erityisen tärkeä elementti kotikylässä.

Valoa pimeyteen -tapahtuma kokosi paljon kyläläisiä yhteen. Kyläläiset jakoivat 250 mainosta (liite 7) kylän kotitalouksiin ja he vastasivat tapahtuman suunnittelusta ja organisoinnista lähes kokonaan ilman meidän tukea. Järjestelyissä oli innostunut ja touhukas yhdessä tekemisen tunnelma. Suunnittelussa huokui yhteishenki ja halu oikeasti saada muita kyläläisiä liikkeelle. Eräs suunnitteluryhmän jäsen sanoi: “Jos sinne ei kukaan tule niin en enää ikinä järjestä täällä mitään!” Iloksemme Valo Pimeyteen - tapahtumaan kuitenkin osallistui arviolta yli 70 henkilöä. Tapahtuma oli kaikin puolin onnistunut ja siellä vallitsi hyvä tunnelma alusta loppuun. Ihmiset keskustelivat keskenään ja osallistuivat työpajoihin, tutustuivat taidekokoelmiin sekä nauttivat buffetin antimista.

Kyselylomakkeiden mukaan tapahtuma koettiin hyväksi tavaksi tuoda kyläläisiä yhteen. Vieraiden ihmisten kanssa keskustelua syntyi kyselyn mukaan vähän, mutta keskustelua tuttujen kanssa oli sen sijaan paljon. Vastauksia saattaa selittää se, että valtaosa ihmisistä tunsivat toisensa entuudestaan. Omissa työpajapisteissämme keskustelun aiheita olivat muun muassa koti, sisustus, sekä omien askarteluideoiden jakaminen.

Leppäkoskella sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta toteutui mielestämme hyvin yhteisöllisyyden lisääminen. Tapahtuma oli hyvä keino saattaa suuri joukko ihmisiä yhteen ja luoda mahdollisuus vuorovaikutukselle ja dialogille. Tapahtumassa saimme suoraa palautetta siitä kuinka mukavaa on kun kylällä tapahtuu jotakin. Eräskin tapahtumaan osallistuja kommentoi tapahtumaa sanomalla:” Kannatti muuttaa tälle kylälle!”.

Tapahtuman mainoksessa (liite 7) pyydettiin kyläläisiä ilmoittautumaan mukaan, mikäli haluaa osallistua tapahtuman järjestelyihin. Näin mahdollistettiin muidenkin kuin kyläaktiivien osallisuus. Tätä kautta tapahtumaan saatiin runonlausunta-esitys. Mainoksessa kyläläisiä myös pyydettiin laittamaan tapahtumaillaksi ulkotuli portin pielukseen, minkä koettiin tehneen tapahtumasta koko kylän yhteisen asian. Ulkotulia oli Leppäkoskentien varressa kymmeniä.

Hämeenlinnan Taidemuseon lainattavat taide- ja virikekokoneisuudet olivat esillä omana näyttelynään salin näyttämöllä ensimmäisessä työpajassa tehtyjen lyhtyjen kanssa. Tapahtumavieraat saivat tutustua kokoelmiin itsenäisesti tekemiemme keskusteluohjeiden avulla. Kokoelmat keräsivät paljon uteliaita kyläläisiä niitä katsomaan.

9.3 Heinäjoen ja Mallinkaisten taidetyöpajat

Heinäjoen ja Mallinkaisten kylissä taidetyöpajat pidettiin peräkkäisinä viikonloppuina helmikuussa 2016. Ensimmäisessä taidetyöpajassa suunnittelimme

lasten kanssa kahden pelättimen hahmot ja aloitimme niiden rakentamisen. Merkittävä havainto tässä työpajassa oli, että aikuiset joille ei järjestetty ohjattua toimintaa taidekokoelmien parissa, eivät juurikaan keskustelleet keskenään. He eivät myöskään alkaneet oma-aloitteisesti rakentamaan taidepelättimiä. Aikuiset osallistuvat toimintaan vasta kun heitä useampaan kertaan kehoitimme.

Lasten ohjatussa toiminnassa keskustelua sen sijaan syntyi paljon ja mielikuvitus pääsi valloilleen hahmojen suunnittelussa. Olimme valmistautuneet ihmishahmojen tekemiseen, joten Hauki ja Rapu -hahmot olivat huvittava yllätys. Kaikki lapset toivat omia ideoitaan esille ja hahmot syntyivät hyvässä yhteisymmärryksessä.

Toisessa taidetyöpajassa jatkoimme pelättimien tekoa ja autoimme mukana olleita aikuisia pelättimien hahmojen muodostuksen kanssa. Tässä työpajassa oli mukana toisilleen tuntemattomia henkilöitä, mikä oli hieno saavutus. Pelättimien tekemisen yhteydessä keskusteltiin huumorin sävyttämästi kylän historiasta ja siellä asuneista henkilöistä. Paljon puhuttiin myös tulevista tapahtumista ja niiden suunnittelusta. Keskusteltiin siitä, miten kylät jakavat taidepelättimien säilytyksen ja niiden ympärille ideoitiin muun muassa missikisoja ja tanssiesityksiä. Yhdessä olo koettiin mukavaksi ja rennoksi mikä näkyy myös taidetyöpajan tuotoksissa (kuva 20).

Heinäjoella ja Mallinkaisilla puhuttiin paljon taiteesta käsitteenä, ja siitä kuinka taide koetaan pelottavana. Kukaan kyläläisistä ei halua leimaantua ”kukkahattu-tädiksi”. Taiteen voi kuitenkin käsittää niin monella tavalla. Riikka Haapalainen (2010, 85 – 89) kirjoittaa artikkelissaan ”Onnistuminen oletusarvona vai vapaakasvatus nykytaiteeseen” juuri tästä asiasta. Haapalainen kirjoittaa osuvasti siitä, kuinka maallikko kokee nykytaiteen tehtävänä, joka pitää ratkaista. Ratkaisu on kuitenkin mahdotonta, koska se on kirjoitettu kielellä jota ei osaa sanaakaan. Juuri näin suhtauduttiin mielestämme kylillä sanaan ”taide”. Käsitteistä taiteesta kuitenkin elää ja muokkautuu ajassa jossa elämme. Haapalaisen mukaan taiteesta on nykyään tullut vuorovaikutusta ja menetelmiä, joilla siirretään katsoja teoksen vastaanottajasta tilanteeseen, jossa teos - siis elämä - on ja tapahtuu ja joilla aktivoida siihen osallistuvan suhde maailmaan. Taiteen voi siis nähdä olevan siinä hetkessä, missä ihmisten välinen aito kohtaaminen tapahtuu. Esteettisellä lopputuloksella ei ole merkitystä vaan yhdessä tekemisellä ja kokemusten jakamisella.

Kuva 20. Valmiit taidepelättimet Mallinkaisilla (Hanna Mattsson 20.2.2016)

9.4 Sosiokulttuurisen innostumisen toteutuminen kylissä

Tavoitteenamme oli selvittää, toteutuuko sosiokulttuurinen innostaminen kylillä toimintamme myötä sekä selvitimme sitä, millaisia merkityksiä ja kokemuksia hankkeen toimintaan osallistuminen tuottaa kyläläisissä. Oleellinen osa tutkimuksessamme oli myös selvittää sitä, synnyttääkö tuottamamme toiminta vuorovaikutusta toimintaan osallistuvien välillä.

Luvussa 5.3 esittelimme sosiokulttuurisen innostamisen tavoitteiden kolme ulottuvuutta, jotka olivat kasvatuksellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen. Tutkimuksemme mukaan sosiokulttuurinen innostaminen toteutui kyläyhteisöissä näissä kaikissa ulottuvuuksissa, vaikka pääpainopisteemme oli sosiaalisessa ulottuvuudessa. Kasvatuksellisen ulottuvuuden toteutuminen näkyi parhaiten Nummenkylän taidetyöpajoissa, missä kirjoitustehtävä herkisti osallistujia ja johti sisäisenmotivaation heräämiseen. Sosiaalisen ja kulttuurisen ulottuvuu-

den tavoitteet toteutuivat kaikissa kylissä, koska taidetyöpajojen aikana tapahtui dialogia ja vuorovaikutusta sekä taidetyöpajoissa käytettiin luovasti erilaisia menetelmiä. Taidetyöpajoihin osallistuminen ja niissä toimiminen mahdollisti kyläläisten kohtaamisen sekä vuorovaikutuksen. Yhdessä tekeminen ja yhteinen päämäärä synnyttää osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Luvun alussa esitimme tutkimuskysymyksemme joka oli *Kuinka sosiokulttuurinen innostaminen tukee taidelähtöisiä työpajoja?* Tähän voimme vastata sosiokulttuurisen innostamisen antavan mahdollisuuden ihmisten väliseen vuorovaikutukseen ja dialogiin, jotta yhteisöllisyyttä ja osallisuutta voi tapahtua. Jos ei ole toimintaa ja toimijoita ei yhteisöllisyyttäkään voi tapahtua. Ihmiset tarvitsevat toiminnan alullepanijan, jotta he voivat tutustua toisiinsa mukavan tekemisen ohella.

Kylissä saattaa myös olla henkilöiden välisiä sisäisiä jännitteitä, jotka estävät yhteistä toimintaa. Tällöin ulkopuolinen innostaja voi olla apu toiminnan aktivoinnissa. Kyläläisten on helpompaa aluksi olla osallistujan roolissa kuin olla vastuussa koko toiminnasta itse. Kylillä ollessamme huomasimme toimintamme aktivoivan kyläläisiä, esimerkiksi Nummenkylällä alettiin sopimaan päivämäärää uuden askartelukerhon tiimoilta ja Leppäkoskella oli jo järjestetty nuorten taideviikonloppu toiminnastamme inspiroituneena. Heinäjoella ja Mallinkaisilla innostuttiin taidepelätin-projektista niin, että sitä jatketaan Heinäjoen koululla oppilaiden kanssa. Näiden havaintojen perusteella voimme sanoa sosiokulttuurisen innostamisen toteutuneen kylillä.

Tutkimuskysymykseen vastatessamme tutkimme sitä, minkälaisia merkityksiä ja kokemuksia toimintaan osallistuminen synnyttää kyläläisissä sekä synnyttääkö tuottamamme toiminta vuorovaikutusta toimintaan osallistuvien välillä. Toimintaan osallistuminen synnytti havaintojemme mukaan kyläläisissä yhteisöllisyyden, ilon ja onnistumisen kokemuksia. Yhteisöllisyys ilmeni kylän yhteisiä asioita käsittelevän keskustelun määrästä ja tulevaisuuden suunnittelusta. Syntyneitä merkityksiä olivat oivallukset kylän ja sen yhteisön tärkeydestä itselle ja sitä kautta omalle identiteetille. Tämän merkityksen oivaltaminen on mielestämme tärkeää tulevaisuuden suunnittelun motivoinnin kannalta. Tässä yhteydessä voisi puhua sisäisen motivaation herättämisestä, jonka voi ajatella olevan merkittävä voimavara yhteisöllisyyden synnyssä sillä sitä tarvitaan, jotta toimintaa syntyy tulevaisuudessakin. Taidetyöpajat olivat hyvä väline tämän oivalluksen näkyväksi tekemisessä.

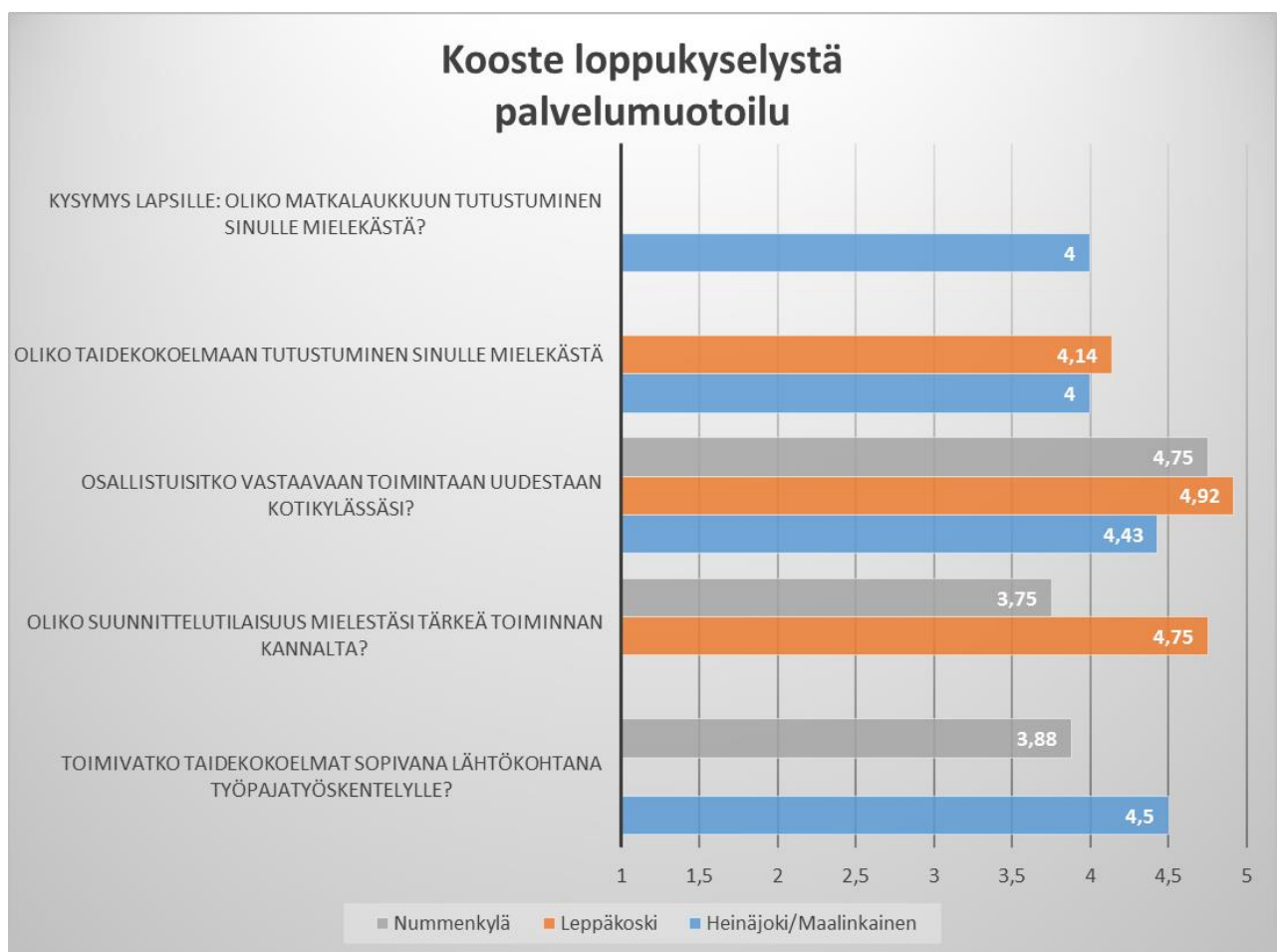
Cecilia Von Branderburg pukee taiteen merkityksen hyvin sanoiksi:

Voi olla, että juuri se, kuinka taide on osa elämää, on merkityksellisintä. Taide kohottaa yksilöllistä ja yhteisöllistä elämänlaatua suuntaamalla huomion siihen, mikä on tärkeää. Se paljastaa meille sen, mikä on intiimiä ja persoonallista. Se rikastuttaa elämäämme rinnastamalla meidän tarinamme mui-

den kanssaihminen tarinoihin siitä, mitä oikeastaan maailmassa oleminen tarkoittaa. (Opetusministeriön julkaisuja 2008:12, 19.)

10 PALVELUMUOTOILUPROSESSIN TARKASTELU JA ARVIOINTI

Tässä osiossa tarkastellaan ja arvioidaan toteuttamaamme palvelumuotoilu-prosessia ja vastataan tämän opinnäytetyön toiminnan sekä loppukyselyssä esitettyjen palvelumuotoiluun kohdennettujen vastausten (kuvio 13) perusteella tutkimuskysymykseen *“Kuinka palvelumuotoiluprosessia voidaan käyttää ja soveltaa toimintamallin suunnittelussa?”*

Kuvio 13. Loppukyselyn palvelumuotoilua mitanneet kysymykset. (Hanna Mattsson 10.3.2016)

Sovelsimme toimintamallin suunnittelussa Juha Tuulaniemen esittämää viisi-osaista palvelumuotoiluprosessia, jonka vaiheet ovat määrittely, tutkimus, suunnittelu, palvelutuotanto ja arviointi (Tuulaniemi, 2011, 128). Osat määrittely- ja palvelutuotantovaihetta sekä arviointivaihe kokonaisuudessaan rajautuvat tämän opinnäytetyön ulkopuolelle. Taulukossa 1 on esitetty toteutta-

Elokylä toimintamallin luominen Taidetta kylille! –hankkeessa sosiokulttuurisen innostamisen ja palvelumuotoilun menetelmiä hyödyntäen

mamme palvelumuotoiluprosessi vaiheineen ja tavoitteineen Tuulaniemen esittämää mallia mukailleen.

Elokylä toimintamallin luominen Taidetta kylille! –hankkeessa sosiokulttuurisen innostamisen ja palvelumuotoilun menetelmiä hyödyntäen

Taulukko 1. Toimintamallin palvelumuotoiluprosessi sijoitettuna Juha Tuulaniemen palvelumuotoiluprosessi -taulukkaan

TOIMINTAMALLIN PALVELUMUOTOILUPROSESSI			
PROSESSIN OSA	1. MÄÄRITTELY Aloittaminen, esitutkimus	2. TUTKIMUS Asiakasymmärrys, strateginen suunnittelu	3. SUUNNITTELU Ideointi ja konseptointi, prototyypointi
VAIHEEN KUVAUS	<ul style="list-style-type: none"> Organisaatio (HAMK) määrittelee tarpeet, tavoitteet, aikataulun, budjetin, yhteistyökumppanit ja resurssit hankesuunnitelmassa Palvelumuotoilijat perehtyvät organisaation tavoitteisiin Toimintaympäristöihin tutustuminen Hämeen Kylät ry:n avustuksella, pilottikylävalinta 	<ul style="list-style-type: none"> Asiakasymmärryksen kasvattaminen: yhteissuunnittelu-työpajat yhteyshenkilöille ja kyläläisille, kyselyt yhteyshenkilöille Viestintäsuunnitelma, facebook logon suunnittelu 	<ul style="list-style-type: none"> Prototyöpajojen suunnittelu, toteutus ja arviointi Palvelun loppukäyttäjän profilointi (empathiakartta) Palvelun yhteissuunnittelu loppukäyttäjien, yhteistyökumppaneiden ja tilaajan kanssa Palvelukanavien määrittely
VAIHEEN TAVOITE	<ul style="list-style-type: none"> Luoda kaikille osapuolille ymmärrys toiminnan tavoitteista ja resursseista Suunnitteluongelman määrittely ja kuvaus 	<ul style="list-style-type: none"> Kasvattaa ymmärrystä ja empatiaa palvelun käyttäjiä kohtaan Tarkentaa viestintästrategiaa ja brändiä 	<ul style="list-style-type: none"> Kehitellä erilaisia ratkaisuja suunnitteluongelmaan Suunnitella palvelu prototyöpajojen, loppukyselyjen ja yhteissuunnittelun pohjalta
PROSESSIN OSA	4. PALVELU-TUOTANTO Pilotointi, lanseeraus		5. ARVIOINTI Jatkuva kehittäminen
VAIHEEN KUVAUS	<ul style="list-style-type: none"> Toimintamallin visuaalisen ilmeen tekeminen (Irene Lindfors) Palvelun ensimmäinen versio valmis Palvelun lanseeraaminen Palvelun kehittäminen saadun palautteen perusteella 		<ul style="list-style-type: none"> Palvelun kehittäminen vaikutusten mittaamisen ja tarpeiden mukaan Palvelun siirtyminen kehitystilasta tuotanto-tilaan
VAIHEEN TAVOITE	<ul style="list-style-type: none"> Viedä palvelu asiakkaiden käytettäväksi ja arvioitavaksi 		<ul style="list-style-type: none"> Palvelun vakioiminen tuotanto-tilaan Jatkuva kehittäminen
PUNAISILLA MERKITYT PROSESSIN VAIHEET RAJAUTUVAT POIS TÄSTÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ			

10.1 Määrittely

Toimintamallin suunnittelun ensimmäisessä vaiheessa tutustuimme organisaation, eli Taidetta kylille! -hankkeen resursseihin ja tavoitteisiin sekä määrittelimme projektipäällikön kanssa vastuualueemme hankkeessa. Nämä olivat kuuden taidetyöpajan järjestäminen kylissä sekä toimintamallin tekeminen niistä kerätyn tiedon pohjalta. Tutustuimme myös sidosryhmien toimintaan, eli Hämeen kylät ry:hyn sekä Hämeenlinnan Taidemuseon lainattavien taide- ja virikekokonaisuuksien lainauspalveluun.

Palvelun määrittelyvaihe alkaa “briiffillä”, eli määrittelyllä palvelun tavoitteista, kohderyhmästä ja palveluideasta, jota täydennetään prosessin edetessä. (Tuulaniemi 2011, 132.) Alun briiffin mukaan toimintamalli:

- On kenen tahansa Kanta-Hämäläisen kyläläisen käytettävissä
- On sovellettavissa myös esim. lähiökeskusten toiminnassa
- Tukee ja edistää kulttuuritoiminnan järjestämistä kylissä
- On maksuton
- Sisältää toimintaohjeita

Valitsimme hakemusten perusteella Hämeen kylät ry:n kyläasiamiehen Elina Leppäsen sekä hankkeen projektipäällikön kanssa toimintaan mukaan neljä kylää. Palvelumuotoilussa pyrkimyksenä on saavuttaa mahdollisimman syvälinen asiakasymmärrys ja siihen sisältyy sen ympäristön tuntemus, jossa palvelua tullaan käyttämään. Tutustuminen kyliin alkoi tässä vaiheessa hakemuksia lukien sekä Elina Leppäsen paikallistuntemusta hyödyntäen. Määrittelyvaiheen lopuksi meille muodostui yleiskäsitys organisaatiosta, jossa toimimme sekä tehtävästämme siinä.

10.2 Tutkimus

Asiakasymmärryksen kasvattaminen jatkui ensimmäisessä kylien yhteyshenkilöiden yhteissuunnittelutyöpajassa, jolla haluttiin tiedonkeruun lisäksi edistää kylien välistä verkostoitumista. Tilaisuudessa hyödynnettiin benchmarkkausta, joka tarkoittaa eri toimijoiden vertailua ja tutkimusta toisilta oppimisen ja oman toiminnan kehittämisen nimissä (Tuulaniemi 2011, 138). Kylien yhteyshenkilöitä pyydettiin kertomaan minkälaista kylätoimintaa heidän kotikylissään järjestetään. Benchmarkkauksen avulla saimme ideoita taidetyöpajoja varten ja keräsimme tietoa kylien aktiivisuudesta, lisäksi kylissä aktiivisesti yhteisönsä eteen toimivat ihmiset välittivät toisilleen hyviä käytänteitä ja saivat toisiltaan tunnustusta tekemästään työstä.

Hyödynsimme yhteissuunnittelussa myös kontekstikartoitusmenetelmää, johon virittäytymiseen käytimme taidemuseon lainattaviin taidekokoelmiin tutustumista ja niistä keskustelua. Luimme Edwina Goldstonen “Poika, joka unelmoi” -laukun päähenkilön tarinan ääneen samalla kun yhteyshenkilöt tu-

tustuivat tarinan henkilöön laukun sisällön kautta. Tämä toimi hyvänä lähtökohtana henkilötarinalle, jonka kyläläiset piirsivät ja kirjoittivat seuraavaksi. Tehtävänantona oli kuvata apukysymysten tukemana paperille henkilö, jonka toivoisi osallistuvan taidetyöpajaan omalla kylällä. Henkilö sai olla todellinen, kuvitteellinen tai yhdistelmä kumpaakin. Kontekstikartoitus oli hyvä työväline toiveiden ja ideoiden esiintuomiseksi toimintaa varten ja toisaalta sen tulosten avulla tehtiin asiakasprofilointia taidetyöpajoja varten. Kylillä oli yksilöllisiä toiveita toiminnalle, mutta kaikille teoksille yhteistä oli se, että nuorten osallistaminen kylätoimintaan koettiin haastavaksi.

Yhteissuunnittelutyöpajan perusteella Heinäjoen ja Mallinkaisten yhteyshenkilöt toivoivat toiminnalta sukupolvien välistä kohtaamista ja “toimintaa, jotta kylä ei sammuisi”. Leppäkoskelle toivottiin niin ikään sukupolvien välistä kohtaamista ja “piristävää jytettä arkeen” ja Nummenkylälle kädentaitotoimintaa ihmisille vauvasta vaariin. Taidekokoelmiin tutustuessa kyläläiset kertoivat ideoitaan taidetyöpajoja varten ja yksi näistä ideoista, “kylän oma muistojen laukku”, toteutettiin myöhemmin Nummenkylän taidetyöpajoissa ja sitä hyödynnettiin myös toimintamallissa. Syvällisemmän asiakasymmärryksen saavuttamiseksi päätimme järjestää vielä kaikille avoimet yhteissuunnittelutyöpajat kylissä.

Tässä vaiheessa teimme hankkeelle tiedotusuunnitelman (liite 6) perustuen yhteyshenkilöiltä saatuihin tietoihin kylien viestintäkanavista. Lisäksi suunnittelimme hankkeelle logon (kuva 21) ja teimme facebook- sivun. Päätimme pyrkiä visuaalisessa sekä verbaalisessa viestinnässä rentoon, helposti lähestyttävään ja innostuneeseen, mutta silti asialliseen ilmeeseen.

Kuva 21. Taidetta kylille! -hankkeen logo (Hanna Mattsson ja Auni Tuovinen 18.10.2015)

Kyliä avoimissa yhteissuunnittelutyöpajoissa hyödynnettiin taidekokoelmiin tutustumista, lattiakarttoja, kyliä voimavaroihin keskittyvän yhteistaideteoksen tekemistä ja sen lomassa tapahtuvaa ryhmäkeskustelua sekä kyselyä. Taidekokoelmiin tutustuminen ja lattiakartoissa nimetyt toiminnalliset menetelmät virittivät ajatukset siihen, mitä kaikkea kyläläiset ylipäättään haluaisivat tehdä vapaa-ajallaan ja yhteistaideteos ja sen lomassa käyty keskustelu suuntauksi taidetyöpajojen sisältöjen pohtimiseen.

Toimintamme palvelumuotoilijoina kehittyi yhteissuunnittelutyöpajojen myötä. Ensimmäisessä työpajassa Nummenkylässä keskityimme turhan tiukasti prosessin hallintaan ja käytettyihin menetelmiin, kun taas Leppäkosken sekä Heinäjoen ja Mallinkaisten tilaisuuksissa osasimme havainnoida herkkävaihtoisemmin ja antaa kyläläisten johtaa keskustelua välillä kysymyksiä esittäen. Tämän voi todeta siitäkin, että yhteissuunnittelutyöpajojen jälkeen Nummenkylän työpajasta jäi meille vähiten havainnoitua tietoa ja päädyimme suunnittelemaan Nummenkylän taidetyöpajat enemmän määrälliseen kuin laadulliseen tietoon nojaten. Tuulaniemen mukaan (2011, 144) palvelumuotoilussa määrällinen ja laadullinen tieto tukevat toisiaan, mutta erityisesti toiminnan suunnitteluvaiheessa on syytä nojata laadulliseen tietoon, ja tämän saimme mekin huomata. Leppäkoskella sekä Heinäjoella ja Mallinkaisissa taidetyöpajoissa toteutettiin kyläläisten omia ideoita ja niiden osallistujamäärät olivat myös suuremmat. Havainto ilmenee myös siitä, että loppukyselyn perusteella nummenkyläläiset eivät pitäneet suunnittelutilaisuutta yhtä merkityksellisenä toiminnan kannalta, kuin Leppäkosken väki.

Havaitsimme, että yhteissuunnittelun kannalta 10 hengen ja sitä pienemmät ryhmät olivat toimivampia, kuin Nummenkylän 21 henkilön joukko siksi, että osallistujat mahtuivat saman pöydän ääreen ja suunvuorot jakautuivat tasaisemmin. Suuremmassa ryhmässä oli myös haastavampaa keskittyä kyläläisten yksilölliseen huomioimiseen, joka kuitenkin olisi tärkeää, jotta voitaisiin rohkaista osallistujia kertomaan avoimesti myös ne hölmön ja hullun tuntuiset, mutta ideoinnin kannalta tärkeät ajatukset. Jälkeenpäin ajateltuna Nummenkylän yhteissuunnittelun osallistujat olisi voinut jakaa kahteen ryhmään paremman asiakasymmärryksen saavuttamiseksi.

Kyliä yhteissuunnittelutilaisuuksien suunnitteluvetureiksi, eli taidetyöpajojen suunnittelua ohjaaviksi teemoiksi nousivat:

- Nummenkylä: bussipysäkkien koristelu ja kunnostus, ei selkeää menetelmäsuosikkia, “kunhan olisi tekemistä”
- Leppäkoski: Valo, pimeän ja vaarallisen Leppäkoskentien elävöittäminen, kulttuuritapahtuma, työpajat
- Heinäjoki ja Mallinkainen: taide koetaan etäännyttävänä, linnunpelättimistä inspiroituneet taidepelättimet, lapsiperheille suunnattu toiminta

Näistä suunnitteluvetureista ja aiemmin yhteyshenkilöiltä keräämästämme tiedosta lähdimme liikkeelle taidetyöpajojen suunnittelussa. Konvergenssiajattelun avulla karsimme ne ideat, joita ei ollut resurssien puolesta mahdollista toteuttaa, kuten Nummenkylän bussipysäkkien koristelu ja kunnostus.

10.3 Suunnittelu

Suunnitteluvaihe aloitettiin ideoimalla taidetyöpajoja, jotka palvelumuotoilun kannalta katsottuna olivat prototyyppejä, joilla testattiin menetelmiä ja toimintamutoja toimintamallia varten.

Kaikissa työpajoissa hyödynnetyt menetelmät olivat havaintojemme sekä loppukyselyn mukaan kyläläisille mieluisia ja niiden perusteella syntyi vuorovaikutusta henkilökohtaisiin sekä kylän yhteisiin asioihin, historiaan ja tulevaisuuteen liittyen. Toiminnan tavoitteena oli yhteisöllisyyden ja osallisuuden lisääminen, jonka katsoimme toteutuneen, kuten luvussa 9 todetaan, ja siksi kaikkia käyttämiämme menetelmiä hyödynnetään soveltavasti myös toimintamallissa. Havaintojemme perusteella toimintoja tärkeämmiksi elementeiksi taidetyöpajoissa nousivat keskustelut yhteiseksi koetuista asioista ja yhdessä tekeminen, jonka toiminta mahdollisti. Tapahtumien ja tilaisuuksien ei tarvitse olla suuria, kuten Leppäkosken Valoa pimeyteen- tapahtuma, vaan pienetkin hetket ja puuhut yhdessä ovat merkityksellisiä ja arvokkaita. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden lisääminen oli myös toimeksiantajan tavoite ja siksi toimintamallin toimintaohjeet sisältävät ohjeita vuorovaikutuksen tukemiseksi tehtävien aikana.

Havaintojemme sekä loppukyselyn perusteella taidekokoelmiin tutustuminen oli osallistujille mielekästä ja ne toimivat hyvänä lähtökohtana työpajatoiminnalle. Nummenkylässä kolme osallistujaa kahdeksasta vastasi kysymykseen taidekokoelmien hyödyntämisestä työpajojen lähtökohtana arvolla 3, eli “en osaa sanoa”. Tähän saattoi vaikuttaa se, että Nummenkylän työpajat olivat järjestyksessä ensimmäiset ja taidekokoelmien yhdistäminen tekemiseen ei käynyt siellä yhtä luontevasti kuin myöhemmissä työpajoissa. Nummenkylän työpajojen jälkeen pyrimme selkeyttämään keskusteluohjeita, joiden pohjalta taidekokoelmiin tutustuttiin. Havaitimme, että 2-3 henkilön ryhmissä lainattaviin taidekokoelmiin tutustuminen oli helpompaa, kuin 4 hengen ryhmissä, ja myös vuorovaikutusta syntyi tällöin enemmän. Keskusteluohjeet taidekokoelmien yhteydessä toimivat yleisesti hyvin ryhmien itsenäisessä työskentelyssä ja siinä sivussa myös osallistujien keskinäisen tutustumisen välineenä, joten päätimme liittää niitä toimintamalliin. Havaitimme, että keskusteluohjeiden tulee olla riittävät yksinkertaiset ja selkeät, jos niitä halutaan hyödyntää ilman ohjaajaa. Kysymyksiä ei saa olla liikaa ja niiden tulee liittyä selkeästi ja konkreettisesti taideteokseen, josta keskustellaan.

Tässä vaiheessa prosessia olimme keränneet tietoa toiminnoista, joita toimintamalli tulisi sisältämään, mutta pohdimme vielä toimintamallin lopullisesta

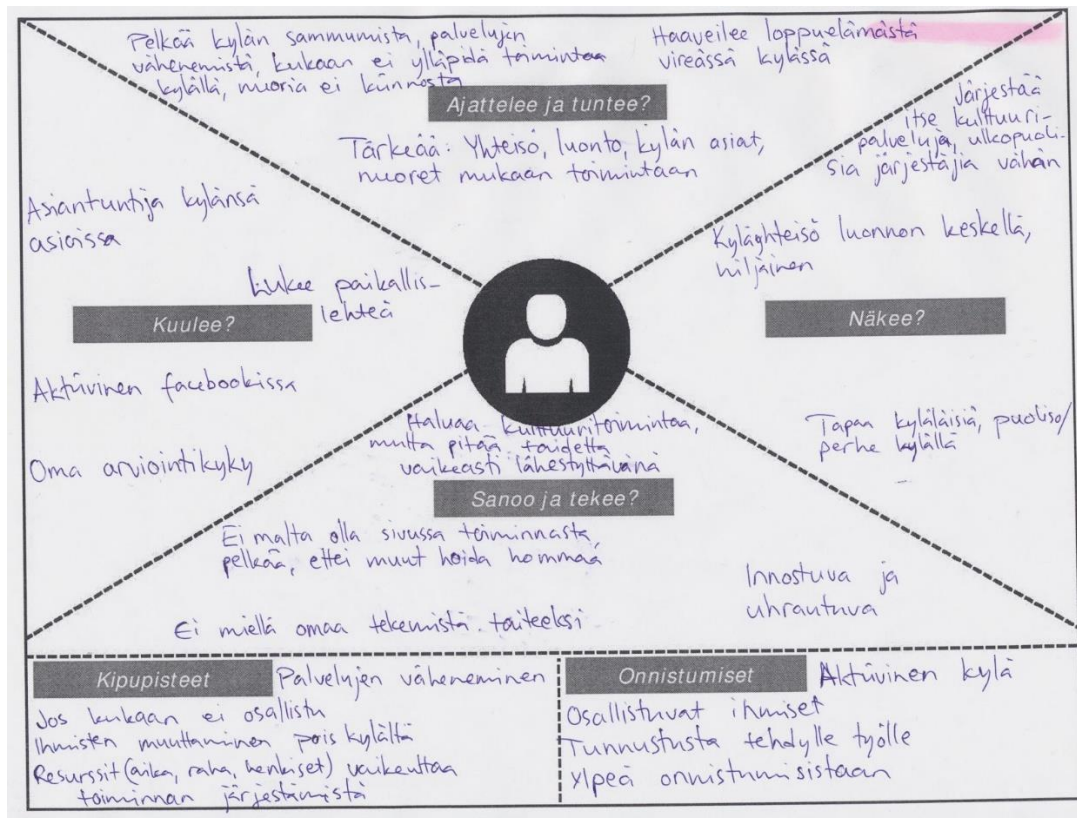
muotoa, käytettävyyttä ja jakelukanavia. Järjestimme vielä yhden yhteissuunnittelutyöpajan, johon osallistui kylien yhteyshenkilöitä, hankkeen projektipäällikkö sekä Elina Leppänen Hämeen Kylät ry:stä. Tarkoituksena oli selvittää kyläläisten toiveita toimintamallille, selvittää toimivimmat jakelukanavat sekä palvelumuotoilulle tyypillisesti yhteissuunnitella toimintamallia kaikkien palvelussa osallisena olevien kesken. Tilaisuuden alussa kylien yhteyshenkilöt kertoivat toisilleen kokemuksistaan hankkeessa ja sen jälkeen toimintamallia yhteissuunniteltiin kahdessa pienryhmässä, joissa molemmissa keskustelua ohjasi toinen meistä. Pienryhmissä tuotettiin kooste hyvän toimintamallin ominaisuuksista, koosteet esiteltiin ja niistä keskusteltiin yhteisesti. Lisäksi keskusteltiin asukasvetoisen toiminnan haasteista, joita ovat ennen kaikkea ajalliset ja taloudelliset resurssit, sillä toimintaa järjestetään palkatta ja esimerkiksi kesäaika hankaloittaa ihmisten osallistumista yhteiseen tekemiseen.

Taidetyöpajojen ja yhteissuunnittelun jälkeen toimintamallin briiffi tarkentui seuraavanlaisesti:

- Toimintamalli on ladattavissa pdf -tiedostona Hämeen Kylät ry:n nettisivuilta
- Toimintamalli sisältää toimintaohjeiden ohessa keskusteluohjeita, joiden tavoitteena on vuorovaikutukseen kannustaminen
- “Taide” on etäännyttäväksi koettu sana ja sitä ei käytetä toimintamallin nimessä
- Toimintamallin ohjeita tulee voida käyttää myös ilman taidekokoelmia
- Toimintamalli sisältää keskusteluohjeita taidekokoelmiin tutustumiseksi

Seuraavaksi jatkoimme asiakasprofilointia empatiakartan tukemana. Olimme aiemmin tehneet asiakasprofilointia taidetyöpajoja varten kontekstikartoituksen avulla, mutta tässä vaiheessa oleellista oli tehdä profiili palvelun eli toimintamallin loppukäyttäjistä. Vaikka tarkoitus on, että toimintamallia voi käyttää kuka tahansa kyläläinen, empatiakarttaa tehdessämme ajattelimme sellaisia henkilöitä, jotka useimmiten järjestävät toimintaa kotikylässään, sillä he ovat mielestämme todennäköisimpiä toimintamallin loppukäyttäjiä. Alla olevassa empatiakartassa (kuva 22) on kuvattu tällainen kuvitteellinen henkilö.

Elokylä toimintamallin luominen Taidetta kylille! –hankkeessa sosiokulttuurisen innostamisen ja palvelumuotoilun menetelmiä hyödyntäen

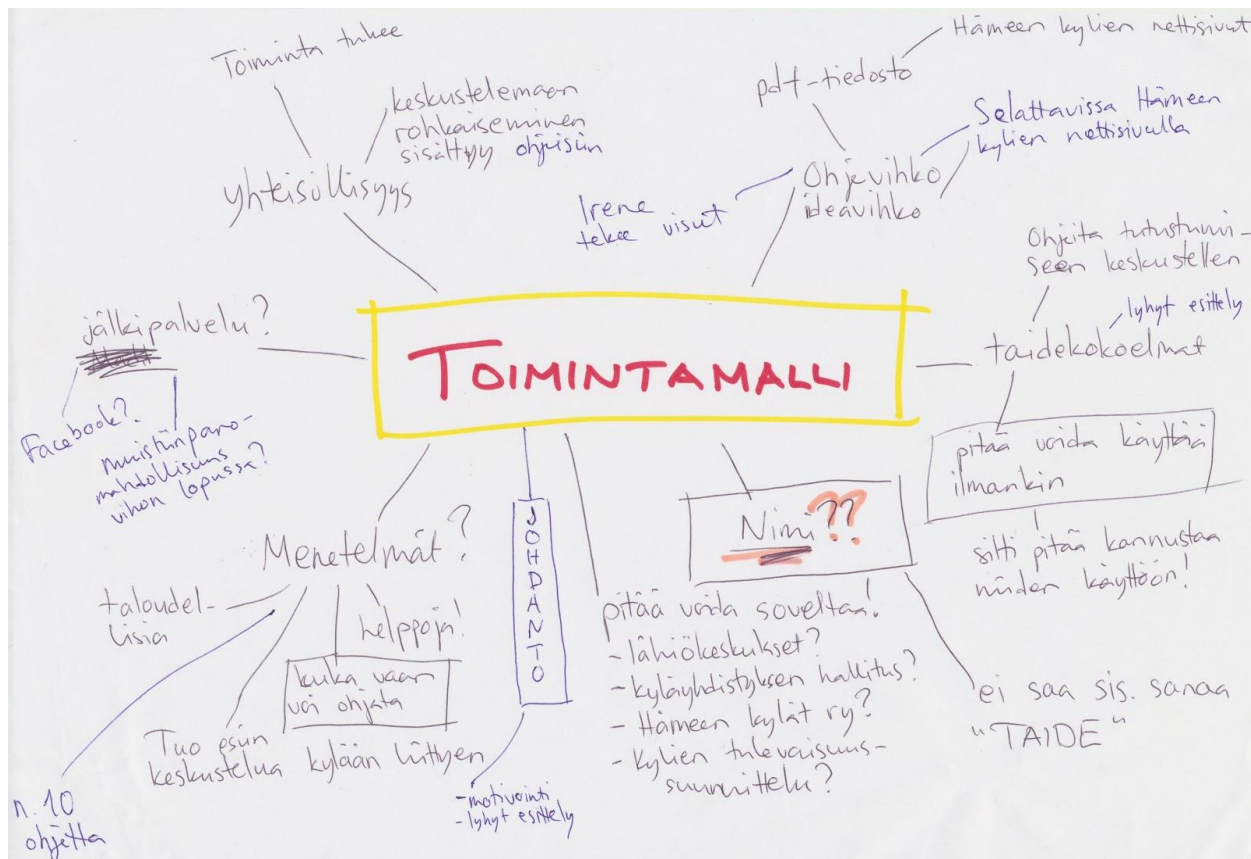

Kuva 22. Toimintamallin loppukäyttäjä sijoitettuna empatiakartta työkaluun. (Hanna Mattsson ja Auni Tuovinen 6.4.2016)

Koskelon (2016) mukaan empatiakartta on palvelumuotoilijalle erinomainen työväline piilevien tarpeiden selvittämiseksi ja mielestämme se auttoi ennen kaikkea jäsentämään ristiriitaisuuksia, joita kylätoiminnan järjestämiseen liittyy. Käsitksemme mukaan kylissä aktiiviset henkilöt tekevät ilmaiseksi paljon työtä yhteisönsä eteen, eivätkä välttämättä saa sitä kiitosta, jonka ansaitsivat. Suuri osa työstä tapahtuu kulisissa, eikä näy satunnaiselle työpajakävijälle. Aktiivinen kylä on toisaalta näille henkilöille ylpeyden aihe ja voimavara ja sen jatkuvuutta halutaan vaalia. Siksi nuorta polvea toivottaisiin mukaan kylän toimintaan ja heidän mahdollinen passiivisuutensa aiheuttaa turhautumista. Piilevät tarpeet siis mahdollisesti liittyvät juuri pelkoon kylän sammumisesta ja siihen, että toiminta ei jatku, jollei sitä itse järjestä. Elina Leppäsen mukaan (haastattelu 10.3.2016) yhdensuuntaista muuttoliikettä maalta kaupunkeihin ei oikeastaan tapahdu Kanta-Hämeen alueella eteläisen sijainnin vuoksi, mutta pelko siitä tuntui olevan kylien asukkaiden keskuudessa todellinen. Uskoaksemme tätä pelkoa ruokkii nimenomaan palvelujen väheneminen ja koulujen lakkauttamisuhat. Tämä ajatus vahvistaa toimintamallin alkuperäistä tarkoitusta, eli toiminnan järjestämisen helpottamista ja tukemista asukaslähtöisesti ja omaehtoisesti kylissä.

10.4 Palvelutuotanto

Prosessin tässä vaiheessa olisi ollut ihanteellista tehdä palvelun beta-versio, jota kyläläiset olisivat kokeilleet käytössä ilman ulkopuolista ohjaajaa. Lopullinen versio toimintamallista tehtäisiin tällöin kerätyn palautteen perusteella. Ajallisten ja taloudellisten resurssien vuoksi tällainen menettely ei ollut mahdollinen, joten lopullinen toimintamalli koottiin kaiken tähän mennessä keräämämme aineiston perusteella. Alla (kuva 24) näkyy ajatuksiamme toimintamallista mindmapin muodossa.

Kuva 23. Mindmap: Toimintamalli (Hanna Mattsson ja Auni Tuovinen 6.4.2016)

Toimintamallin visuaalisen ilmeen ja taiton teki medianomi Irene Lindfors. Irenen osaamiseen perustuen toimintamalli pystyttiin tekemään suoraan Hämeen Kylät ry:n internet-sivuille selattavaksi, sekä erikseen ladattavaksi ja tulostettavaksi pdf -tiedostoksi. Halusimme toimintamallin näyttävän innostavalta, kiinnostavalta, selkeältä ja helposti lähestyttävältä ja annoimme Irenelle vapaat kädet visuaalisen ilmeen toteuttamisessa.

11 PALVELUMUOTOILUPROSESSIN TULOS: ELOKYLÄ-IDEAVIHKKO

Palvelumuotoiluprosessi ja palvelumuotoilun menetelmät tukivat tämän opin-
näytetyön tavoitteita ja palvelumuotoilun asiakaslähtöinen perusajatus sopi
hyvin yhteen sosiokulttuurisen innostamisen näkökulman kanssa. Prosessi
auttoi jäsentämään laajasta kokonaisuudesta saatua tietoa, sillä se pilkottiin
selkeästi osiin. Ilman palvelumuotoilun menetelmiä emme olisi osanneet
suunnitella toimintamallia ja taidetyöpajoja yhtä vahvasti asiakkaiden tarpeita
kuunnellen ja toisaalta palvelumuotoiluprosessi helpotti laajan kokonaisuuden
hallintaa.

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän mukaan omaehtoinen toiminta maaseu-
dulla vaatii toteutuakseen rakenteita, jotka tarjoavat taloudellista ja tiedollista
tukea kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Tähän tarvitaan
toimintamalleja, jotka hyödyntäisivät jo olemassa olevia rakenteita ja loisivat
uusia tapoja näiden palvelujen saavuttamiseksi. (Maaseutupolitiikan yhteis-
työryhmä, 34 & 44.) Palvelumuotoiluprosessin avulla suunnittelimme palve-
lun, toimintamallin, joka vastaa tähän tarpeeseen tarjoamalla kaivattua tiedol-
lista tukea toiminnan organisoimiseen ja hyödyntää siinä jo olemassa olevia
Hämeenlinnan Taidemuseon lainattavia taidekokoelmia.

Edellä avattuun palvelumuotoiluprosessiin pohjautuen vastaamme opinnäyte-
työmme päätutkimuskysymykseen *Millainen toimintamalli voidaan luoda tu-
kemaan asukaslähtöistä kulttuuritoimintaa kylissä?*

Nimesimme toimintamallin Elokylä –ideavihoksi. Halusimme tehdä siitä
mahdollisimman helppokäyttöisen, mikä oli myös Hämeen Kylät ry:n toive.
Toimintamallia ei ole suunnattu ohjauksen tai kulttuurialan ammattilaiselle,
vaan kenen tahansa kylän asukkaan käytettäväksi. Vaikka toimintamalli sisäl-
tää ohjeita nimenomaan taide- ja kulttuurityöpajojen järjestämiseksi, on siinä
esitettyjen tehtävien tarkoitus ennen kaikkea mahdollistaa vuorovaikutus ja
yhteisöllisyyden lisääntyminen. Elokylä-ideavihossa esitellyt menetelmät ovat
niin yksinkertaisia ja yleismaailmallisia, ettei ohjaaja tai osallistujia tarvitse
erityistaitoja niiden hyödyntämiseen. Liitteessä 8 on Elokylän tulostettava
versio. Elokylä tulee kesän 2016 aikana nähtäville myös Hämeen Kylien in-
ternet-sivuille osoitteeseen <http://www.hameenkylat.net/>.

Kulttuuritoiminnalle kylissä tuntui olevan tilausta. Toivomme, että toiminta-
mallista onnistuttiin tekemään niin helposti lähestyttävä, että se rohkaisisi it-
sessään kyläläisiä järjestämään toimintaa. Meitä hieman arveluttaa, kuinka
toimintamalli löydetään ja uskomme, että siitä saataisiin enemmän irti, mikäli
sen ympärille voitaisiin aluksi järjestää lyhyitä ohjaajakoulutuksia. Idea heräsi
viimeisessä yhteissuunnittelutyöpajassa, jossa kävi ilmi, että kyläläiset pitivät
ohjaajan kykyä innostaa ja motivoida olennaisena tekijänä taide- ja kulttuuri-
toiminnan onnistumiselle. Moni ei ehkä näe itsessään sitä potentiaalia ohjaa-
jana toimimiseen, minkä me näemme ja jo lyhyessäkin koulutuksessa ohjaa-
juuteen voitaisiin rohkaista toimintamallin tukemana.

Uskoaksemme puskaradio toimii hyvän kokemuksen välittäjänä parhaiten ja jos toimintamallin tyytyväinen käyttäjä kertoisi kokemuksestaan muille kyläläisille kynnys sen käyttöön voisi madaltua. Mahdollisuutta perustaa facebook-sivu toimintamallin käyttökokemusten jakamista varten pohditaan vielä. Olisi ollut ihanteellista, jos olisimme saaneet palautetta valmiista toimintamallista kyläasukkailta, mutta ajalliset resurssit eivät valitettavasti riittäneet siihen.

12 TUTKIMUKSEN EETTINEN ARVIOINTI JA POHDINTA

Tämän luvun ensimmäisessä osiossa arvioimme tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta. Sen jälkeen pohdimme opinnäytetyötämme ja oppimisprosessiamme sen aikana kokonaisuutena.

12.1 Tutkimuksen arviointi ja eettisyys

Tässä luvussa arvioimme toteuttamaamme laadullista tutkimusta. Laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tarkastellaan tutkimuksen validiteettia, eli uskottavuutta. Toisin sanoen sitä, ovatko tutkimuksesta saadut tulokset ja päätelmät uskottavia. Siihen vaikuttavat aineistonkeruumenetelmät sekä siihen se, onko tutkimuksessa tutkittu sitä mitä piti tutkia. Arvioinnissa tarkastellaan miten teoreettinen viitekehys, tutkimuskysymykset sekä menetelmät sopivat yhteen. Lisäksi validiteetissa tarkastellaan kyselyn pätevyyttä ja sen kykyä mitata sitä, mitä sen tarkoitus oli mitata. (Hirsjärvi, Remes & Saajavaara, 1997, 216 – 218.)

Olemme jo aiemmissa luvuissa todenneet, kuinka valitsemamme teoreettiset viitekehukset eli sosiokulttuurinen innostaminen ja palvelumuotoilu limittyivät prosessin aikana toisiinsa ja tukivat toisiaan. Käyttämämme menetelmät sopivat kumpaankin taustateoriaan ja kumpikin näkökulma antoi tarvitsemaamme tietoa toimintamallia suunnittelua varten.

Työpaja toiminnan kuvaus -luvussa 7 kuvasimme toteuttamamme toiminnan mahdollisimman selkeästi. Käytimme suoria lainauksia havainnointipäiväkirjastamme sekä väritimme kuvausta toiminnasta otetuilla kuvilla. Tutkimuksen vaiheiden tarkka esitleminen parantaa tutkimuksen luotettavuutta (Hirsjärvi, Remes & Saajavaara, 1997, 217). Toimintamme pohjalta syntynyt toimintamalli annetaan kyläläisten käyttöön, joten jokainen sitä käyttävä voi todentaa toimintamme tuloksen.

Laatimamme kysely mittasi kahta asiaa, yhteisöllisyyden toteutumista sekä menetelmien sopivuutta toimintamalliin. Kyselyiden tarkoitus tutkimusessamme oli toimia ennen kaikkea havaintojemme vahvistajina. Tämän tehtävän kyselyt täyttivät hyvin.

Tutkimuksemme tulokset perustuvat havaintoihimme ja niistä tehtyihin johtopäätöksiin. Käytimme havainnoinnissa eri menetelmiä, jotta tulokset olisivat mahdollisimman objektiivisia. Objektiivisuus on laadullisessa tutkimuksessa haastavaa, mutta pyrimme siihen parhaan kykymme mukaan.

Tutkimuksen eettisyyden pyrimme huomioimaan kaikessa toiminnassamme koko tutkimuksen ajan. Kerroimme aina ennen toiminnan alkua tekevämme opinnäytetyötä ja kirjaavamme havaintoja kyläläisten toiminnasta. Tämä on saattanut vaikuttaa kyläläisten käytökseen ja näin ollen tutkimuksen validiteettiin. Työpajoissa vallitsi havaintojemme mukaan hyvä ja luottamuksellinen tunnelma, joten emme usko tiedon tutkimuksen tekemisestä muokanneen kyläläisten käytöstä paljoakaan. Osallistujilta kerätyssä osallistujalistassa pyydettiin kuvauslupa tapahtumakohtaisesti.

Tätä opinnäytetyötä tehdessämme toteutimme mielestämme hyvää tieteellistä käytäntöä antamalla aikaisemmille tutkimuksille ja opinnäytetöille niille kooluvan arvon sekä viittaamalla niihin asianmukaisesti.

12.2 Pohdinta

Taidetta kylille! -hanke oli pitkä mutta antoisa prosessi. Toimintamallin suunnitteluun kuului paljon erilaisia osa-alueita, joiden organisointia ja hallintaa pääsimme harjoittelemaan.

Toiveemme hanketyökokemuksen kartuttamisesta toteutui yli odotusten. Saimme paljon vastuuta ja käytännössä toteutimme hankkeen toiminnallisen osion kokonaan. Opimme tämän projektin aikana valtavan paljon uutta muun muassa tiedottamisesta, toiminnan organisoimisesta asiakaslähtöisesti sekä erityisesti projektinhallinnasta ja siitä, kuinka suuri osa siitä on ulospäin näkymätöntä. Oivalsimme aiempaa syvemmin sekä sosiokulttuurisen innostamisen, että palvelumuotoilun teorioihin tutustuttaessa ja niitä käytäntöön soveltaessamme, että avain onnistuneen toiminnan suunnitteluun ja järjestämiseen on juuri asiakkaan tarpeiden syvässä ymmärtämisessä. Kaiken kaikkiaan tätä opinnäytetyötä tehdessämme onnistuimme yhdistämään teoriataustan tekemiseemme aiempaa syvämmällä ja tulimme uudella tavalla tietoiseksi toimintamme lähtökohdista. Tässä auttoivat reflektiiviset keskustelut ja oman sekä toistemme toiminnan ja ajattelutapojen kyseenalaistaminen.

Ohjaustoiminnan koulutusohjelmassa meidät on opetettu ajattelemaan, että prosessi on usein tärkeämpi, kuin itse lopputulos. Matkan varrella havaitsimme toisinaan olevamme turhan tiukasti kiinni käyttämässämme menetelmissä, lopputuloksessa ja asemassamme ryhmän ohjaajina. Kun löyhensimme otetta ja pysähdyimme todella kuuntelemaan ihmisiä ja olemaan läsnä saavutimme syvämmän kohtaamisen ihmisten kanssa ja sitä kautta asiakasymmärryksen.

Ammatillinen identiteettimme kasvoi projektin aikana huomasti. Kävimme keskenämme reflektiivisiä keskusteluja koko toiminnan ajan ja yhdessä oivaltuen opimme enemmän, kuin olisimme opinnäytetyötä yksin tehdessämme voineet oppia. Kehitimme toimintatapojamme jokaisen taidetyöpajan jälkeen ja mielestämme ohjaajuutemme kehittyi näin koko ajan paremmaksi ja ihmisläheisemmäksi. Kävimme muun muassa keskustelua palautteen antamisen haastavuudesta ja oivalsimme, että vilpitön palaute on aina paras ja kannustus yrittämisen uskaltamiseen on merkittävää. Palautetta ei anneta niinkään teknisestä tuotoksesta vaan asioista ja ratkaisuista, joita henkilö on tehnyt prosessin aikana, oli kyse sitten tapahtuman järjestämisestä tai yksittäisestä taideteoksesta.

Oli kiinnostavaa havaita samankaltaisuuksia palvelumuotoilun ja sosiokulttuurisen innostamisen teorioissa, suurimpana yhdistävänä tekijänä ihmisen keskiöön laittaminen. Teoriataustat täydensivät toisiaan hyvin, sosiokulttuurinen innostaminen tuki ajatusta siitä, että mikä tahansa on mahdollista ja kaiken toiminnan lähtökohtana on menetelmää tärkeämpänä ihmisten välinen vuorovaikutus. Palvelumuotoiluprosessin avulla melko laajaksi levinnyt projekti pysyi hyppysissämme ja palautti meidät maan pinnalle pohtimaan resursseja ja sitä mikä on todella mahdollista niiden puitteissa, jotta suunnittelemamme palvelu olisi toimiva. Palvelumuotoilun menetelmät mahdollistivat järjestelmällisen tiedonkeruun ja analyysin, mutta ilman sosiokulttuurista innostamista emme olisi yltäneet yhtä syvään asiakasymmärrykseen eikä toimintamalli välttämättä sisältäisi ohjeita vuorovaikutuksen tukemiseen.

Viimeisessä yhteissuunnittelutyöpajassa pohdittiin myös mahdollisuutta ohjaajavaihtoon kylien välillä ja sellaisen organisoiminen voisi mielestämme tukea kylissä aktiivisesti toimivien jaksamista kylätoiminnassa ja edistää asukasvetoisen toiminnan järjestämistä. Tällä hetkellä tietyt samat henkilöt ovat usein vastuussa toiminnan järjestämisestä kotikylässään ja heille voisi olla palkitsevaa päästä välillä itse osallistumaan jonkun toisen vetämään toimintaan.

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän mukaan maaseudun elävöittämiseksi voisi kehittää kirjastoautomallin mukaisesti liikkuvia kulttuuripalveluja (Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä, 44 - 45). Tämän opinnäytetyön yhteydessä toteutettu toiminta on simuloinut tällaista liikkuvaa kulttuuripalvelua, sillä olemme kulkeneet kylille autolla ja vieneet mukamme sen materiaalin, jota taidetyöpajassa tai tapahtumassa on tarvittu. Kokemuksemme mukaan viemällä kulttuuripalveluja kyläläisten luo olemme edistäneet yhteisöllisyyttä ja osallisuutta, taiteen saavutettavuutta sekä elähdyttävien taidekokemusten mahdollistamista yksilö- ja yhteisötasolla. Jonkinlainen kylien yksilölliset tarpeet huomioiva kulttuuribussi-toiminta olisikin mielestämme kehittämisen arvoinen idea syrjäseutujen elävöittämisen edistämiseksi.

LÄHTEET

Elinkeinoelämän keskusliitto. 2016. Tuotanto ja investoinnit. Viitattu 03.03.2016.

<http://ek.fi/mita-teemme/talous/perustietoja-suomen-taloudesta/3998-2/>

Fulton Suri, J. 2008. Informing Our Intuition. Design Research for Radical Innovation. Rotman Magazine. Winter 2008. Viitattu 9.3.2016.
https://www.ideo.com/images/uploads/news/pdfs/Informing_Our_Intuition.pdf

Haapalainen, R. 2010. Taidekasvatuksen Helsinki. Erityisjulkaisu. 'Onnistuminen' oletusarvona vai vapaa kasvatus nykyaikaiseen? http://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/11_01_05_erytyisjulkaisu_Koskinen.pdf 85 – 89

Heikkinen, H. 2012. Kontekstikartoitus. Innokylä. Viitattu 9.3.2016.
<https://www.innokyla.fi/web/malli110665>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. 10. painos. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15. - 16. painos. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Hyypä, M. 2013. Kulttuuri pidentää ikää. Helsinki: Duodecim.

Hämeen Kylät ry. 2016. Yhdistys. Viitattu 15.3.2016.
<http://www.hameenkylat.net/yhdistys>

Hämeenlinnan kaupunki. 2014. Hämeenlinnan Taidemuseo. Historia. Viitattu 5.3.2016.

<http://www.hameenlinna.fi/Palvelut/Kulttuuri/Taidemuseo/Info/Historia/>

Hämeenlinnan kaupunki. 2015. Hämeenlinnan Taidemuseo. Lainattavat taide- ja virikekokonaisuudet. Viitattu 5.3.2016.
<http://www.hameenlinna.fi/Palvelut/Kulttuuri/Taidemuseo/Julkinen/Lainattavat-taide--ja-virikekokonaisuudet/>

Häme-wiki. 2016. Nummenkylä. Viitattu 27.3.2016
<http://www.hamewiki.fi/wiki/Nummenkyl%C3%A4>

Hämäläinen, J. 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kuopion Yliopisto.

Hämäläinen, J., Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. Porvoo: WSOY.

Innokylä n.d. Empatiakartta. Innokyla.fi. Viitattu 13.4.2016.
<https://www.innokyla.fi/web/malli1237774>

Janakkalan kunta. 2016a. Asuminen ja ympäristö. Viitattu 22.1.2016.
http://www.janakkala.fi/asuminen_ja_ymparisto/tonttitarjonta/rivitalotontit/leppakoski

Janakkalan kunta. 2016b. Kuntaesittely. Kylät ja taajamat. Leppäkoski. Viitattu 22.1.2016.
http://www.janakkala.fi/janakkalan_kunta/kuntaesittely/kylat_ja_taajamat/leppakoski

Janakkalan kunta. 2016c. Kuntaesittely. Kylät ja taajamat. Heinäjoki. Viitattu 22.1.2016
http://www.janakkala.fi/janakkalan_kunta/kuntaesittely/kylat_ja_taajamat/heinjoki

Janakkalan kunta. 2016d. Kuntaesittely. Kylät ja taajamat. Mallinkainen. Viitattu 22.1.2016.
http://www.janakkala.fi/janakkalan_kunta/kuntaesittely/kylat_ja_taajamat/mallinkainen

Jumppanen, A. & Suutari, T. Hyvinvointia kulttuurista -esimerkkejä kulttuuri-toimijoiden sekä sosiaali- ja terveysektorin yhteistyöstä etelä-pohjanmaalla. 2013, 7. Helsingin yliopisto, Ruolia-instituutti. Viitattu 23.4.2016.
<http://www.helsinki.fi/ruralia/julkaisut/pdf/Raportteja100.pdf>

Jyväskylän yliopisto. 2015a. Fenomenologinen analyysi. Viitattu 22.3.2016.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/fenomenologinen-analyysi>

Jyväskylän yliopisto. 2015b. Hermeneuttinen analyysi. Viitattu 22.3.2016.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/hermeneuttinen-analyysi>

Jäppinen, T. & Nieminen, V. 2015. Empatiakartta. Innokylä. Viitattu 15.3.2016. <https://www.innokyla.fi/web/malli1237774>

Karppinen, S., Ruokonen, I. & Uusikylä, K. 2008. Nuoret ja taide - ilolla ja innolla, uhmalla ja uholla - Kirjoituksia murrosikäisten taito- ja taidekasvatuksesta. Anjalankoski: Finn Lectura, 101-105.

Kinnunen, P., Penttilä, L. Rantala, J., Salonen, K. & Tervo, T. 2003. Innostuskirja. Nyt. Sosiokulttuurisen toiminnan polunpäitä. Oulu: Opintokeskus Kansalaisfoorumi.

Kivistö, A. 25.10.2015. Taidetta kyliin. Vastaanottaja Hanna Mattsson. [Sähköpostiviesti]. Viitattu 22.1.2016.

Koivisto, M. 2011. Palvelumuotoilun peruskäsitteet. Teoksessa Miettinen, S. (toim.) Palvelumuotoilu - uusia menetelmiä käyttäjätiedon hankintaan ja hyödyntämiseen. 2. painos. Helsinki: Teknologiainfo Teknova Oy, 34 – 49.

Koskelo, M. 2016. Palvelumuotoilu - miksi? Tuotteistaminen ja palvelumuotoilu -seminaari. Turku 12.2.2016. Hyvinvoinnin välitystoimisto. Livestream-YouTube-luento. Viitattu 03.03.2016.
https://www.youtube.com/watch?v=_AASXAh-Ark

Kurki, L. Sosiokulttuurinen innostaminen. 2000. Tampere: Vastapaino.

Leppänen, E. 2016. Kyläasiamies. Hämeen Kylät ry. Haastattelu 10.3.2016. Haastattelija Auni Tuovinen.

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä. Luovien vastakohtaisuuksien maaseutu. Maaseudun kulttuuriohjelma 2010 - 2014. Viitattu 3.3.2016.
http://www.maaseutupolitiikka.fi/files/1399/Luovien_vastakohtaisuuksien_maaseutu_Maaseudun_kulttuuriohjelma_2010-2014.pdf

Mattelmäki, T & Vaajakallio, K. 2011. Yhteisuunnittelu ja palveluiden ideointi. Teoksessa Miettinen, S. (toim.) Palvelumuotoilu - uusia menetelmiä käyttäjätiedon hankintaan ja hyödyntämiseen. 2. painos. Helsinki: Teknologiainfo Teknova Oy, 77 - 90.

Miettinen, S. 2011. Palvelumuotoilu - yhteisuunnittelua, empatiaa ja osallistumista. Teoksessa Miettinen, S. (toim.) Palvelumuotoilu - uusia menetelmiä käyttäjätiedon hankintaan ja hyödyntämiseen. 2. painos. Helsinki: Teknologiainfo Teknova Oy, 21 – 32.

Miettinen, S., Raulo, M. & Ruuska, J. 2011. Johdanto. Teoksessa Miettinen, S. (toim.) Palvelumuotoilu - uusia menetelmiä käyttäjätiedon hankintaan ja hyödyntämiseen. 2. painos. Helsinki: Teknologiainfo Teknova Oy, 12 – 16.

Mönttinen, P. 2011. Kulttuurinen osallisuus nuorisotyössä. Opinnäytetyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Kulttuurituotannon koulutusohjelma. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/30818/Pekka_Monttinen%20.pdf?sequence=1 Viitattu 12.3.2016.

Ruuskanen, P. 2016. Jyväskylän Yliopisto. Sanasto. Sosiaalinen pääoma. Viitattu 26.1.2016. <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/sosiaalinen-paaoma>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2015. Taidelähtöiset menetelmät. Viitattu 6.3.2016

https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/menetelmat/taidelahtoiset_menetelmat

Tuulaniemi, J. 2011. Palvelumuotoilu. Talentum Media Oy.

Valtioneuvosto. 2016. Kärkihanke 4. Hallitusohjelman toteutus. Viitattu 3.3.2016. <http://valtioneuvosto.fi/hallitusohjelman-toteutus/osaaminen/karkihanke4>

Verkkoveräjä. 2013. Peda.net. Veräjä. Leppävirta. Psykologia. Viitattu 18.12.2015

<http://www.peda.net/veraja/leppavirta/lukio/ps/ps1/3/13>

Virtuaali ammattikorkeakoulu. 2016. Observointiin perustuvan tutkimuksen suorittaminen. Viitattu 22.3.2016.

<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749/1193464131489/1194289409557/1194290592851.html>

Von Branderburg, C. 2008. Kulttuurin ja hyvinvoinnin välisistä yhteyksistä. Näköaloja taiteen soveltavaan käyttöön. Opetusministeriön julkaisuja. 2008:12. Viitattu 23.1.2016.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/opm12.pdf?lang=fi>

HANKESUUNNITELMA

HANKKEEN NIMI:

Taidetta kylille! - Taidesisältöisen verkostomaisen toimintamallin kehittäminen Kanta-Hämeen alueen maaseutukunnissa

HANKKEEN LÄHTÖKOHDAT

Tutkimusten perusteella tiedetään, että suuri osa, lähes puolet suomalaista pitää kulttuuritarjontaa tärkeänä itselleen ja omalle hyvinvoinnilleen (esim. Suomalaisten näkemykset kulttuurista 2013). Samaisen tutkimuksen mukaan selvä enemmistö vastaajista (68 %) oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että taidetta on tuettava verorahoista, jotta siitä nauttiminen olisi mahdollista kaikille, myös vähävaraisille ja kaupunkikeskusten ulkopuolella asuville. Kulttuuri- ja taidepalveluiden sekä –toiminnan saavutettavuus on tärkeää, sillä tiedetään, että kulttuurin ja taiteen keinoin voidaan edistää terveyttä ja hyvinvointia sekä vahvistaa yksilöiden osallisuutta ja yhteisöjen sosiaalista hyvinvointia (Hyyppä & Liikanen 2005; Hyyppä 2014).

Hämeen ammattikorkeakoulun ohjaustoiminnan koulutusohjelma on vuodesta 1999 lähtien yhdessä alueen työelämäkumppaneiden kanssa toteuttanut asiakaslähtöistä ja laadukasta taiteeseen ja kulttuuriin osallistavaa toimintaa eri-ikäisille ihmisille. Toiminta on vaikuttanut Hämeenlinnan seudun eri alueilla kulttuuri- ja taidepalveluiden laajuuteen ja sisältöön myönteisillä tavoilla. Tällä hankkeella halutaan varmistaa, että jo olemassa olevan yhteistyön ja osaamisen pohjalta muodostuneet toimintakulttuurit ja –käytänteet vahvistuvat ja kehittyvät edelleen. Erityisen tärkeää on varmistaa ja edistää kulttuuri- ja taidepalveluiden saavutettavuutta Kanta-Hämeen maaseudulle ja keskusta-alueiden reunamilla.

HANKKEEN TAVOITTEET JA TOIMENPITEET

Tämän hankkeen ja siinä kehitettävän toiminnan ja toimintamallin perustana on ajatus, tieto, taidekokemuksen olennaisesta merkityksestä osallisuuden, voimaantumisen ja yhteisöllisyyden luojana ja ylläpitäjänä.

Hankkeen päätavoitteena on tuottaa uudenlainen verkostomainen toimintamalli siihen, miten kulttuuri- ja taidetoimintaa sekä jo olemassa olevia taidepalveluita ja -teoksia voidaan hyödyntää etenkin Kanta-Hämeen maaseutukunnissa. Tavoitteena on, että toimintamalli sisältää toimintaa ja toimintamuotoja, jotka edistävät eri-ikäisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien yksilöiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä myös kylien ja yhteisöjen toimintaa ja hyvinvointia. Tavoitteena on, että hankkeessa luotua toimintamallia voidaan maaseutuyhteisöjen ohella soveltaa myös esimerkiksi kaupungin lähiökeskusten toiminnassa.

Hankkeen osatavoitteena on myös tuottaa selvitys kulttuuri- ja taidetoiminnan yrittäjämäisestä toteuttamisesta esimerkiksi taitobussi-tyyppisen toiminnan keinoin Kanta-Hämeen maaseutualueilla. Tämä sisältää sekä jo olemassa olevan vastaavanlaisen toiminnan benchmarkkauksen että toiminnan pilotoinnin Kanta-Hämeessä. Tähän tavoitteeseen sisältyy myös tiedon tuottaminen siitä, onko tällaisella toiminnalla mahdollista edistää kulttuuri- ja taidetoiminnan ohjaamista osaavien toimijoiden työllistymistä alueella.

Hankkeen toiminnallisena tavoitteena on toteuttaa kulttuuri- ja taidesisältöisiä ja toimijoiden osallisuutta vahvistavia työpajoja (6 kpl). Lähtökohtana on, että työpajat ovat kaikille tietyn alueen asukkaille suunnattuja. Tarveanalyysin perusteella voidaan myös valita

Elokylä toimintamallin luominen Taidetta kylille! –hankkeessa sosiokulttuurisen innostamisen ja palvelumuotoilun menetelmiä hyödyntäen

asiakasryhmiä ja/tai asuinalueita, joilla kulttuuri- ja taidepalveluiden saavutettavuus on heikointa.

Työpajoissa keskitytään visuaalisen taiteen ja käsityön menetelmiin sekä näiden yhdistelmiin. Käsityömenetelmät muodostavat menetelmäryhmän, jotka mahdollistavat taide- ja kulttuurikokemuksia tarinoiden sekä yksilölle ja yhteisöille tärkeiden teemojen ja materiaalien työstämisen avulla. Käsityö auttaa jäsentämään elämää, asettamaan tavoitteita ja arvioimaan saavutettua. Käsityö lisää subjektiivista hyvinvointia, se antaa voimavaroja myös huolehtijan ja hoivaajan roolissa oleville. Käsityön kehollisuus koetaan usein terapeuttisena: materiaalin, tekniikan ja oman kehon välinen vuorovaikutus vaatii keskittymistä ja läsnäoloa tässä hetkessä. Konkreettiset käsityön tulokset synnyttävät myös onnistumisen iloa ja lisäävät itseluottamusta. (Pöllänen 2013.) Visuaalinen taide eri muodoissaan on vahvasti osa nyky-yhteiskuntaa ja sen hyödyt hyvinvoinnin edistämisessä esimerkiksi hoito- ja hoivalaitoksissa tiedetään (Liikanen 2002).

Työpajoissa tullaan hyödyntämään jo olemassa olevia ja lainattavia Hämeenlinnan taidemuseon taideteoksia, joiden avulla voidaan mahdollistaa taidekokemuksia ja joita voidaan käyttää sekä yksilön että yhteisön elämäntarinan kerronnassa. Hämeenlinnan taidemuseon lainattavissa taideteoksissa on elementtejä, joiden yhdistäminen käsityömenetelmiin ja uusien tuotosten tuottamiseen onnistuu helposti. Yhtenä esimerkkinä käsityömenetelmän ja visuaalisen taiteen yhdistämisestä voi mainita kankaalle kirjoitetun taidekokemuksen.

HANKKEEN TOTEUTTAJAT

Hankkeen päätoteuttaja on Hämeen ammattikorkeakoulun Hyvinvointiosaamisen yksikkö ja ohjaustoiminnan koulutusohjelma. Yhteistyökumppaneita ovat Hämeenlinnan taidemuseo ja Hämeen kylät ry verkostoineen.

Hämeen ammattikorkeakoulun Hyvinvointiosaamisen yksikkö vastaa hankkeen koordinoinnista ja ohjauksesta, tiedon keruusta ja analysoinnista sekä tulosten julkistamisesta ja jalkauttamisesta.

Hämeenlinnan taidemuseon osuutena hankkeessa on tarjota hankkeen käyttöön lainattavia ja vuokrattavia taideteoksia. Vuoden 2015 alussa on tehty päätös, että lainattavat taideteokset ovat maksuttomia. Budjettiin on kuitenkin syytä varata jokin summa taideteosten jälkihuoltoon käytön jälkeen. Hämeenlinnan taidemuseon toiveena ja tavoitteena on, että lainattavien taideteosten käyttöä saataisiin tehostettua. Hanke edistääkin juuri tätä ja tuottaa tietoa siitä, miten toimintaa voidaan kehittää eteenpäin.

Hämeen kylät ry puolestaan on hankkeessa yhteistyökumppani, jonka kanssa yhteistyössä suunnitellaan työpajoja sekä valitaan kohdekylät ja –paikat. Hämeen kylät tarjoavat hankkeelle myös verkoston tiedon välitykseen ja toimintamallin jalkauttamiseen. Tämän hankkeen avulla Hämeen kylät ry saa käyttöönsä toimintamallin, joka vahvistaa kulttuuri- ja taidepalveluiden saavutettavuutta maaseutumaisissa elinympäristöissä.

HANKKEEN TULOKSET

Taidetta kylille! – hankkeen tulokset ovat seuraavat:

- verkostomaisen toimintamallin asukkaita osallistavasta ja innostavasta kulttuuri- ja taidetoiminnasta Kanta-Hämeen maaseutukunnissa
- liiketoiminnan esisuunnitelman taitobussi-tyyppisen toiminnan mahdollisuuksista sekä taidon ja taiteen ohjaajien työllistymismahdollisuuksista
- tietoa ja kehittämisehdotuksia Hämeenlinnan taidemuseon valmiiden taideteosten hyödynnettävyydestä myös Hämeenlinnan keskusta-alueen ulkopuolella

Elokylä toimintamallin luominen Taidetta kylille! –hankkeessa sosiokulttuurisen innostamisen ja palvelumuotoilun menetelmiä hyödyntäen

- malleja maaseutukylissä toteuttaville visuaalista taidetta ja käsityötä yhdistäville työpajoille

Lähteet:

Hyyppä, M.T. 2014. Kulttuuri pidentää ikää. Helsinki: Duodecim.

Hyyppä, M.T. & Liikanen, H-L. 2005. Kulttuuri ja terveys. Helsinki: Edita.

Liikanen, H-L. 2002. Taide kohtaa elämän. Arts in Hospital-hanke ja kulttuuritoiminta itä-suomalaisten hoitoyksiköiden arjessa ja juhlassa. Helsinki: Helsingin yliopisto, Yhteiskuntapolitiikan laitos, sosiaalityö. Väitöskirja.

Suomalaisten näkemykset kulttuurista 2013. Suomen kulttuurirahasto. Viitattu 12.1.2015

http://www.skr.fi/sites/default/files/Suomalaisten_n%C3%A4kemykset_kulttuurista_2013.pdf

Pöllänen, 2013.

KYLÄHAKU

Taidetta kylille!

Tulkaa tekemään kulttuuri- ja taidetoimintaa kanssamme! Taidepajoja kylille tarjolla!

Etsimme kyliä Kanta-Hämeen alueelta osallistumaan Taidetta kylille – hankkeeseen.

Olemme luomassa uutta toimintamallia, miten kulttuuri- ja taidetoimintaa sekä jo olemassa olevia taidepalveluita ja -teoksia voidaan hyödyntää Kanta-Hämeessä, etenkin maaseudulla. Toimintamalli sisältää toimintaa esimerkiksi kulttuuri- ja taidetyöpajoja ja toimintamuotoja, jotka edistävät eri-ikäisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien osallisuutta sekä kylän yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia.

Taidetta kylille! –hankkeen toteuttaa Hämeen ammattikorkeakoulun (HAMK) Hyvinvointiosaamisen yksikkö ja ohjaustoiminnan koulutusohjelma. Mukana toteutuksessa on Hämeen Kylät ry sekä Hämeenlinnan taidemuseo, joka voi lainata tai vuokrata taideteoksia kylille. Hanke kestää vuoden ja sitä rahoittaa Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Ohjaustoiminnan opiskelija/opiskelijat tulevat opettajan kanssa suunnittelemaan ja toteuttamaan mukaan valittavilla kylillä Taidepajan ja/tai muuta toimintaa. Suunnittelu tehdään yhdessä kyläläisten kanssa. Toiminta järjestetään kylän kanssa sovittuna ajankohtana syksyn 2015 ja talven-kevään aikana 2016.

Hankkeeseen osallistuminen on kylälle ilmaista. Taidepajojen materiaalit ja mahdolliset tilavuokrat maksetaan hankkeesta.

Mukaan otetaan **kolme** erilaista kylää. Laittakaahan vapaamuotoisia hakemuksia tulemaan **syyskuun loppuun** mennessä. Mainitsettehan hakemuksessa myös, kuka toimii kylän yhteyshenkilönä.

Lisätietoja ja hakemukset.

Projektipäällikkö Raija Paju HAMK/Ohjaustoiminnan koulutusohjelma
raija.paju@hamk.fi; p. 050 - 5745293

LOPPUKYSELYLOMAKE

**PALAUTEKYSELY TAIDETTA KYLILLE! -HANKKEEN TOIMINTAAN
OSALLISTUNEILLE KYLÄLÄISILLE**

Kotikylä:
Ikä:
Sukupuoli:

Ympyröi jokaisen kysymyksen oikealta puolelta numero, joka vastaa parhaiten mielipidettäsi asiasta.
Käytä taulukon ylärivillä olevaa asteikkoa.

Kysymys					
	Ei lainkaan	Ei kovin paljon	En osaa sanoa	Melko paljon	Erittäin paljon
Viihdyitkö työpajoissa?	1	2	3	4	5
Oliko taidekokoelmiin tutustuminen sinulle mielekästä?	1	2	3	4	5
Keskustelitko työpajojen aikana muiden kyläläisten kanssa?	1	2	3	4	5
Keskustelitko työpajojen aikana sinulle entuudestaan tuntemattomien kyläläisten kanssa?	1	2	3	4	5
Tuntuiko ryhmätyöskentely muiden kyläläisten kanssa sinusta sujuvalta?	1	2	3	4	5
Olivatko työpajat mielestäsi toimiva tapa tuoda kyläläisiä yhteen?	1	2	3	4	5
Osallistuisitko vastaavaan toimintaan uudestaan kotikylässäsi?	1	2	3	4	5
Vastaa vain, jos olit paikalla info- ja suunnittelutilaisuudessa: Oliko suunnittelutilaisuus mielestäsi tärkeä toiminnan kannalta?	1	2	3	4	5
Toimivatko ohjaajat työpajoissa siten, että sinun oli helppo osallistua toimintaan?	1	2	3	4	5

Kuvaile omin sanoin kokemustasi Taidetta kylille! -hankkeen toiminnassa:

HAVAINNOINTILOMAKE

Havainnointilomake tukkimiehenpäiväkirja

Keskustelut:

- Kylään liittyvät asiat
- Tulevan toiminnan suunnittelu tai siitä puhuminen

Ryhmätyöskentely:

- Lähtee käyntiin vaivattomasti
- Lähtee käyntiin tahmeasti (tarvitsevat ohjaajan tukea)
- Kaikki ryhmäläiset osallistuvat melko tasaisesti
- Osa ryhmäläisistä ei osallistu ollenkaan

LAUKKUOHJEET

Tämä laukku kertoo erään henkilön tarinan.
Toimikaa ryhmänä ohjeiden mukaisesti.

1. Esittäytykää toisillenne
2. Lukekaa ääneen henkilön tarina
3. Tutustukaa laukun esineisiin yhdessä ja valitkaa joukostanne kirjuri
4. Keskustelkaa, kirjuri tekee muistiinpanoja (osallistuu silti keskusteluun)
 - a) Mitä esineitä löydätte? Ovatko ne kaikki tuttuja?
 - b) Mitä tarinan asioita löydätte laukun esineistöstä?
 - c) Kertovatko esineet henkilöstä jotain, mitä teksti ei hänestä kertonut?
 - d) Minkälaisen kuvan saatte laukun henkilöstä?
 - e) Herättääkö laukun sisältö muistoja? Minkälaisia?
 - f) Muistuttaako laukun henkilö sinua jostain tuntemastasi henkilöstä?
Miksi?

Tämä kokoelma koostuu veistoksista.
Toimikaa ryhmänä ohjeiden mukaisesti.

1. Esittäytykää toisillenne
2. Tutustukaa yhdessä kokoelman oppaaseen
3. Tutustukaa veistoksiin yhdessä
4. Keskustelkaa, kirjuri tekee muistiinpanoja (osallistuu silti keskusteluun)
 - a) Millainen ensivaikutelma veistoksista syntyy? Miksi?
 - b) Millä tavalla veistokset ovat keskenään samanlaisia? Entä erilaisia?
 - c) Tutkikaa kutakin veistosta erikseen. Minkälaisen tarinan ne kertovat? Miksi kädet on aseteltu juuri näin?
 - d) Millainen tunnelma kokoelmasta välittyy?
 - e) Keiden kädet veistoksissa esiintyvät? Miksi taiteilija on valinnut juuri kyseiset kädet?
 - f) Mitä tunteita veistokset herättävät?
 - g) Herättävätkö veistokset muistoja? Millaisia?
 - h) Valitkaa kukin suosikkiveistoksenne. Kertokaa ryhmälle, miksi valitsitte juuri kyseisen veistoksen.

Tämä kokoelma koostuu valokuvista.

Toimikaa ryhmänä ohjeiden mukaisesti.

1. Esittäytykää toisillenne
2. Tutustukaa valokuviin yhdessä ja valitkaa joukostanne kirjuri
3. Keskustelkaa, kirjuri tekee muistiinpanoja
(osallistuu silti keskusteluun)
 - A. Millä tavalla kuvat ovat keskenään samanlaisia? Entä erilaisia?
 - B. Näkyykö kuvissa tutun oloisia paikkoja?
 - C. Minkälaisia tunnelmia kuvissa on?
 - D. Tuleeko kuvista muistoja mieleen? Millaisia?
 - E. Miksi luulette kuvaajan halunneen kuvata juuri nämä paikat?
 - F. Valitkaa kukin yksi suosikkikuva ja kertokaa miksi valitsitte juuri sen.

TIEDOTUSSUUNNITELMA

SISÄLLYS

1	VIESTINNÄN TAVOITTEET JA PÄÄVIESTIT	1
2	VIESTINNÄN KOHDERYHMÄT	1
2.1	Sisäinen viestintä	1
2.2	Ulkoinen viestintä.....	1
3	VIESTINNÄN VÄLINEET JA VÄYLÄT.....	2
3.1	Sisäinen viestintä hankkeessa osallisena olevien kesken	2
3.2	Viestintä kylissä.....	2
3.2.1	Heinäjoki ja Mallinkainen	3
3.2.2	Leppäkoski.....	3
3.2.3	Nummenkylä.....	3
3.2.4	Muiden kylien aktiivit.....	3
3.3	Viestintä medioille.....	3
4	VISUAALINEN ILME.....	4
5	LÄHTEET	5

1 VIESTINNÄN TAVOITTEET JA PÄÄVIESTIT

Taidetta kylille!- hankkeen viestinnän tavoitteet tukevat ja edistävät Taidetta kylille!- hankkeen kokonaistavoitteita. Hankkeen päätavoitteena on tuottaa uudenlainen verkostomainen toimintamalli siihen, miten kulttuuri- ja taidetoimintaa sekä jo olemassa olevia taidepalveluita ja -teoksia voidaan hyödyntää etenkin Kanta-Hämeen maaseutukunnissa. Tavoitteena on, että toimintamalli sisältää toimintaa ja toimintamuotoja, jotka edistävät eri-ikäisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien yksilöiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä myös kylien ja yhteisöjen toimintaa ja hyvinvointia. Tavoitteena on, että hankkeessa luotua toimintamallia voidaan maaseutuyhteisöjen ohella soveltaa myös esimerkiksi kaupungin lähiökeskusten toiminnassa. Erityisen tärkeää on varmistaa ja edistää kulttuuri- ja taidepalveluiden saavutettavuutta Kanta-Hämeen maaseudulle ja keskusta-alueiden reunamilla.

Hankkeen toiminnallisena tavoitteena on toteuttaa kulttuuri- ja taidesisällöisiä ja toimijoiden osallisuutta vahvistavia työpajoja (6 kpl). Hankkeeseen on hakemusten perusteella valikoitu neljä kylää, joissa työpajat järjestetään.

Hankkeen tulee tiedottaa toiminnastaan sekä toimijoiden kesken, että ulospäin. Hankkeen tulokset riippuvat muiden seikkojen ohella myös tiedottamisesta, sillä huonosti tai puutteellisesti hoidettu tiedottaminen voi olla toiminnalle kohtalokasta. (Virtuaali AMK 2016.) Se voi näkyä esimerkiksi osallistujakatona työpajoissa.

2 VIESTINNÄN KOHDERYHMÄT

2.1 Sisäinen viestintä

Viestinnän sisäisiä kohderyhmiä ovat hankkeen päätoteuttaja Hämeen ammattikorkeakoulun Hyvinvointiosaamisen yksikkö ja ohjaustoiminnan koulutusohjelma sekä yhteistyökumppanit Hämeenlinnan taidemuseo ja Hämeen kylät ry.

Hämeen ammattikorkeakoulun Hyvinvointiosaamisen yksikkö vastaa hankkeen koordinoinnista ja ohjauksesta, tiedon keruusta ja analysoinnista sekä tulosten julkistamisesta ja jalkauttamisesta.

2.2 Ulkoinen viestintä

Viestinnän ulkoisina ryhminä ovat hankkeeseen mukaan valittujen kylien asukkaat ja yhteyshenkilöt. Kylät ovat Leppäkoski, Nummenkylä sekä

Raportin nimi

Heinäjoki ja Mallinkainen, jotka osallistuvat hankkeeseen yhdessä. Viestintää kyliin ja yhteyshenkilöihin hoitavat hankkeen työpajaohjaajat Hanna Mattsson ja Auni Tuovinen.

Viestinnän ulkoisina kohderyhminä ovat varsinaisten kohderyhmien lisäksi myös muut tahot, joihin projektin toiminta kohdistuu. Näitä ovat kylät, joita ei ole valittu mukaan hankkeeseen ja joille kuitenkin halutaan tarjota mahdollisuus tulla tutustumaan hankkeen toimintaan mukaan valittujen kylien työpajoissa. Hanna Mattsson ja Auni Tuovinen tiedottavat työpajoista hankkeen facebook-sivulla. Toimintamallin valmistumisesta tiedotetaan koko maakunnan kylille, tästä vastaa Hämeen Kylät ry.

3 VIESTINNÄN VÄLINEET JA VÄYLÄT

3.1 Sisäinen viestintä hankkeessa osallisena olevien kesken

Hankkeelle on perustettu ohjausryhmä, johon kuuluvat hankkeen projektipäällikkö ja HAMK:n ohjaustoiminnan koulutusohjelman lehtori Raija Paju, HAMK:n ohjaustoiminnan koulutusohjelman yliopettaja Paula Rantamaa, sihteerinä toimiva HAMK:n palvelukoordinaattori Sari Rämö, Hämeenlinnan Taidemuseon amanuenssi Päivi Viherluoto, Hämeen kylät ry:n kyläasiamies Elina Leppänen sekä HAMK:n ohjaustoiminnan koulutusohjelman opiskelijat Hanna Mattsson ja Auni Tuovinen, jotka tekevät hankkeeseen opinnäytetyötään ja toteuttavat käytännön toteutuksen kylissä. Ohjausryhmä kokoontuu säännöllisesti ja tarvittaessa viestii keskenään myös sähköpostitse.

Yhteisön sisäinen tiedonkulku luo edellytykset ulkoiselle tiedottamiselle ja sen tehtävänä on tukea henkilöstöä ja edistää yhteistoimintaa. Sisäisen tiedottamisessa on eroja riippuen siitä, minkäkokoinen yhteisö on kyseessä. (Kulttuuritoimijan tiedotusopas 2010, 7). Hankkeen ohjausryhmän kokoisessa yhteisössä sähköpostitse ja palaverissa tapahtuma tiedotus on riittävää.

3.2 Viestintä kylissä

Mukana olevien kylien viestinnän suunnitelma perustuu ohjaustoiminnan opiskelijoiden Hanna Mattssonin ja Auni Tuovisen kylien yhteyshenkilöiltä saamiin tietoihin. Mattsson ja Tuovinen järjestivät yhteyshenkilöille yhteisen tapaamisen ennen toiminnan aloittamista. Viestinnässä on näin pyritty huomioimaan jokaisen kylän erityispiirteet. Lisäksi ennen varsinaisia taidetyöpajoja kylien asukkaille järjestetään infotilaisuutena toimiva yhteissuunnittelutyöpaja, jonka tarkoituksena on tiedottaa hankkeen toiminnasta, mainostaa työpajoja ja kerätä tietoa.

Raportin nimi

3.2.1 Heinäjoki ja Mallinkainen

Mallinkaisessa kyläseuran lähettämät sisäiset tekstiviestit kulkevat joka talouteen. Lisäksi kyläläiset lukevat Janakkalan Sanomien seura-palstaa, jolla ilmoittaminen on ilmaista kyläyhdistyksille.

Heinäjoki tiedottaa myös Janakkalan Sanomien sekä Kaupunkiutisten seurapalstalla sekä facebookissa.

Hanna Mattsson ja Auni Tuovinen tekevät ilmoitukset seurapalstoille ja facebookiin ja välittävät tiedotteet myös kylien yhteyshenkilöille ja julkaisevat niitä facebookissa.

3.2.2 Leppäkoski

Leppäkoskella tiedotetaan facebookin kautta ja Janakkalan Sanomien seurapalstalla. Yhteyshenkilöt myös jakavat valmiiksi laadittuja tiedotteita postilaatikoihin. Hanna Mattsson ja Auni Tuovinen laativat ilmoitukset ja lähettävät ne yhteyshenkilöille ja julkaisevat niitä facebookissa sekä lähettävät ilmoituksen Janakkalan Sanomiin.

3.2.3 Nummenkylä

Nummenkylän pääasiallinen tiedotuskanava on kyläyhdistyksen kuukausittain postilaatikoihin jakama kylätiedote, jossa voidaan julkaista valmiiksi laadittuja tiedotteita. Lisäksi tiedotetaan facebookissa. Hanna Mattsson ja Auni Tuovinen lähettävät kylän yhteyshenkilölle valmiit tiedotteet.

3.2.4 Muiden kylien aktiivit

Mukaan valittujen kylien lisäksi hankkeen toiminnasta tiedotetaan toimintamallin valmistuttua muiden kylien aktiiveille. Hämeen Kylät ry vastaa tästä.

3.3 Viestintä medioille

Mediatiedottamisen tavoitteena on saada hankkeelle julkisuutta tiedottamalla laajalle kohderyhmälle. Julkisuuden myötä voidaan saada työpajoihin enemmän osallistujia ja siten hankkeen vaikuttavuus kasvaa. Mediassa esillä olo myönteisissä yhteyksissä on usein parasta mainosta, sillä ihmiset mieltävät uutisen usein uskottavammaksi, kuin maksetun mainoksen. (Vuoruaali/AMK 2016.)

Tiedotettavan asian tulee olla ajankohtainen, mediatiedote tulisi lähettää viimeistään viikkoa ennen tapahtumapäivää. Tiedotteen lähettämisen lisäksi toimituksille voi tarjota valmiita juttua kuvineen. Auni Tuovinen ja Raija Paju vastaavat taidetyöpajoihin liittyvistä mediatiedotteista ja Raija

Raportin nimi

Paju ja Paula Rantamaa yleisesti hankkeeseen liittyvistä tiedotteista. Tiedotteet lähtevät medioille HAMK:n tiedotuskanavien kautta.

4 VISUAALINEN ILME

Hanna Mattsson ja Auni Tuovinen ovat laatineet hankkeen tiedotteille digitaalisen pohjan, jossa näkyy hankkeen sekä yhteistyökumppaneiden logot. Tätä pohjaa käytetään soveltaen kaikissa tiedotteissa. Hankkeen facebook-sivu myötäilee tiedotteiden visuaalista ilmettä ja Hanna Mattsson sekä Auni Tuovinen päivittävät sitä hankkeen toiminnan aikana.

5 LÄHTEET

Kulttuuritoiminnan tiedotusopas. 2010. Etelä-Pohjanmaan Liitto. Viitattu 7.1.2016. http://www.ep.liitto.fi/images/C_56_Kulttuuritoiminnan_tiedotusopas.pdf

Tiedottaminen. VirtuaaliAMK. Liina Hautala. Viitattu 7.1.2016. <http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojakset/030905/1106915276399/1162815588523/1162815700393/1162815743261.html>

VALOA PIMEYTEEN – MAINOS

Taidetta
Kylille!

VALOA PIMEYTEEN!
koko perheen maksuton
tapahtuma
VOIMAN TALOLLA
pe 29.1.2016
klo: 18.00 – 20.30.

Ohjelmassa : Satupaja lapsille ja Sarjakuvapaja koululaisille, vesiväri-
maalauspaja, hohtomaalaus- ja lyhtytyöpaja, Tuo mitä haluat antaa, ota
mitä tarvitset -pöytä, taidenäyttely, puffetti sekä käsitöiden myyrintäyt-
telystä lapasia, sukkia, käsinvalmistettuja taidekortteja, lehtiöitä ym.
Kaikki pajat ovat maksuttomia

Kylän asukas: Jos itselläsi on hyvä idea ja / tai
haluat osallistua järjestelyihin, ota yhteys:
Sini Piri puh. 019 470122 tai tekstiviestillä
0440160154.

**Tehdään yhdessä Leppäkoskelle
ikimuistoinen talven piristys!**

Voiman talolla tavataan!
Terveisin,

Hanna Mattsson ja Auni Tuovinen
Taidetta kylille!-hankkeesta
taidettakylille@gmail.com

Tykkää meistä facebookissa:
Taidetta Kylille

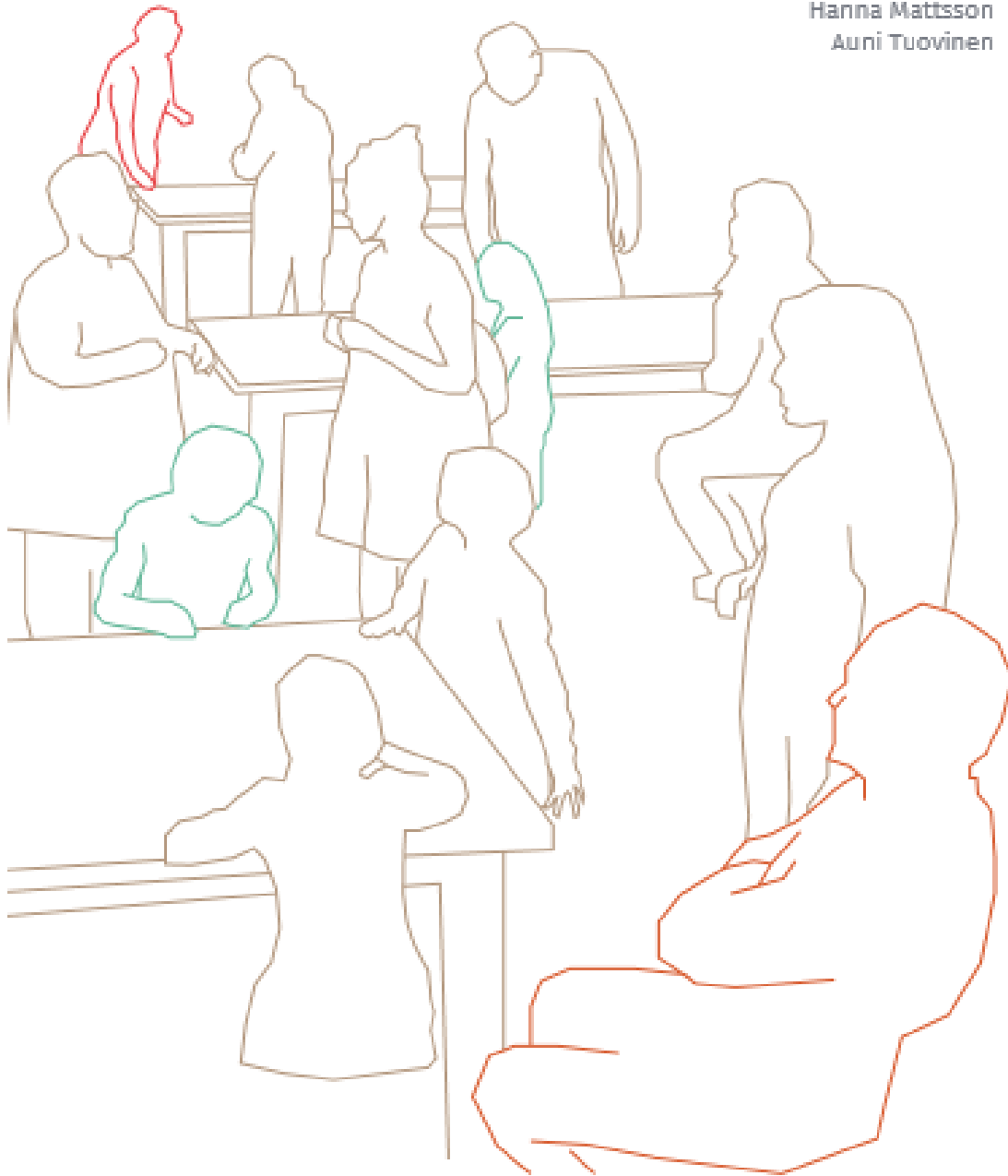

ELOKYLÄ-IDEAVIIHKO

Elokylä-ideaviihko

Eloa ja iloa kylille

Hanna Mattsson
Auni Tuovinen

ELOKYLÄ-IDEAVIHKKO, sinulle kyläläinen!

Elokylä-ideavihko on koottu Taidetta kylille! -hankkeen tuloksena keväällä 2016. Sen tarkoitus on auttaa ja tukea Kanta-Hämeen kylien asukkaita matalan kynnyksen taide- ja kulttuuritoiminnan järjestämisessä kotikylällä.

Hankkeen aikana järjestettiin taidetyöpajoja neljässä hämäläiskylässä; Heinäjoella, Mallinkaisilla, Leppäkoskella ja Nummenkylässä. Työpajojen tarkoituksena oli edistää yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemuksia kylissä yhdessä taiteillen ja kokemuksia jakaen. Ohjaustoiminnan artonomiopiskelijat Hanna Mattsson ja Auni Tuovinen koostivat tämän ideavihon toteutuneiden taidetyöpajojen pohjalta.

Ideavihkoon on koottu yksitoista erilaista helppoa luovaa ohjeineen. Tuokiota voit toteuttaa pienessä tai isossa ryhmässä. Tuokioiden ohjaajana voi toimia kuka tahansa, eikä aikaisempaa kokemusta ryhmän ohjaamisesta tarvita. Ideavihossa on myös vinkkejä tuokioiden ohjaajalle.

Tuokiot on suunniteltu siten, että niitä voi käyttää yksittäin, tai niistä voi muodostaa pidempiä toimintakokonaisuuksia harjoituksia yhdistellen. Tuokioita voi käyttää kyläyhdistysten tapaamisissa tai voi järjestää avoimia työpajoja osana kylän perinteisiä tapahtumia. Esimerkiksi valokuvan voimaa-, muovailu- ja skräppäysharjoitukset yhdistämällä voi alkaa koota kylälle omaa muistojen laukkua. Harjoitusten jatkokehittely ja uusien luovien tuokioiden keksiminen on erittäin suotavaa. Vihon lopussa on muistiinpanosivuja uusille ideoille. Väärää tapaa ideavihon käyttöön ei ole!

Eloisa kyläyhteisö luo iloa sekä turvallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Näiden tuokioiden avulla voit tukea vuorovaikutusta kyläläisten välillä ja siten edesauttaa yhteisöllisyyden ja aktiivisuuden lisääntymistä kotikylälläsi. Tuokioiden virittäjänä voit halutessasi käyttää Hämeenlinnan Taidemuseon lainattavia taide- ja virikekokonaisuuksia, joita hyödynnettiin Taidetta kylille! -hankkeen aikana taidetyöpajojen innostajana.

Elokylä tuo eloa ja iloa kylälle!

Hämeenlinnan Taidemuseon lainattavat taide- ja virikekokonaisuudet

Hämeenlinnan Taidemuseolta on mahdollista lainata taidekokoelmia kotikylään. Lainattavista kokoelmista löytyy monenlaista kiinnostavaa nähtävää öljyvärimaalauksista veistoksiin ja ne on suunnattu kaikenikäisille. Kaikkiin teoksiin saa koskea. Kuvataidekokemus antaa elämyksiä, tuo mieleen muistoja ja voi olla lähtökohtana keskusteluille tai luovalle tuokiolle. Ideavihon harjoituksissa on vinkkejä taidekokoelmien soveltavaan käyttöön, mutta teoksia voi toki lainata myös vain yhdessä ihailtavaksi.

Elokylä-ideavihon lopusta löydät apukysymyksiä keskustelun tueksi taidekokoelmiin tutustumista varten. Ohjeita kokoelmien soveltavaan käyttöön löytyy myös teosten pakkauksista. Kokoelmien lainaus on maksutonta Hämeenlinnan Taidemuseon toimialueella Kanta-Hämeessä, muualle Suomeen peritään lainamaksu.

Voit tutustua lainattaviin taide- ja virikekokonaisuuksiin Hämeenlinnan Taidemuseon nettisivuilla osoitteessa <http://www.hameenlinna.fi/taidemuseo>.

Lainattavien taide- ja virikekokonaisuuksien varaukset näyttelymestarilta puhelinnumerosta 03-621 4223 tai 040-750 0986

VALOKUVAN VOIMAA

Harjoituksen avulla lisätään yhteisöllisyyttä osallistujien välille, sekä tehdään näkyväksi itselle ja muille tärkeitä kotikylään liittyviä asioita.

Tarvikkeet:

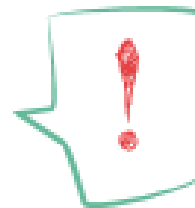
kylään liittyviä valokuvia

Tehtävän ohje:

- Jokaista osallistujaa pyydetään ottamaan mukaan valokuva, joka liittyy jollain tavoin kylään ja on itselle merkityksellinen.
- Osallistujat istuutuvat ringiin.
- Keskustelu valokuvista: jokainen esittelee vuorollaan kuvan ja kertoo mitä kuvassa on ja miksi valitsi kyseisen kuvan.
- Kaikki osallistujat saavat kommentoida kuvia ja mikäli ne nostavat muistoja tms. pintaan niistä keskustelua rohkaistaan.

Vinkkejä ohjaajalle

Ota mukaan kylään liittyviä varakuvia. Keskustelun aikana pidä huoli, että kaikki saavat rauhassa esitellä valokuvansa omalla vuorollaan. Valokuvan voimaa on hyvä lämmittelyharjoitus ennen muovailu-, skräppäys- tai kyläkirjoitus -tehtäviä. Harjoitusta voi myös käyttää sellaisenaan vaikka kyläyhdistyksen kokouksessa.

TUTUSTU TOVERIIN

Haastattelutehtävän avulla tutustutaan muihin kyläläisiin ja pohditaan oman kylän olemusta.

Tarvikkeet:

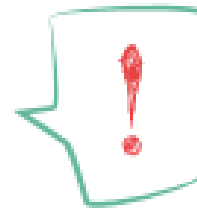
Kyniä ja paperia

Tehtävän ohje:

- Muodostakaa parit, joissa toinen on haastattelija ja toinen haastateltava.
- Parit haastattelevat toisiaan seuraavien kysymysten avulla. Haastattelija kirjoittaa vastaukset ylös.
- Parit vaihtavat rooleja siten, että molemmat saavat olla haastattelijoita ja haastateltavana.
 1. Nimi
 2. Ikä
 3. Miten olet päätenyt asumaan kylälle?
 4. Mikä kotikylässäsi on parasta / ikävintä?
 5. Mitä harrastat?
 6. Mitä teet päivisin?
 7. Mistä saat voimaa?
- Keksi vielä itse muutama kysymys, joihin haluat vastauksen.
- Tehtävän jälkeen parit esittelevät toisensa kaikille paikalla olijoille haastattelun tuottamien tietojen perusteella.

Vinkkejä ohjaajalle

Voit tulostaa haastattelukysymykset kaikille valmiiksi tai kirjoittaa ne näkyviin taululle. Harjoitus sopii lämmittelyksi ennen muotokuva-, skräppäys-, tai taidepelättiharjoitusta ja se on myös hyvä tutustumisharjoitus. Tehtävää voi soveltaa keksimällä sopivia kysymyksiä esim. kylän tulevaisuus-suunnittelua varten.

PULLA-UKKO

Harjoituksen avulla luodaan hahmo jota voi hyödyntää suunnittelun apuna muun muassa taidepelähti-, muutokuva-, tai muovailutehtävässä, tai sitä voi käyttää keskustelun virittäjänä.

Tarvikkeet:

värikäs kartonki, tusseja

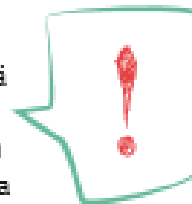
Tehtävän ohje:

- Ryhmästä valitaan yksi kirjuri, joka piirtää kartongille karkeasti ihmishahmon ääriviivat, eli "pulla-ukon".
- Ryhmä luo yhdessä pulla-ukolle persoonan apukysymysten avulla.
- Kirjuri kirjoittaa kartongille muiden ryhmäläisten ohjeiden avulla hahmoon liittyviä asioita.
- Apukysymyksiä hahmon luomiseen:
 1. Nimi
 2. Sukupuoli
 3. Ikä
 4. Harrastukset
 5. Luonne
 6. Perheenjäsenet
 7. Ruumiinrakenne

Kysymyksiä voi keksiä lisää sen mukaan, mitä hahmon luojaat haluavat hänestä kertoa.

Vinkkejä ohjaajalle

Hahmon lähtökohtana voi olla joku taidekokoelmassa esiintyvä henkilö, se voi kuvata kuvitteellista kyläläistä tai jotain kylän legendaarista henkilöä. Piirustuksen ei tarvitse olla tyylinäyte, vaan tikku-ukkokin käy. Tehtävää voi jatkaa tekemällä hahmolle parhaan kaverin tai sukulaisen. Kysymyksiä voi muokata ryhmän ja tehtävän tarkoituksen mukaan. Lapsiryhmä tarvitsee konkreettisia kysymyksiä, tarkka hahmon luominen useampia kysymyksiä jne.

KYLÄKIRJOITUS

Kirjoittamistehtävän lämmittäjänä voidaan käyttää valokuva-, tai haastattelutehtävää. Tarkoituksena on pohtia kotikylän ja yhteisön merkitystä itselle.

Tarvikkeet:

kirjoituslustoja, kyniä, paperia

Tehtävän ohje:

- Istuudutaan rinkiin.
- Jokaiselle jaetaan kirjoituslusta, paperi ja kynä.
- Lue aloituslauseita joiden ajatusta osallistujat jatkavat kirjoittamalla, kunnes luet heille seuraavan lauseen alun.
- Aikaa kirjoittamiseen on n. 1min / aloituslause

Aloituslauseet:

Asun kylässä, koska ...

Kylä on minulle ...

Haluaisin että kylässä ...

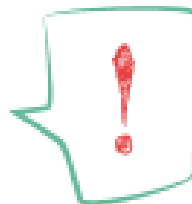
Muut kyläläiset ...

Toivon kylän ...

- Luetaan omat tekstit ääneen muille.

Vinkkejä ohjaajalle

Ennen tehtävänantoa on hyvä kertoa, että kirjoitettua tekstiä ei ole pakko lukea ääneen ryhmälle, mutta siihen voi kannustaa. Jos kirjoitustehtävän pohjana käytetään valokuvaa, aloituslauseet voi kytkeä siihen esim. valitsin kuvan koska..., kuvan tunnelma... tms

KYLÄN VOIMAVARAT

Yhteistä posteria tehdessä pohditaan kotikylän vahvuuksia. Tehtävässä voi hyödyntää monenlaisia materiaaleja.

Tarvikkeet:

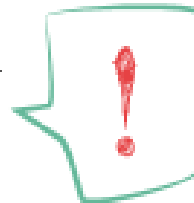
Iso yksivärinen kangas tai paperi työn pohjaksi, saksia, liimaa ja lyijykynä. Kuvien tekemiseen maaleja, tusseja, kangastilkkuja, lankoja, lehtiä leikattavaksi tai muita askartelutarvikkeita.

Tehtävän ohje:

- Lyijykynällä kirjoitetaan posterille isolla kylän nimi tai jokin yhteisesti sovittu kotikylää kuvaava sana.
- Pohditaan yhdessä keskustellen kotikylän parhaita puolia ja voimavaroja.
- Voimavarat esitetään posterissa kuvina, joista muodostetaan kylän nimi.
- Posteria voi tehdä piirtämällä, maalaamalla, kollaasina tai eri tekniikoita yhdistellen.

Vinkkejä ohjaajalle

Posterin tarvikkeineen ja ohjeineen voi jättää esille esim. kylätalolle, jolloin muut kyläläiset voivat jatkaa sitä.

MUOVAILU

Muovailemalla tehdään näkyväksi ajatusta tai tunnelmaa, joka syntyy esitehtävästä.

Tarvikkeet:

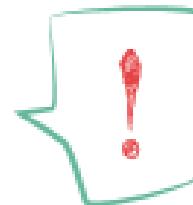
Das-massaa, muovailuvahaa, taikataikinaa tai askartelusavea.
Työstöön välineitä kuten veitsiä, tikkuja, haarukoita, taikinapyörä jne.

Tehtävän ohje:

- Esitehtävänä käytetään valokuvan voimaa- tai kyläkirjoitus -tehtävää.
- Esitehtävien pohjalta syntyneistä teksteistä tai keskusteluista inspiroituneena muovaillaan niistä mieleen tullut esine, asia, tunnelma tms.
- Valmiit työt esitellään ryhmälle.
- Töiden kuivuttua ne voidaan maalata.

Vinkkejä ohjaajalle

Tuotokset voivat olla realistisia, abstrakteja tai millaisia tahansa. Muovailun aiheet voivat löytyä myös vaikka taideteoksesta tai sadusta.

SKRÄPPÄYS

Skräppäys on valokuvien ja muistojen tallettamista leikekirjan sivuiksi paperiaskartelun keinoin. Ideana on tukea valokuvan tarinaa koristeluilla ja kirjoituksilla.

Tarvikkeet:

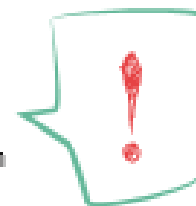
Paksua paperia tai kartonkia töiden pohjaksi, saksia, kyniä, liimaa tai kaksipuolista teippiä, valokuva tai lehdestä leikattu kuva. Lisäksi koristeluun erilaisia papereita, kankaita, pitsejä, nauhoja, paljetteja, kuviosaksia, leimasimia, lehtiä leikattavaksi tai mitä tahansa askartelutarvikkeita.

Tehtävän ohje:

- Kukin osallistujaideoi oman leikekirjan sivun valitsemansa valokuvan ympärille.
- Sivun sisältää valokuvan, otsikon, tekstiä sekä koristeita vapaasti aseteltuna.
- Sivujen valmistuttua ne esitellään ryhmälle.

Vinkkejä ohjaajalle

Skräppätyn työn teema voi löytyä valokuvan voimaa- tai kyläkirjoitusharjoituksesta, taideteoksesta, tai se voi kuvata vaikka kylän perinteistä tapahtumaa. Sivuihin voi koota kylälle oman leikekirjan, jota voi täydentää vuosien saatossa.

Elokylä toimintamallin luominen Taidetta kylille! –hankkeessa sosiokulttuurisen innostamisen ja palvelumuotoilun menetelmiä hyödyntäen

TAIDPELÄTTI

Valmistetaan yhdessä taidepelätti! Pelätti rakennetaan linnunpelättimen tapaan ja sen suunnittelussa voi hyödyntää pulla-ukkoharjoituksesta syntyneitä hahmoja tai taideteosta. Pelätti valmistetaan ryhmässä. Suunnitellun hahmon pohjalta voi valmistaa myös pienempiä nukkeja, käsinukkeja tai mollamaijoja.

Tarvikkeet:

Alautaa / rimaa / heinäseiväs yhteensä 2,2 metriä, saha, nauloja, kuusenjalka (helpottaa pelättimen pystyssä pitämistä), sakset, mattoveitsi, ompeluneula ja -lankaa, vaahtomuovia (rungon ympärille täytteeksi), vanhoja vaatteita ja asusteita, lankoja & matonkuteita hiuksiksi, nippusiteitä / jämäkkää narua

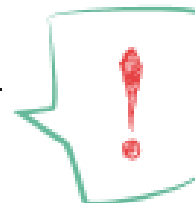

Tehtävän ohje:

- Sahataan rima kahteen kappaleeseen, joiden mitat ovat 70 cm ja 1,5 m.
- Rungon kasaus: Naulataan lyhyempi pätkä ristiin kiinni pidempään rimaan pelättimen käsiksi, noin 30 cm päähän pidemmän riman yläpäästä.
- Kiinnitetään valmis runko joulukuusenjalkaan.
- Vartalon valmistus: puetaan pelättimelle iso paita ja solmitaan se alhaalta kiinni. Täytetään paita vaahtomuovisilpulla tai vaatelumpulla ja muotoillaan vartalosta sopiva. Vartalon voi tehdä myös vaahtomuovista, jolloin siitä leikataan mattoveitsellä valmis muoto, joka kiinnitetään runkoon narulla.
- Vaatteiden pukeminen pelättimelle.
- Pään tekeminen: Pään voi tehdä esim. täyttämällä trikoopaidan tai vanhat sukkahousut lumppusilpulla. Trikoopaidan päntie kiinnitetään nippusiteellä, jonka jälkeen se täytetään lumpulla haluttuun kokoon. Tämän jälkeen pää asetetaan rungon yläosaan ja kiristetään sen ympärille tiukasti nippusiteellä.
- Hiukset voi kiinnittää päähän isolla parsinneulalla.
- Silmät ja suun voi tehdä esim. virkkaamalla, erivärisistä kankaista ompelemalla tai vedenkestävillä maaleilla maalaamalla.

Vinkkejä ohjaajalle

Taidepelättimien teossa on vain mielikuvitus rajana eikä niitä voi tehdä väärin. Niissä voi hyödyntää kaikenlaista kierrätysmateriaalia niiden säänkestävyyden huomioiden. Pelättimistä voi tehdä erikokoisia ja niiden ympärille voi kehittää kaikenlaista toimintaa esim. juhannusjuhlissa tanssikilpailu tai missikisat.

MUOTOKUVA

Muotokuva -tehtävän lämmittäjänä voidaan käyttää pulla-ukko- tai tutustu toveriin -harjoitusta tai taideteosta.

Tarvikkeet:

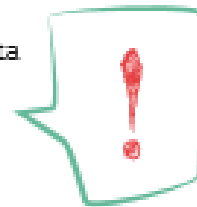
Maalaukseen soveltuvaa paperia. Kuvan tekemiseen vesivärejä askartelumaaleja, tusseja, liituja, puukyniä yms.

Tehtävän ohje:

- Muodostetaan parit. Parit tekevät muotokuvat toisistaan haastattelutehtävän perusteella, pulla-ukko harjoituksessa luodusta hahmosta tai jostain taideteoksen henkilöstä.
- Muotokuvan ei tarvitse olla realistinen, vaan se voi kuvata esim. tunnelmaa tai olemusta.

Vinkkejä ohjaajalle

Maalaus pohjana voi käyttää myös kangasta. Muotokuvista voi tehdä yhteistaideteoksen maalaamalla ne kaikki samalle isolle alustalle, vaikka suoraan seinään.

YHTEISSARJAKUVA

Tehtävässä toteutetaan yhteinen tarina sarjakuvana ruutu kerrallaan. Tarinan suuntaviivat voidaan päättää etukäteen, tai se voidaan keksiä kokonaan tehtävän aikana. Aihe voi liittyä kylän historiaan, tapahtumaan tai tulevaisuuteen tms

Tarvikkeet:

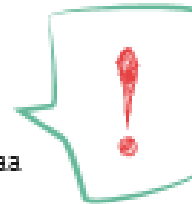
Paperia sekä tusseja tai puukyniä

Tehtävän ohje:

- Tehtävän aloittaja piirtää sarjakuvan aloitusruudun ensimmäiselle paperille.
- Seuraava henkilö päättää mitä tarinassa seuraavaksi tapahtuu ja piirtää tarinan seuraavan ruudun uudelle paperille.
- Seuraava henkilö katsoo aiempia ruutuja ja päättää mihin suuntaan tarina etenee ja piirtää sen pohjalta uuden ruudun. Näin jatketaan kunnes tarina on valmis.

Vinkkejä ohjaajalle

Sarjakuva voi muodostua pelkistä kuvista, tai siinä voi olla lisäksi tekstiä ja puhekuplia. Harjoitus toimii hyvin oheistehtävänä muun tekemisen aikana, jolloin niiden, jotka eivät ole tekemässä uutta ruutua ei tarvitse odottaa toimittomina omaa vuoroaan.

UNELMIEN KYLÄ

Harjoituksessa pohditaan kotikylän tulevaisuutta unelmien avulla.

Tarvikkeet:

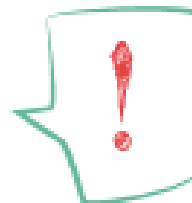
Iso paperi ja kyniä

Tehtävän ohje:

- Valitaan joukosta kirjuri, joka kirjoittaa paperiin otsikoksi "Unelmien kotikylä 20 vuoden kuluttua".
- Kaikki osallistujat kertovat asioita unelmien kylästä ja ne listataan paperille.
- Jos jostain asiasta ollaan eri mieltä siitä keskustellaan ja päätetään ryhmänä kuuluuko se yhteiseen unelmien kylään.

Vinkkejä ohjaajalle

Unelmien kylän ei tarvitse olla realistinen. Saa hullutella! Ennen harjoitusta kannattaa tehdä lämmittelynä vaikka kyläkirjoitus- tai valokuvan voimaa -harjoitus. Unelmien kylä toimii keskustelun virittäjänä ja se on mukava lopetus yhteiselle toiminnalle. Unelmien kylän tarvikkeineen ja ohjeineen voi jättää esille esim. kylätalolle, jolloin muut kyläläiset voivat jatkaa sitä. Tehtävää voi soveltaa muistelussa vaihtamalla otsikoksi "Kotikylä 50 vuotta sitten".

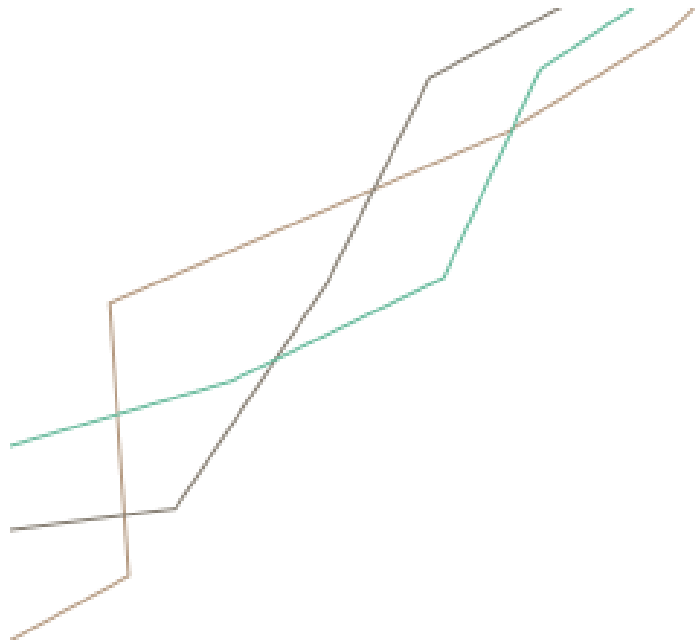
Elokylä toimintamallin luominen Taidetta kylille! –hankkeessa sosiokulttuurisen innostamisen ja palvelumuotoilun menetelmiä hyödyntäen

Ylävasen: Taidepeläkki
Yläoikea: Pulla-ukko
Vasemmalla: Skräppäys
Alhaalla: Kylän voimavarat

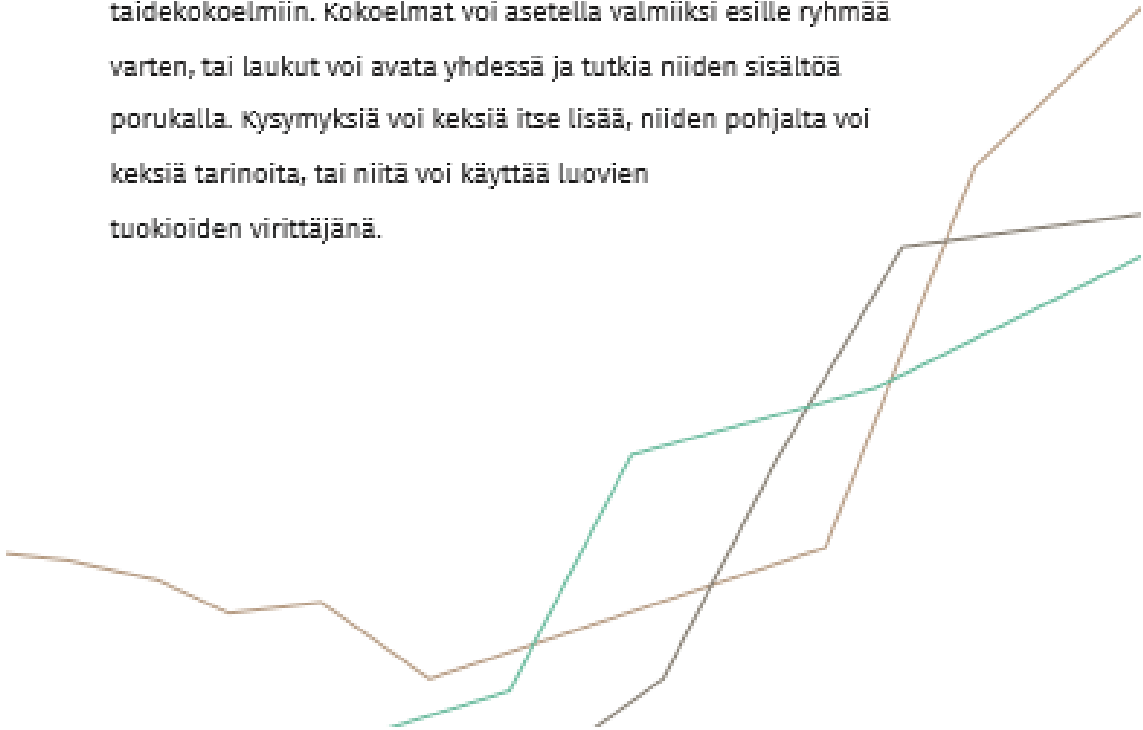

Elokylä toimintamallin luominen Taidetta kylille! –hankkeessa sosiokulttuurisen innostamisen ja palvelumuotoilun menetelmiä hyödyntäen

Keskusteluohjeita Hämeenlinnan Taidemuseon lainattaviin taide- ja virikekokonaisuuksiin tutustumiseksi.

Näiden apukysymysten tuella voi tutustua lainattaviin taidekokoelmiin. Kokoelmat voi asetella valmiiksi esille ryhmää varten, tai laukut voi avata yhdessä ja tutkia niiden sisältöä porukalla. Kysymyksiä voi keksiä itse lisää, niiden pohjalta voi keksiä tarinoita, tai niitä voi käyttää luovien tuokioiden virittäjänä.

Edwina Goldstone

Neljä matkalaukullista tarinoita

Kaikki laukut kertovat erään henkilön tarinan. Lukekaa ääneen laukusta löytyvä henkilön tarina ja keskustelkaa:

- Mitä esineitä löydätte? Ovatko ne kaikki tuttuja?
- Mitä tarinan asioita löydätte laukun esineistöstä?
- Kertovatko esineet henkilöstä jotain, mitä teksti ei hänestä kertonut?
- Minkälaisen kuvan saatte laukun henkilöstä?
- Herättääkö laukun sisältö muistoja? Minkälaisia?
- Muistuttaako laukun henkilö sinua jostain tuntemastasi henkilöstä? Miksi?

Anne Tamminen

Vapaa tarina

Tämä kokoelma koostuu valokuvista. Katselkaa kuvia rauhassa ja keskustelkaa:

- Millä tavalla kuvat ovat keskenään samanlaisia? Entä erilaisia?
- Näkyykö kuvissa tutun oloisia paikkoja?
- Minkälaisia tunnelmia kuvissa on?
- Tuleeko kuvista muistoja mieleen? Millaisia?
- Miksi luulette kuvaajan halunneen kuvata juuri nämä paikat?
- Valitkaa kukin yksi suosikkikuva ja kertokaa miksi valitsitte juuri sen.

Anssi Taulu

Ihmisen osa

Tämä kokoelma koostuu veistoksista. Tutustukaa niihin ja keskustelkaa:

- A. Millainen ensivaikutelma veistoksista syntyy? Miksi?
- B. Millä tavalla veistokset ovat keskenään samanlaisia? Entä erilaisia?
- C. Tutkikaa kutakin veistosta erikseen. Miksi kädet on aseteltu juuri näin?
- D. Millainen tunnelma kokoelmasta välittyy?
- E. Keiden kädet veistoksissa esiintyvät? Miksi taiteilija on valinnut juuri kyseiset kädet?
- F. Mitä tunteita veistokset herättävät?
- G. Herättävätkö veistokset muistoja? Millaisia?
- H. Valitkaa kukin suosikkiveistoksenne. Kertokaa ryhmälle, miksi valitsitte juuri kyseisen veistoksen.

Salla Laurinoli

Hetkiä

Teokset ovat öljyvärimaalauksia. Tutustukaa niihin ja keskustelkaa:

- A. Millä tavalla kuvat ovat keskenään samanlaisia? Entä erilaisia?
- B. Mitä kuvissa tapahtuu?
- C. Minkälainen tunnelma kuvissa on?
- D. Tuleeko teoksista muistoja mieleen? Millaisia?
- E. Valitkaa kukin yksi suosikkikuva ja kertokaa miksi valitsitte juuri sen.

Elokylä toimintamallin luominen Taidetta kylille! –hankkeessa sosiokulttuurisen innostamisen ja palvelumuotoilun menetelmiä hyödyntäen

MUISTINPANOT

Elokylä toimintamallin luominen Taidetta kylille! –hankkeessa sosiokulttuurisen innostamisen ja palvelumuotoilun menetelmiä hyödyntäen

A series of 20 horizontal lines for writing, alternating in color between light brown and light green.

Elokylä toimintamallin luominen Taidetta kylille! –hankkeessa sosiokulttuurisen innostamisen ja palvelumuotoilun menetelmiä hyödyntäen

Taidetta kylille! -hankkeen pääkoordinaattorina toimi Hämeen ammattikorkeakoulun Hyvinvointiosaamisen ohjaustoiminnan koulutusohjelma ja sen päärahoittaja oli Opetus- ja kulttuuriministeriö. Hankkeen yhteistyökumppaneita olivat Hämeen Kylät ry sekä Hämeenlinnan Taidemuseo.

